

UZTAPIDE

SASOIA JOAN DA GERO

SASOIA JOAN DA GERO

AUSPOA LIBURUTEGIA

Plaza Santa María, 2

T O L O S A

UZTAPIDE
MANUEL OLAIZOLA URBIETA

SASOIA JOAN DA GERO

AZKUE BIBLIOTEKA EUSKALZAINDIA BILBO
1196
5 ABK. 1979
1009207

AUSPOA LIBURUTEGIA
1976

AUSPOA LIBURUTEGIA • Dep. legal: S. S. 645/76 • I.S.B.N. 84-7158-0225-5 • Noviembre 1976

E. Itxaropena, S. A. - Víctor Pradera, 2 - Zarauz

ARKIBIDEA

Itzaurrea	11
Eskeintza	17
Liburuaren lanak	19
Aita zanari	27
Ama zanari	31
Uztapide'n nintzan sortu	35
Nere jaioterriari	43
Guk sasoia bagendun	47
Zestua	53
Artzaia	59
Basoko lanak	67
Garia Euskalerrian	73
Garoak biltzen	77
Artoak eta babarrunak	83
Elurtea	87
Gaztañak biltzea	91
Laiariak	95
Astoaren lanak	99
Garai bateko eztaiak	103
Orain irurogei urteko apaizak	109
Zakurra	113
Uztapide'ko pameliaren kaleratzea	117
Gerra	123

Zubeltzu	127
Perretxikoak	132
Lasarte bertsolaria	135
San Antonetan Getaria'n	141
Zepai	145
Euskalerrria	153
Osinbeltz'eko ezbearra	157
Oiartzun	167
Basarri ta ni	171
Kontrabandua	177
Gizonaren lau aroak	181
Gizonaren udaberria	183
Gizonaren udara	187
Gizonaren udazkena	191
Gizonaren negua	195
Arakiñak	199
Gure ezkontzea	203
Nere semiari	207
San Juanak	211
Jaungoikoaren legeko aginduak	215
Arrantzalien bizitza	219
Bodegon Alejandro	223
Euskaldunak	227
Ostalariak	231
Tratanteak	235
Gaurko mutil gaztiak	239
Baserriko bizimodua	243
Gure lengo baserria	249
Gu orain bizi geran etxea	255
Gaurko neskatxak	257
Jose Lizaso'ri	261
Agorrillaren amalaua	265
Lazkao-Txiki	269
Aurtengo loteria	273
Xalbador	277
Artikutza	281
Gure euskera	289
Jose Salaberria'ri	293
Eriotza	297

Idiazabal'ko Zepai Saria	301
Ura	305
Ereñozu'ko omenaldia	313
Egunsentia	319
Pelota	323
Lore-illa	329
Martiñ Estanko	333
Martiñ Estanko'ren gizatasuna	343
Naparroa'ko mendietan	347
Naparru alde ortan izan naiz lenguan	355

Manuel Olaizola, «Uztapide».

(Foto Arturo Delgado)

ITZAURREA

Berriro ere badu Euskalerrriak Uztapideren itza entzuteko aukera. Egun batez pentsa zitekeen betiko isildua zela, baina ez da ala gertatu. Bein eta berriz erasotzen dio bere bakardadetik igarle zaar batek bezela.

Leengo liburua ez-ustekoa izan zen. Uztapidek liburua egin zuela otsa zabaldu zanean, mundu guziak bertsozkoa izango zela pentsatu zuen, eta itz-lauzkoa etorri zen. Oraingoan ez du orrelako deskuidorik izango. Au, Uztapideren izenari dagokion bezelakoa da: Bertsozkoa.

Bati baino geiagori leengoa gogoratueraziko dio zenbait alditan. An itz-lauz aitaturako zenbait pertsona, erri eta gertakizun, berriro agertzen baita emen bertotan. Zepai zenak bazuen an bere kapituloa eta emen ere badu bertso sail bat. Getariak bazuen an eta emen ere bai. Familia an agertzen zen eta emen ere bai. Ala ere irakurleak ez du esango gauza bera direnik ura eta au. Beti berriak ez badira ere esaten dituenak eta inoiz gauza bera badira ere, arako Zepaik eta biak oe berean lo egiten omen zuten ura bezela, forma eta arrazoiketa berriak ikusiko ditu irakurleak. Beraz ura irakurri zuenak ez dezala pentsa au alperrik duenik.

Dakizunez, irakurle, «SASOIA JOAN DA GERO» jarri dio izena liburuari gure Uztapidek. Berak dionez, «gorputzean indarra ondo dagoenean, burua ere obeki egoten da»; eta garai bateko sasoi ederra joanda dagoela entzungo diozu bein baino geiagotan liburuan zear. «Bat ori —dio berak—. Bestea, ori baino ere okerragoa: gaixo txarra pasata nago orain dala ia lau urte. Perlesia pasa nuen burutik, eta burua ark oso moteldu zidan lenaz gañera». Beraz, «Sasoia joan da gero» emandako fruitua dugu gure Uztapideren au.

Bestalde, «ni ez naiz bertso-jartzallea» aitortzen digu. «Bat-bateko bertsolaria» omen da bera. Bigarren au ez zedukan esan bearrik Euskalerrriari. Ori ondo ikusia zeukan bertsozaleak. Amaika gozatu artu du aspaldiko urtetan Uztapideren kontura. Eta beste ori? Egia ote da «bertso-jartzallea» ez dela gure zestuarra?

Barka, Manuel, baina deskuido ederra badaukazu ortan. «Arritzekoa» ere ez da-ta, zorrek diozun bezela. Nik ez det zure bertso idatzitako askorik irakurri. Ez det uste askorik idatzi dezunik ere. Baina baditut batzuk irakurriak, eta ni oso deskuidatua ez banago —«arritzekoa ez litzake izango»—, zu bertso-jartzalle ona zera. Gogoan al dituzu zure leenengo liburuxkan, «NOIZPAIT» izeneko artan, Zestuan egin zizuten omenaldiaz jarri zenituen aiek? Dozena batetik gora badira eta zuk an agertzen dezun eskua egun artako atze-aurre guziak puntarik punta kontaktzen, ez da nolanaiko bertso-jartzalle batena. Ala gauzak esateko urrenez-urren, eta akto bakoitzean detailerik nabarmen ura izendatuz, eta gero bertso bakoitza ala errematatuz, bertso-jartzalle ona bear du izan. Zu zerana, Manuel.

Orrekin ez dizut esan nai liburu ontako bertso sail guziak sail aren mailakoak dituzunik. Emen sumatzen dira motelaldiak eta naasi-uneak. Zenbait bertso-sailetan gauza bera edo beratsua esaten duzu bein eta berriz. Ezagun da zure buruak ez dadukala garai batean zuen indarrrik. Ala

eré, Manuel, lasto ori bearrezkoa baldin bazen urrezko gari ale oiek jaso aal izateko, bego lastoa ere.

Eta orain zuri, irakurle, nere mokoak bildu dituen ale batzuk dakarzkizut muestratako. Zuk bilduko dituzu nik utziak. Ikus nolako gauza politak esaten dakien gure zestuar aundiak.

Negua erdi goseak pasa duten ganaduengatik ala dio

«Zer kontatua izango dute
lurmentzen duan orduan». (Elurtea)

Neguaeren latza adieraziz onela errematatzen du beste bertso bat:

«Amaika ardik eta beorrek
utzi beaitu ezurrak». (Elurtea)

Bartso sail ortan bertan ala dio beste batean:

«Otso zarrak marmarrean». (Elurtea)

«Gaztañak biltzea» izendatu sailean ala dio aiek baino leen gaztainadira joan diren ardi eta zerriengatik:

«goizean gu baño len
sallean jarriak».

«Garai bateko eztaiak» izenez daukan sailean berriz, meza bukatuta atera diren ezkonberriengatik ala dio guzizko fintasunez:

«da elkarrekin lo egiteko
bazuten askatasuna».

Eta kaleak ere baditueia bere eskasiak adierazteko, onela dio bertso batean:

«an ere etxea utsa baitago
goizean oitik jeikita». (Uztapide'ko pameliaren kale-
ratzea)

Edadeko pertsonaren egoera kontatzean, onela dio:

«eta gaitz berri batek
zarrak estaltzian». (Gizonaren negua)

Orrelakoxe pitxiak bilatuko dituzu Uztapideren liburu berrian, irakurle. «Sasoia joan da gero» ere, zenbaitek, olakoxe «mirariak» egiten bait ditu.

Bertso batzuk ere aukeratu dizkizut. Bertso liburu batean ez litzake naikoa esaera politak arkitzea, bertso osoak ere nai lirake beteak eta biribilak. Ona nik muestratako eskeintzen dizkitzudan ale batzuk.

«Da etxeko ganaduan
ere alako moduan:
jelatutako arbi pixka bat
dute itxute onduan;
zer kontatua izango dute
lurmentzen duan orduan».

«Mendi altu samarrean
otso zarrak marmarrean;
oiek gosiak egoten dira
amaikatik amarrean.
Jaunak aparta animala bat
olakuaren aurrean!» (Elurtea)

«Ardia dezu oso
gaztaña-zalia,
begi argia du ta
berezko jalia;
orbel tartian daki
billatzen alia,
orduan astintzen du
bere joalia». (Gaztañak biltzea)

«Orduan etzeguan
egiterik dantzan
danen bixtan plazan;
neskatxari elduta
egin bear bazan,
gutxinez obispuen
baimena bear zan;
lenbiziko galdera
lotsatzen ez al zan;
zeñek sartu nai luke
orrelako saltsan?» (Orain irurogei urteko apaizak)

«Kontrabandixtak gabaz lanian
izaten dira abillak,
askoz geiago egingo zuten
izan balira ixillak;
atzenerako dana jakiten
zuten guardia zibillak,
gero larrutik pagatzen zuten
ortan zebiltzan mutillak». (Kontrabandua)

Eta aukera au bukatzeko, «Bodega Alejandro» deritzan Donostiako taberna eta tabernariari eskeinitako sailean dagoen seigarrena artuko dugu:

«Etzait aztutzen neri *BODEGA*
ALEJANDRO'ren izenik,
ostatu ori bertsolariak
ain gogozkua izanik;
egunen baten ori itxita
arkitzen baldin badet nik,
ez det pentsatzen egun orretan
Donosti'n izan naizenik».

Eta orrenbestez bukatzen dut nik. Orain asi zaite, irakurle, Uztapideri entzuten eta ez zaizu damutuko, gure erriak sortu duen gizon aundi oni entzuna.

Joxe Mari Aranalde

ESKEINTZA

1/

Len liburu bat idatzi nuen:
«Lengo egunak goguan»,
baña senide bakarra zan da
biziro triste zeguan;
beste anaia gaztea nola
jaio bearra dagan,
au ikusita ia jartzen dan
patxara obiaguan.

2/

Bakarrik oso lotsati zegon
nere lengo liburua,
lagunik gabe igaro ditu
iru urte ingurua.
Zertan lotsatu ainbesteraño
azaltzen zere burua?
Onez aurrera izango dezu
anaiaren anparua.

3/

Ezjakiña naiz baña badet nik
idazteko ausardia,
zer irakurri ez-ta zeguan
Euskalerrien erdia;
orain datorren liburutxo au
ere euskaldun garbia,
denbora gutxi barru oraintxe
ikusiko du argia.

4/

Barka zazute, anai maiteak,
ez bainaiz arrigarria,
nere bertsuak irakurtzeko
ikusten nun egarria;
ez nukien nai gauz orren paltan
ikusi Euskalerria,
biotz-biotzez eskeintzen dizut
nere liburu berria.

U z t a p i d e

Manuel Olaizola

LIBURUAREN LANAK

Askok esan izan didate neri, edo obeto esateko esan izan zidaten, bertso batzuek jarri bear nituzkeala; gerorako etzala ezer gelditzen; danak aizeak eramaten zituala gure bertsoak.

Baña ni ezin nintzan onetara jarri. Batetik, naikoa lana genduan. Astean bi edo iru saio bertsoan egin bear izaten giñuzen. Bertsoetik leporaño egiñak egoten giñan. Eta bestetik, berriz, bertsoan erriz erri ibiltzeko mesede aundirik zegoanik ez nuan pentsatu izan, papeletan bertso asko jarrita.

Badakizu zergatik esaten dedan au? Papeletan bein jartzen dezun bertsoa ez da zurea. Bertso ura danak buruz ikasiko dute eta kantatu egingo dizute gañera. Zuk ura plaza batean berriz kantatuko bazendu, berealaxe esango luke jendeak:

—Ori bertso zarra da, onelako garaitan papelean jarria!

Eta ez daukazu, bein papelean jarritako bertsoa, geiago plaza batean kantatzerik, motibo orretxengatik.

Orregatik, ez da komeni, plazan ibili bear duan bertsolariak, bertso asko jartzea papeletan. Au nere iduripena da. Baliteke ni deskuidatuta egotea. Arritzekoa ez litzake izango.

Bein papeletan jarritako bertsoak saldu egiten dira gañera jeneralean. Orregatikan ez dira zureak. Ez dezu eskubiderik geiago aiekin dirua irabazteko.

Augatik edo origatik, nik bertsoak jartze ori gerorako utzia neukan. Ez dakit edo nagia naizelako edo zergatik, baña beti gerorako utzi, errezena utzitzen izaten da-ta.

Gero, oso bertso onak jarriko nituan itxaropenik ere ez neukan, eta nola asi? Bat-bateko bertsoak piska bat moldatu arren, papelean bertsoak jartzeak bere lanak baiditu. Ori an gelditzen da betiko. Plazan kantatzen diran bertsoak, len esan deguna, aizeak eramaten ditu, berriz.

Orregatikan, neri beti bildur gutxiago eman dit plaza batean kantatzeak, bertsoak papelean jartzeak baño.

Atzenean ausartu naiz bertsoak papelean jartzera ere. Baña berandutxo izango dala esango nuke, orain.

Burua asko moteldua daukat. Ori neuk ikusten det, eta beste guztiak nik baño lenago ikusten dute gauza ori; eta baliteke nik uste baño ere asko geiago atzeratuta ego-tea buruz.

Burua onena nuanean ere, miraririk ezin nezakean egin. Ni ez naiz bertso-jartzallea, bat-bateko bertsolaria baizik. Nik alegiñak egingo ditut, eta neri geiago eskatzea alperrik da.

Baña, irakurleak, jakiñaren gañean jartzen zaituztet, nere miraririk ikusteko itxaropenik ez izateko, ez dedala egingo-ta.

Bertsotan erriz erri ibiltzen giñanean, orduan nuan nik sasoi papelean jartzeko ere; baña esan det zergatik ez nituan jarri orduan.

Eta orain sasoi ura eskutik joan egin da. Gorputzean indarra ondo dagoanean, burua ere obeki egoten da. Burua ondo idukitzeko adiña edo edadea ere aurrera joan da, eta gogoratu gabe gañera.

Garai batean ez genduan uste onela zartuko giñanik, baña gogoratu gabe joan dira urteak; eta orain, bertsoak jartzera ezkerro, asi egin bear, gero obeak izateko itxaropenik ez dago-ta.

Bat ori, zartu egin gerala, ez da gezurra. Bestea, ori baño ere okerragoa: gaixo txarra pasata nago orain dala ia lau urte. Perlesia pasa nuan burutik, eta burua ark oso moteldu zidan lenaz gañera.

Geiago ez naiz bertsoarako gauza izan. Ez det bertsoarik kantatu geroztik. Bañan ala ere kontentu naiz onenbestean naizenean ere. Ibiltzeko ondo nago, eta jan da edan egiteko ere bai. Zer geiago eskatuko degu ba irurogei ta sei urtetan? Makiña bat lenago joanak badira gure adiñakoak, eta gazteagoak ere bai.

Ni ere etsita egon nintzan denbora batean, itzik ere ez nuan egiten-da. Illabete baño geiago pasa nuan itzik egin gabe, baña asi nintzan berriro ere itzegiten, dana aldrebes, dana atzekoz aurrera.

Baña zuzendu nintzan piska bat atzera, eta orain batere gaixorik izan ez banu baño ere askoz kontentuago bizi naiz.

Gizonak olako etsi-aldi bat ona izaten du. Urrengo atzera piska bat obeto jartzen bada, ez dakizu zer poz-aldi izaten dan. Beiñere baño geiago estimatzen da osasuna.

Garai batean etzan asko gogoratzen orrelakorik. Gu bertsoan erriz erri ibiltzen giñanean, osasuna bagenduan saltzeko ere. Askok ez diogu kontu egin ere, baña ala ere naikoa irau digu. Zenbaitek bezela osasuna zaitu bagendu, ez dakit urratu ere egingo ote giñan.

Bateko gau galduak eta besteko jan edan geiegiak eta oiek danak, gorputzaren kaltean izan oi dira, ta ni askotan ibili izan nintzan piska bat drogatuta.

Goizetik beti bertsolari motel samarra nintzan ni. Geiago ere pentsatu izan det, jan da edan ondo eginda-koan, ez dirala txarragoak. Bi saio egin izan giñuzen egunean, orrela erri batera joandakoan: bat goizean edo bazkari aurretik, eta bestea berriz arratsaldean edo bazkal ondoan; eta nerekin joaten ziranai besteai ere, nik askotan aditu izan diotet, goizeko saioa egindakoan:

—Gaurko lanik txarrena egin diagu!

Ori zerbaitek esan arazitzen du. Ortatik pentsatu izan det, besteak ere baraurik baño naiago dutela ondo bazkaldu eta kape bat artutako garaian.

Ni bezin nerbiosoak edo lotsatiak ez dira asko izango. Besteak ere, berenak berak pasa bearko dituzte. Nere drogak kopak eta purua izaten ziran. Aiek izan ezkerro, ez nuan bertsotan egiteko bildurrik izaten. Baña osasunerako ez dira onak izango oiek.

Nik, len bezela bertsotan errietan ibiltzeko modua izan banu, gaur ere zailla izango zan ni bertsoak idazten astea; eta orain, besterik ezin dedanean, au bada ere egin-egin det eta gerorako zerbait utzi egingo det.

Beste lanetarako ez naiz gauza eta medikuak gogor galerazten dit gañera, ta zerbaitetan denbora pasa bear da ta prueba egitera noa. Okerra atera bada igeteia ta zuzena bada burruntzia, lenagoko errementariak bezela.

Orain liburua egiña dago, baña gaiakin ere nolabait ibili naiz. Neronek asmatu bear, da ez da iñork uste duan bezin lan erraza ori ere. Askotan, bertsoak jartzea baño asko errazagoa ez da izaten gai on bat gogoratzea.

Askok egin dituzte liburu osoak gai bati buruz, baña guk ez degu olako almenik eta al degun bezela osatu bear.

«Auxe gai polita dek!» pentsatzen danean, asi ta bertso sailtxo bat jarri, ta urrengo beste gai bat gogoratu arte itxogin egin bear.

Ta beti ez da gai ona aukeratzea ere segurua izaten, alegiñak eginda ere, eta nolako edo alako gai asko bear gure moduko batek, liburua osatuko badu.

Olakoxe lanak eman dizkit neri liburu onek.

Orain esango dizutet, nere bertso auek solfeoa ere badute eta ori nola jarria dan.

Manolo Yaben, geienak jakingo dezute, baña Beras-tegi'ko semea da ta pilarmonika jotzen zuan onek. Gu, berriz, nola bertsotan ibiltzen giñan, oso lagun ortatik egin giñan.

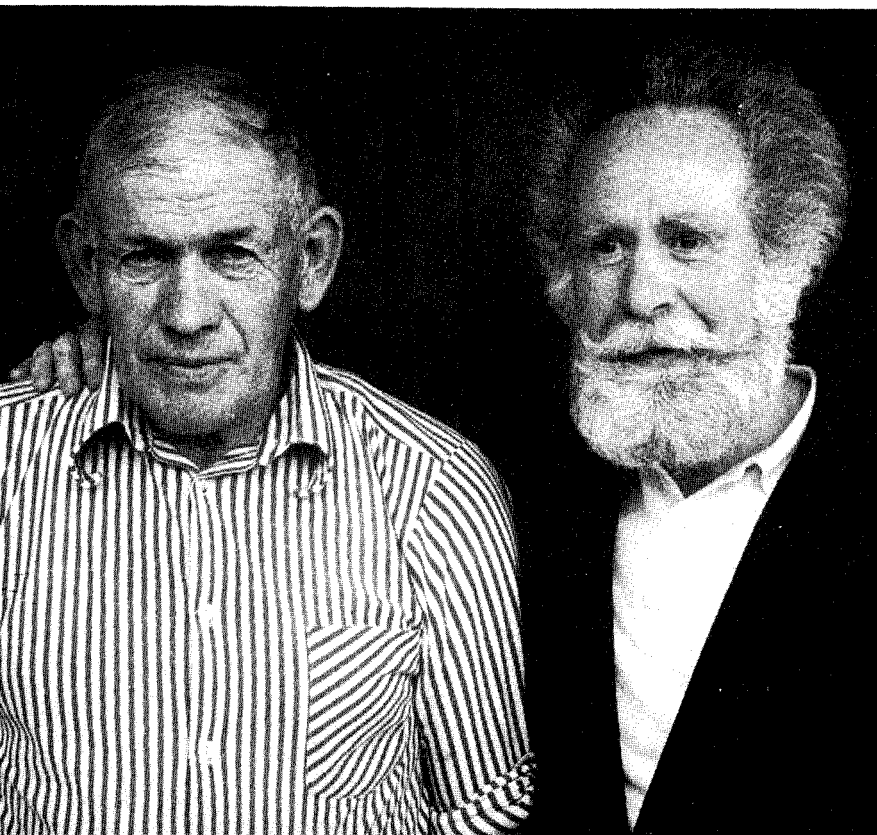
Tratu aundia genduan alkarrekin. Soñu-jotzalle ona zan gañera; garai aietan zan onenetako bat. Eta ainbeste aldiz topatu giñan errietan eta oso lagun giñala ez dago esan bearrik.

Gizon errexera zan gañera. Bestetik, nere gustoko laguna; arrokeririk batere gabea. Amaika aldiz gabak asko gogoratu gabe pasa izan giñuzen alkarrekin. Etzuan gañera agindu bearrik soñua jotzeko ere.

Baña ori soñu jotzetik erretiratu zan da Ernani'n jarri zan bizitzen. Neskaxa ta mutil gazteai soñu jotzeko lezioak eman da ortatik ateratzen du bizimodua. Ta ni ere, berriz, bertsoetatik etxeratu nintzan, gaixo txar baten bidez edo orrela, oso aberastuta ez baña. Ta alkarrekin aztu edo oztu egin giñan pixka bat.

Ala, urteak joan dira alkar ikusi gabe, ta ikusten ez duan begiak ez omen du negarrik egiten da zerbait esan liteke guregatik ere. Ez genduan beintzat len bezelako artu-emanik alkarrekin.

Bañan gizona gizonengana beartzen dala esan oi da eta ala izan ere. Ni beartu naiz beintzat Yaben'engana,

Uztapide eta Manolo Yaben.

(Foto A. Z.)

ori musika-kontuan maixua izanda, nere liburu berri oni solfeoa jartzeko. Len magnetofonean kantatutako bertso-etatik artu ta emen ezarri, orixe egin dit Yaben'ek.

Egun batean emen bildu giñan biok, len ia aztuta neukan lagunarekin. Aita Zabala ta biak etorri ziran gure etxera.

Ta lenengo, automobilletik atera zanean, San Pedro zala pentsatu nuan, bere bizar aundiarekin nere animaren billa zetorrena. Baña ez, bereala ezagutu nuan Yaben zala; eta ementxen besarkatu giñan biok aspaldiko partez eta itz aspertu bat artu genduan.

Nere koñaduak ostatua dauka emen, ballara onetan, da antxen, aparitxo bat egiñez, artu genduan lasaitu ederra.

Ortaz, Manolo Yaben'i esker, nere bertsoak solfeo ta guzti izango dituzute. Nik solfeoari ez diot antzik emango, baña ori dakizutenak badakizute nola bertsoak kantatu.

Len ere baditugu gabak nai baño len pasiak, eta atzeneko ori ere nik nai baño len bukatu zan Yaben'ekin.

Manuel Olaizola
U Z T A P I D E

1/

Ezagutu zuenak
gure aita zana,
bildurrik gabe egin
izan zuen lana,
zortzi seme-alaba
azitzeko zama,
orregatikan artu
zuen Beregana.

4/

Lurreko lanak dira
oso penosuak:
askotan pasa zitun
ark egun osuak,
ederki nekatuta
beraren besuak;
illuntzian etziran
izango gozuak.

2/

Zortzi seme-alaba
ondo azitzeko,
zerbait erakutsi ta
aiek ezitzeko,
jatia derriorra
degu bizitzeko,
lana egin bear da
artan luzitzeko.

5/

Ikusirik lanian
lengo gizon zarrak,
astindu oi zituzten
beren atzaparrak,
gizon aundiak ziran
da berez azkarrak,
osasunez sendo ta
orreri eskerrak.

3/

Bizi guzian jardun
zuen nekazari,
ondo begiratuaz
etxeko gauzari;
bein asitzen danian
bat lan eskasari,
iñoiz ez du jasoko
bear ainbat sari.

6/

Azitzeko ainbeste
eman zuten jaten,
eskolara're giñan
batzuetan juaten;
zortzi seme-alaba
errez da esaten,
azitzia ez da ain
erraza izaten.

7/

Amasei bat orduko
eguna lanian,
zer poza egun ura
bukatzen zanian!
Beti etzan izango
umore onian,
pakian utzi bear
ala zegonian.

8/

Ganadu-mordoska bat
ikullu zarrian,
batzuetan ibiltzen
giñuzen larrian;
gogotik saiatutzen
ziran belarrian,
ille puska bat bazan
aien bizkarrian.

9/

Oiez gaiñera berriz
mendian ardiak,
baziraden beorrak,
baziran zaldiak;
an ere egin bear
ibilli-aldiak,
bertan gelditzen ziran
bestela erdiak.

10/

Aitortu bear aita
langillea zala,
eta garai aietan
bearra bazala;
zortzi aur etzituan
aziko bestela,
saiatu ez balitza
gizona bezela,

11/

Gizona izan arren
zintzua ta piña,
alare bazeguen
naiko zer egiña;
gero bazan gurekin
zeiñi eragiña,
gure aitak orduan
a zer atsegiña!

12/

Gustatuagatikan
lagunen artian,
zintzo jokatu bear
ogei bat urtian,
gu sortu giñanetik
aunditu artian;
zenbat suprituko zun
bien bitartian!

13/

Orrenbeste aundiko
pamelia azi
da itxura-antzian
nai duanak bizi,
gauzak ondo pentsatu
bear lendabizi;
alare bear ziran
gorriak ikusi.

15/

Aita gizarajua
an dago zeruan,
gu noiz juango ote
geran esperuan;
ez du egon bearrik
oso luzaruan,
laster ikusiko det
zer berri daguan.

14/

Guk pasatu giñuzen
gure estusunak,
aundiaguak, aita,
pasa dituzunak;
oso urriak ziran,
giñun ondasunak,
eskerrak lagundutzen
zigun osasunak.

AMA ZANARI

1/

Esan nai nizuteke
zein zan gure ama,
amaika aldiz guri
bularra emana,
ezin asperturikan
ematen laztana;
bizi naizen artian
aztuko ez dana,
une guzitan neri
oroitzen zaidana.

2/

Amarengandik dator
semien jaiotza,
une orretan amak
artzen duen poza!
Orduan baño geio
batek ezin goza,
entzuten duenian
aurren negar-otsa,
orduan samurtzen da
amaren biotza.

3/

Amak supritzen dula
ez al da ezagun?
Lorikan egin gabe
or dabil gau ta egun;
deskantsurikan ez du
billatutzen iñun,
baietz uste izan arren
ez dakit dakigun,
semiak ama bati
zenbat zor diogun.

4/

Amak semiagatik
zenbat du supritzen,
ni askotan egon naiz
beragan kupitzen;
nai bezin errez ez da
askotan luzitzen,
odolak txupatu ta
indarrak gutxitzen,
naikua lan badago
orrela bizitzen.

5/

Guregatikan zenbat
egin zuan amak,
gogoratutzen ere
badirade lanak;
gu gera beriala
aztutzen geranak,
gugatik supritutzen
ibilli ziranak,
goguan idukiko
baidituzte danak.

6/

Urtiaren buruan
zutik gera asten,
bitartian eskutik
ez digute uzten;
orretan ere lana
dago erakusten,
noiz eroriko geran
beti buru austen,
ortik pentsa amak zer
supritzen dituzten.

7/

Aur bat izan dedilla
nai bezin pizkorra,
amak ura azitzen
dauka lan gogorra;
alare ateratzen
bazaio jatorra,
gogoratutzia da
gauza derriorra
nola ordainduko dun
ari dion zorra.

8/

Gurasuentzat ez da
alain lan gogorrik,
ez badu izaten ere
ezeren okerrik;
ez diozu ematen
bear dan eskerrik;
mundu onetan ez da
sortu izan aurrik,
ordainduko dionik
ama bati zorrik.

9/

Ama bat umiantzat
ain gauza apala,
da suaren aurrian
jartzen da zabalara;
ura jantziko bada
bear du oiala,
berotzeko badakit
bearrezko dala;
aur batentzat onena
amaren magala.

10/

Aurrak ematen ditu
iñoiz lan ederrak:
batzutan lo artzeko
eragin bearrak,
noiz autsiko ote diran
seaskan adarrak;
amak kantatzen ditu
bere bertso zarrak,
aur txikiak orduan
aiek dira parrak!

11/

Ama aurrakin dago
poz eta atsegiñez,
bere arteko kontu
batzuk itzegiñez;
negar egiten beste
gauzarik jakiñ ez,
etxian zai jarriak
noiz asiko oiñez,
ortarako urte bete
bear du gutxiñez.

12/

Aurra ondo eldu da
amaren ustetan,
alakoren batian
asi da izketan;
bitarte ortan beti
jarria kezketan,
kristaua ain eskasa
nola dan gartzetan,
gaixuak ez baidaki
negarrez bestetan.

13/

Pentsatu besterik ez
dago zer dan ama,
edo semiakgatik
supritzen duana;
ni gogoratutzen naiz
egin oi zuana,
au sinistatutziak
badu bere lana:
guri ematen zigun
aura zaramana.

14/

Ama ainbeste aundi
umiak azita,
ordurako batzuek
ezkontzen asita,
nola biziko diran
kezka izaki-ta,
guraso izatia
zer dan badaki-ta,
zerua izango du
ondo irabazita.

15/

Emendikan zerura
aspalditxo junak,
izango ziradela
zarrak geientsunak;
munduan supritutzen
igaro egunak,
guri oinbesteraño
lagundu zigunak,
edo kezka aiek danak
eduki ditunak.

16/

Mundu ontan badegu
guk geure ardura,
noiz iritxiko geran
eriotz-ordura;
ez al degu igoko
amaren gradura,
ia guretzat gorde
toki eder ura,
gu're gaur edo biar
baguaz zerura.

UZTAPIDE'N NINTZAN SORTU

A musical score consisting of eight staves of music. The key signature is two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 2/4. The melody is written in a single voice on a treble clef. The notes are as follows:

- Staff 1: G4, A4, B4, A4, G4, F4, E4, D4.
- Staff 2: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, A4, G4, F4, E4, D4.
- Staff 3: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, A4, G4, F4, E4, D4.
- Staff 4: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, A4, G4, F4, E4, D4.
- Staff 5: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, A4, G4, F4, E4, D4.
- Staff 6: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, A4, G4, F4, E4, D4.
- Staff 7: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, A4, G4, F4, E4, D4.
- Staff 8: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, A4, G4, F4, E4, D4.

Uztapide baserria.

(Foto A. Z.)

1/

Orain irurogei ta sei urte
Uztapide'n nintzan sortu,
ta bataioko sakramentua
Arrua'n genduan artu;
ordu an etzan pentsatzen baña
orain ara oso zartu,
berriz naita're ezin gindezke
basarri orretan sartu.

2/

Atzoko egunez egin bainuen
Uztapide'ra bixita,
ezin egonik nenguen len an
berrogei urtez bizita;
gure antziñako babes-lekua
zegan ezurak autsita,
nere begiak busti ziraden
nola zegan ikusita.

3/

Gu zortzi anai-arreba giñan,
urrengiak bederatzi,
da basarriko bizimoduan
iñork ezin zuen etsi;
bat naikua zan etxerako ta
danak bertan bera utzi,
ortan gogorik ez daukanari
ez geiegi erakutsi.

4/

Basarri zarrak egin ditunak
neri ezin zaizkit aztu:
euri danian estali eta
aize danian babestu;
egualdia txarra bazegan
bertso zar batzuk abestu,
mendi altuan jaiogan dan batek
neguen bildurrik eztu.

5/

Negu beltzian noiznai bazan an
zortzi eguneko elurra,
gu danak lotan geundelarikan
estalitzen zuen lurra;
baña etxean izaten gendun
beti naikua egurra,
ura pentsatzen jarri ezkerogan
juaten zan negu-bildurra.

6/

Udaran bai an giro ederra
iñon ederrikan bazan,
ango iparreko aize ederra
zer zan nik ezin det esan;
orain an dago paraje ura
jendiak ikusi dezan,
noranai juaten giñala ere
toki oberikan etzan.

Uztapide, bere jaiotetxearen atarian.

(Foto A. Z.)

7/

Mundu onetan etxe geienak
dute zerbait aitzakia,
nik Uztapide zanagatikan
au daukat erabakia:
ura basarri-lanetarako
zala etxe egokia,
nunai ez dezu arrapatuko
alako bizi-tokia.

8/

Etxia asko gozaturzen du
zerbait kanpuan egonak,
norabait juan bear zan berriz
irabazteko txanponak;
apariaren guztiz ederra
preparatzen zun amonak,
pameliako gozo ederrian
igarotzeko Gabonak.

9/

Gaztiak nai ez basarrian da
zarrak ziara makaldu,
gogorik gabe egiten danak
irabazirik bai al du?
Urte batian irabazitzen
dana beste baten galdu,
azkenerako pentsatu zuten
beren basarria saldu.

10/

Saldu bear zala pentsaturzia
bakarrik etzan naikua,
tratua ere egin bear zan
ez dirua galtzekua;
beintzat modua egiña dute
etxe ori saltzekua,
ankaz gora or bota dute gu
len bizi giñan lekua.

11/

Esan bezela, atzo juan nintzan
neroni ala bearrez,
ikusitzeko asmotan baña
begira ez nengon errez;
gu sortu giñan lekua ere
estali dute zakarrez,
gustora juan banintzan ere
etorri nintzan negarrez.

12/

Uztapide'ko basarri zarren
paraderoa ikusi,
iñork esanda ezin sinistu
zegonik alain itxusi;
ainbeste seme-alaba zitun,
danak etxetik igesi;
begiratuta ez du ematen
len an iñor zala bizi.

Iru anaiak: Manuel, Jose Mari eta Nazario.

13/

Aspalditxuan ez det igaro
alako egun tristerik,
ez nuen uste basarri ura
era ortan ikusterik;
ni une artan jarri bainitzan
samintasunez beterik,
ikusitzian an etzegola
zakar-pilla bat besterik.

14/

Gure anaiak aspalditxuan
zeukan saltzeko idia,
nunbaitetikan lortu zuen ba
ori egiteko bidia;
lengo basarri zarra botata
berria egiten ai dia,
erosi dunak berekin dauka
ortako eskubidia.

15/

Uztapide'ko basarri zarra
badakit Endoia'n zala,
ni berrogei ta bat urte pasan
an bizi izan nintzala;
orain lurpian ezkutatu da
len esan degun bezela,
erosi dunai opa diogu
suertia izan dezala.

Arrua.

(Foto A. Z.)

NERE JAIOTERRIARI

A musical score for the piece "NERE JAIOTERRIARI". The score is written on eight staves of music. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 3/8. The melody consists of eighth and sixteenth notes, with some rests and slurs. The piece concludes with a double bar line at the end of the eighth staff.

1/

Gure Jainkuak nai zuelako
ni naiz Arrua'n sortua,
ta bataioko sakramentua
parroki artan artua;
geroztik ere amaika aldiz
nago eleizan sartua,
orduan aurra banintzan ere
orain aitona zartua.

4/

Amaika seme euskaldun jator
azi dituzun erria,
ni neroni're aien artian
Jaunak ortxen ezarria;
aspaldi ontan nunbaitetikan
badator jende berria,
kaleko etxeak ugaldtu eta
gutxitutzen basarria.

2/

Biotza asko xamurtzen zaio
bati aitona-zartzian,
bere etxetik urruti jua da
bizi-bide bat artzian;
Arrua, beti goguan zaitut
egunez da arratsian,
negar-malkuak ixurtzen zaizkit
zurekin gogoratzian.

5/

Kantari ere egiñak gaude
an makiña bat orrua,
zenbait lekutan bezela etzan
jendia oso arrua;
kanpotik ez da ezagututzen,
ikusi bear barrua,
amaika bider gogorutzen zait
zorioneko Arrua.

3/

Arrua'k berak aukeratu zun
Gurutze-mendi'n magala,
exeri eta or ikusten da
luzia bezin zabala;
ezagutzen da menditxo orrek
erria maite duala,
bere semia balu bezela
beso tartian daukala.

6/

Erriko pesta bezela beti
ospatzen ziran Sant'Anak,
Uztailaren ogei ta seian
goizetik jotzen kanpanak;
ikusgarriak ziran orduko
gure pestako apanak,
bizimoduko kezkarik ez du
ori buruan daukanak.

7/

Egun orretan aiton-amonak
danak meza nagusitan,
beren erriko zaindariari
urteoroko bisitan;
orduko zarrak juango ziran
bestelako jai guzitan,
osasunetik ondo baziran
meza utsegin gutxitan.

8/

Meza aundia bukatu eta
txistulariak plazara,
erriko pestak diradenian
Euskalerriko gauza da;
berialaxe neska ta mutil
ertengo ziran dantzara,
era ortantxe egingo zuten
bazkal aurreko pasara.

9/

Ori pasata an inguruko
basarritako batian,
seniderikan ez bazan bizi,
bere lagunen artian,
bazkari ederra egingo gendun
umorez eta pakian;
arratsaldeko pesta zegon da
plazara juan gaitian.

10/

Arratsaldeko pesta aguro
bukatuko zan bildurra,
erriko pestak ziradelako
etzan izaten samurra;
Arrua'n zerbait luzatutzeko
ere bazuten adurra,
gabaz tabernak itxitakuan
egiten gendun agurra.

Arrua.

(Foto A. Z.)

GUK SASOIA BAGENDUN

The image displays a musical score for the piece 'GUK SASOIA BAGENDUN'. The score is written on seven staves, each beginning with a treble clef, a key signature of two sharps (F# and C#), and a 2/4 time signature. The notation includes various rhythmic values such as quarter notes, eighth notes, and dotted notes, along with rests and bar lines. The melody is presented in a single-line format across the staves.

Uztapide, gazetetan.

1/

Guk sasoia bagendun
giñanian gazte,
etzan gogoratutzen
zartzerik laste;
jana neurtu bearrik
etzan gaur ainbeste,
nai gendun klasetikan
ase eta bete,
igande ta aste,
ez baigendun uste;
baña batez beste
neurtutzen gaituzte;
gurekikuak erraz
egin dituzte.

2/

Egin errazak ziran
nunbait gure lanak,
ortarako artu al
ditugu pamak?
Zerbait gerala uste ta
ezer ez geranak,
baña orain gauz orri
gaude antz emanak;
len zerbait izanak,
aundiak esanak,
sasoia juanak,
ezereztu danak;
zerbaiten poza badu
len izan zanak.

3/

Nola ibiltzen giñan
sasoi gendunian,
gogoratutzen bati
zartu danian;
nekatzeko bildurrik
batere etzanian,
etzan gabe ere berdin
iru egunian;
alare lenian
jarraitu lanian
sasoi onenian
da umore onian,
gorputz-aldi bat ona
zeguanian.

4/

Guk sasoi gendunian
ez gendukan gerrik
da alkarrekin setan
jardun bearrik;
pasatuzten genduan
umore ederrik,
aserretu-erazi nai
bañan ez alperrik;
ez iñori eskerrik,
Jaunari bakarrik,
etzan beste zorrik
ta ez lagun txarrik,
ez basarrikorik da
ez kaletarrik.

5/

Naiz basarrian izan
da berdin kalia,
gu pake billa beti
egiñalian;
umore ederra berriz
gendun axalian,
bost duro bagiñuzen
gure sakelian;
ez jan «hotelian»,
segi jornalian,
era apalian,
obe igualian;
olako gutxi da gaur
lur zabalian.

6/

Kantu-lana izan det
oso ezaguna,
orain eduki arren
burutik juna;
egokitzen zanian
gustoko jarduna,
gogoratu baño len
pasatzen eguna;
jan guk nai genduna,
bazan osasuna,
naikua laguna,
bi bertso entzuna,
beti pronto izaten
nun erantzuna.

7/

Bakarrik triste dago
gizona munduan,
beste lagun bat bear
beti onduan;
erretira txar asko
egiten genduan,
geienetan etxera
garai beranduan;
pakia goguan,
jakin non nenguan,
munduko zeruan,
gizonen moduan;
eriotzen bildurrik
etzan orduan.

8/

Gazte izan giñala
nai adierazi,
orduante kontentu
giñan gu bizi;
osasunik ez leike
dirutan erosi,
ez giñan ibiliko
lanaren igesi;
bera da lenbizi
ta gaztetan ezi,
ondo irabazi
duenak merezi;
sasoi dunari lanik
ez galerazi.

9/

Len izanagatikan
sasoiko azkarrak,
ai gerade artutzen
tratu ederrak;
gauz asko erakusten
ditula bearrak,
gaztetan izan gera
gerenez zabarrak;
beti kristau zarrak
dauzka egun txarrak,
bajatu indarrak,
da jendien parrak;
orduan artzen dira
suak da garrak.

10/

Lanari utzitzera
gaude beartuta,
ez dago jarraitzerik
broman artuta;
nola arkitzen geran
urtetan zartuta,
aspaldixuan gaude
erretiratuta;
ajiak sortuta,
ezin indartuta,
ongi aspertuta,
jenio txartuta,
lengo gaztetasunik
ezin hortuta.

11/

Guri etzaigu palta
gorputzeko otzik,
ardo pixka bat ezin
eran det utsik;
janarekin ere ez
piperrik da gatzik,
mediku jaunari ez
kontra egin itzik;
ez sendatzen gaitzik,
ontan iraun baizik,
non det lengo antzik?
Len etzan akatsik,
berriz osatzeko're
ez esperantzik.

12/

Bertsuak jartzen ditut
Oiartzun partian,
ni saiatu naiz beintzat
al dan artian;
aurten ezin dedana
urrengo urtian,
jarraitu onenbeste
geran bitartian;
ez dana kolpian
da era torpian,
patxara batian
lagunen tartian;
ixilduko gerade
lurperatzian.

Zestua.

(Foto A. Z.)

ZESTUA

The image displays a musical score for the piece 'ZESTUA'. It consists of eight staves of music, all written in a single melodic line on a treble clef. The key signature is D major, indicated by two sharps (F# and C#). The time signature is 5/8, shown at the beginning of the first staff. The notation includes various rhythmic values such as eighth and sixteenth notes, often beamed together, and rests. The music is organized into measures by vertical bar lines, with some measures containing repeat signs. The overall style is that of a traditional folk or classical melody.

1/

Nundikan nora sortu zera zu
olako erri prestua?

Nola naizen ni zure semea
ez nago zutzaz aztua;
bertso batzuek zuri jartzea
neretzat gauza justua,
beti gogoan izango zaitut,
nere barrengo Zestua.

4/

Zestua'ko ura orain baño len
izango dezu entzuna,
neri sekula etzait aztuko
baldin badaukat zentzuna;
danena ez da jakiten baño
badakit beintzat batzuna:
gibelian bai al da arririk,
au da kenduko dizuna.

2/

Alde batetik Gurutze-mendj,
beste aldetik Ertziña,
Zestua ortxe ikusitzen da
bien erdian etziña;
ni ere orko semia naiz ta
or bizi nintzan antziña,
pameli aundia nola baigiñan
danak or izan eziña.

5/

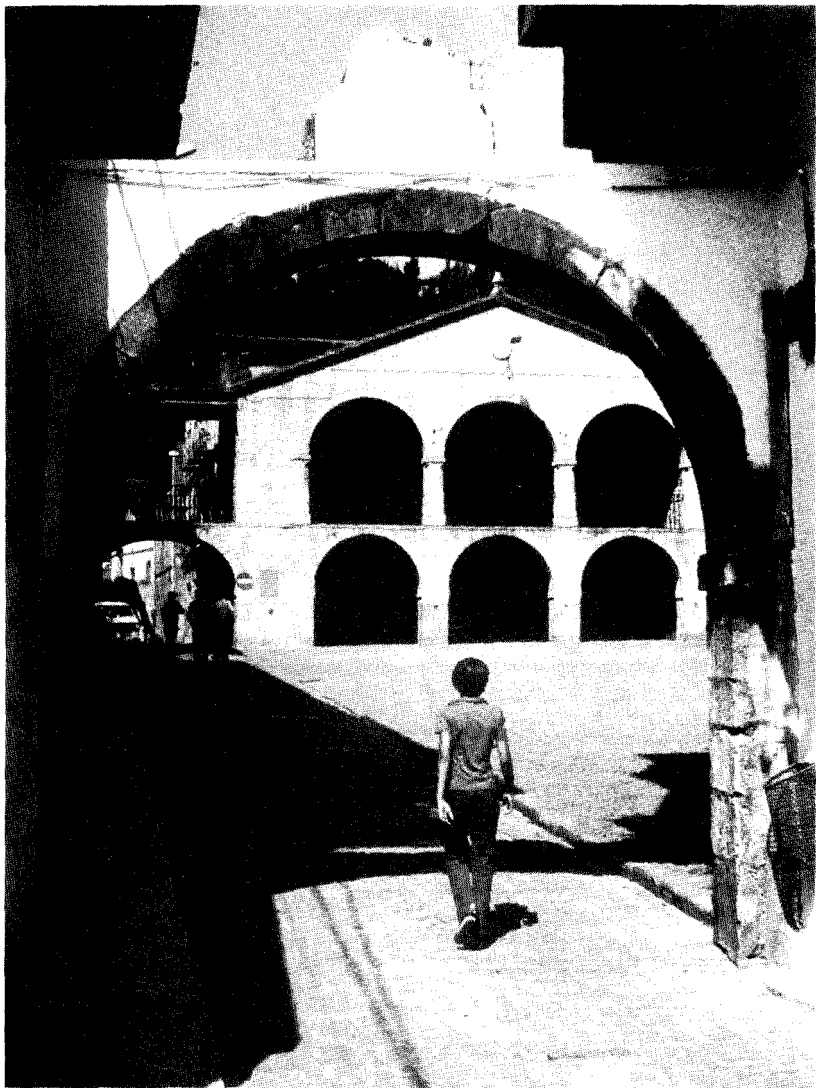
Zestua'tikan ikusten dira
Izarraitz eta Agiro,
mendi luziak nola diraden
neguan ez da an giro;
lenago gazte giñadenian
juaten giñan aldiro,
orain zartutzen ari naiz eta
juango ote naiz berriro?

3/

Azpiko aldetik erreka aundi bat
deitzen zaiona Urola,
badakizute gau eta egun
marmarka ari zaiola;
oso urrian pasatzen zaio
muxu ematen diola,
arren eskatzen diot, Zestua'i
guardia egin daiola.

6/

Sastarrain edo basarri baten
gaiñean dago Ekaiña,
mendi ortantxe billatu dute
ar-zuloren bat bikaiña;
gu an giñala basuak ziran
pagoa edo gaztaiña,
geroztikako berri aundirik
ez nuke emango baiña.

Zestua'ko plaza.

(Foto A. Z.)

7/

Ango kaleko bizimodua
len izaten zan «hotela»,
orretarako ez da izan an
batere jende motela;
badakit aiek beren bizia
ondo eraman dutela,
zorioneko iturri orri
esker eman daiotela.

8/

Jendia asko etortzen baita
iturri ori dalako,
gibeleko ta beste gaitz asko
berak kentzen ditulako;
nik pentsatzen det Zestua'ko
an daudela sekulako, [urak
hotelak beti bear ditugu
ur oiek ditugulako.

9/

Zestua'n zenbat ote dirade
ur ortatikan eranak?
Erdiak beintzat probatu gabe
an bertan bizi diranak;
bolara baten emanagatik
bertako uraren pamak,
ardo pixka bat biarrezko du
osason ona daukanak.

10/

Orain badago Zestua'n nunai
pabrikazio berria,
Iraeta'n e ipiñi dute
martxa ikaragarria;
bertarako ainbat lanekin eta
orain ondo da erria,
zenbait tokitan ainbeste jende
kanpotik ez da etorria.

11/

Zestua'n zenbat izango dira?
Zazpi milla bizi lagun.
An bezin jende euskaltzalerik
bai ote da beste iñun?
Udazaliak etortzen dira,
oiek alare euskaldun;
aurrerantz ere al baldin bada
izkuntza maita dezagun.

12/

Udazaleak egoten dira
iru bat illabetian,
eta itzegin bearra dago
beste izkuntza batian;
ez dago euskeraz egiterikan
aiek dauden bitartian,
ostera berriz asiko dira
kanpotar oiek juatian.

13/

Mundu guziak daki gu ere
Zestua'n sortu giñala,
aspaldi esan zendun zeorrek
nere erria ziñala;
eta gaiñera neri laguntzen
egin dezu egiñala,
nik ere maite zaitut biotzez
esplikatu eziñ ala.

16/

Zaindariaren egun berian
pestak egiten ziraden,
urruti bizi izanagatik
gu ere juaten giñaden;
nola mendiko basarri baten
jaiotakuak geraden,
ango lenengo galdera beti
zezenak bai al diraden.

14/

Aitortu bear degu Jainkua
maite degula lenengo,
baña sinistu zazu, Zestua,
zu zera Aren urrengo;
ortik pentsatu besterik ez da,
zaitut biotzen barrengo,
ola portatutzen dan erri bat
nork ez du maite izango?

17/

Lendabiziko zezenak eta
ondoren pelotariak,
eta oieri begira beti
gozaten dira begiak;
gero gabian berandu arte
alako erromeriak,
erretirarik egin ezinda
atzenian komeriak.

15/

Agorrillaren zortzian oi da
Ama Birjiñan eguna,
guk Zestua'ko erri orretan
gure zaindari genduna;
onuntz etorri ta gero ere
beti goguan deguna,
bizi geraden arte guzian
gogoratuko zaiguna.

18/

Illaren atzen asteazkenian
egiten gendun peria,
sekula etzan palta izaten
beia ez bazan iria;
perreteriko gauzak zirala
eta ango dendaria,
oiek guziak ikusi eta
gero danak aparria.

19/

Apal onduan bertso saio bat
kapetxo bana artuta,
an inguruko basarritarrak
alkarregana batuta,
guk alkarrekin beti izaten
gendun ainbeste tratu-ta;
gero erretira egingo gendun
al giñuzenak sartuta.

20/

Une onetan gu nola gauden
bertso-lanari emanak,
zerbait esan nai ta ezin degu,
badira naikua lanak;
aldi batian nola ez diran
burura etortzen danak,
Zestua'gatik jarri ditut nik
gogoratu zaizkidanak.

ARTZAIA

A musical score for the piece 'ARTZAIA'. The score is written on eight staves in a single system. The key signature is B-flat major (two flats), and the time signature is 6/8. The notation includes various note values such as quarter, eighth, and sixteenth notes, as well as rests and slurs. The piece concludes with a double bar line and a final note.

Ardi zai.

(Foto Jesus Elozegi)

1/

Artzaiak ere negu beltzian
baditu egun tristiak,
nai ordurako ez dira juaten
aldi batzutan astiak;
egualdi ona desiatutzen
batek bezela bestiak,
udaberria noiz etorriko
zai daude artzai guztiak.

2/

Ardiak ere tristetzen ditu
neguko busti ta otzak,
ori ezer ez balitz bezela
gaiñera gastatu sosak;
artzaiak berak uste baiño len
zimurtzen dirade poltsak,
egualdi ederrak datozenian
mendira juateko pozak.

3/

Gazte-denboran ibillia naiz
ni're piska bat artzantzan,
bildur gogorra izaten gendun
denboralien mudantzan;
txarrari alde egin nai beti
iñondik al baldin bazan,
pobria bizi oi dan bezela
beti geroko esperantzan.

4/

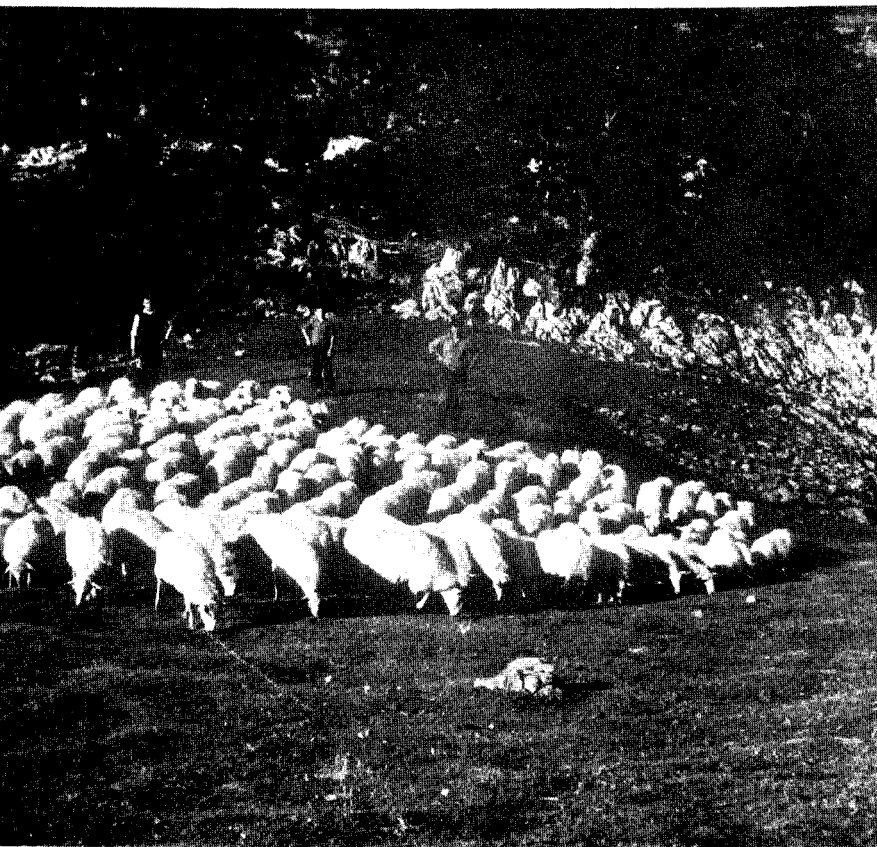
Txakur gabeko ardi-zaitzia
penosua izaten da,
ardia iñork nai ez lukian
tokira azkar juaten da;
guk nai genduan tokian berriz
mokaurikan ez jaten-da,
arri tiraka gelditzen giñan
beso guztiak etenda.

5/

Ardia jarri zuk nai badezu
paotxik ederrenian,
iru edo lau mokaro jango
dizkizute aurrenian;
amar minutu baiño len an da
larrerik zakarrenian,
txakurrik gabe kostako zaizu
idukitzen barrenian.

6/

Gaurko artzaiak ikusten ditut
geienetan etzanian,
lenguak ere etzaten giñan
beste lanik etzanian;
lengo konturik ez dago orain,
zakurrak gogoz lanian;
orrelakorik etzan izaten
gu artzai genbiltzanian.

Artzaintza Aralarren.

(Foto Jesus Elosegi)

7/

Artzaiak ere beste guztien
antzera baditu lanak,
sinistu ere ezin litezke
esango bagiñuz danak;
geienak nola egoten diran
ongi naiari emanak,
beste lanikan ez du egin nai
bein ortan probatu danak.

8/

Epaillaren atzen aldera
asiko zaigu kukua,
bitarte ortan supritutzeko
bada denbora naikua;
une artako artzaien poza
ez da, ez, nolanaikua:
«Aurtengua're pasako degu
gurekin bada Jainkua!»

9/

Negua jua da etorri zaigu
lore-illaren aurrena,
egualdi onak asiak dira,
pasia degu txarrena;
oraingo ontan lasaitu zaio
artzai zarrari barrena,
laster ikusi bearrak gera
Aralar puntan barrena.

10/

«Negua pasa penatuta ta
orain mendira baguaz,
ni ere ez naiz asarre eta
ardiak pozak dijuaz;
zutik ibiltzen ikasitzen da
mundu ontan amilduaz,
ai zer egunak pasako'itudan
perretxikuak bilduaz!»

11/

Mendi-puntan bai orain atsegin,
ostuak danak zabaldu,
larriak ere berdetu dira
eta zer jana ugaldtu;
orain ardiak jetzi ta gero
kamaña zarra zapaldu,
neguan ola penatu danak
arrazoirikan ez al du?

12/

San Isidrotan emen artzaia
goiko mendi-gaillurrean:
«Beñere onlako gozamenikan
nere bizi laburrean!»
Ardiak pago batzun azpian
txabolatikan urrean,
berak otoitzak egingo zitun
Jaungoikoaren aurrean.

13/

Artzaia udaran mendian dago,
bera da ango nagusi,
gizonak gaztak egin bitarte
andriak babak egosi;
automobillen bildurrik gabe
pameli ederra azi,
zer da mendiko pake ederra,
zein ote leike an bizi!

14/

San Juan alde orretan berriz
emen da ardi-moztia,
traje bat utzi nagusiari,
badatorkio bestia,
ez gaurko neska gazte askori
ainbeste diru kostia;
oieri jaten kostatzen zaie
baña utsian jaztia.

15/

Goizian intza ederra zegon
baña eguardian bero,
ardiak pago zarren azpian
egingo dute abaro;
janaren billa asiko dira
preskatzen astian gero,
lo egitera leku batera
juango dira gauero.

16/

Illuntze aldera au deskantsua
ardiak garaiz jetzita!
Andik zinera ezin juango da
ango lanari utzita,
mogituzeko gogorikan ez
an nai bezela bizita,
emen konturik onena dago
mendian bertan etsita.

17/

«Garagarrilla badijua ta
ardiaren antzuea,
udaberria ona gendun da
ondo antolatu gera;
arkume onak azi ditugu,
gaztatik berriz aukera,
okerragorik ez dezagula
izan emendik aurrera!»

18/

Ardiak urte-garai guztitan
badauka bere lantxua,
gutxinez ere iduki bear
nundik dabillen zantzua;
jetzi bearrik ez dala izaten
bistan da ardi antzua,
artzaiarentzat iñoiz bada-ta
oraintxen da deskantsua.

19/

Bein bear eta artzaiak ere
oraintxen egun batzuk jai,
lenago etzan aukerarikan
baña bolara ontan bai;
aspaldi ontan egongo ziran
ardiak antzutzeko zai:
«Aurtengo lanak egin ditugu
ta egon gaitezen lasai!»

20/

Udarak eman ditu onenak,
etorri da Agorrilla,
artzaiak bere kezkak baditu
eta artzen du makilla;
urte ontako gaztak saldu ta
neguko larrien billa,
«Aurten kitorik ez degu egiten!»
esanez dabil mutilla.

21/

Artzaiak nola bizitzen diran
orra nik adierazi,
negar piska bat egiten dute
bañan ondo irabazi;
gaztak garezti saltzen dituzte,
belarrak ondo erosi,
aurrera ere opa dizutet
eta ondo-ondo bizi!

Artzaintza Aralarren.

(Foto Jesus Elozegi)

BASOKO LANAK

The image displays a musical score for the piece 'BASOKO LANAK'. The score is written on five staves, each beginning with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The music is characterized by frequent triplet patterns, indicated by a '3' above a bracketed group of three notes. The notes are primarily eighth and sixteenth notes, with some quarter notes and rests. The piece concludes with a double bar line at the end of the fifth staff.

Baso-mutillen txabol bat, Goizueta'ko mendietan.

(Foto A. Z.)

1/

Gazte denbora osuan
ibilli giñan basuan,
zer lantegi dan esan bear det
berdin dan kasuan:
ezin ibili pausuan,
deskantsua bai auzuan,
ondo pentsatzen jarri ezker
era penosuan.

2/

Lo egiteko txabola,
ura zan gure kaiola,
txapa zarren bat buru parian
ixtilla zaiola.
Baldin bazaio ajola,
bizi al liteke ola?
Gure Jainkuak premi guzitan
lagundu daiola.

3/

Baba beltza zan jateko,
urdaia ogi tarteko,
berialaxen pronto giñan gu
lanera juateko;
da etzan ordu bateko
gure taria beteko,
lana egin bear al du gizonak
ala izateko?

4/

Bazkaltzen berriz euritan
izaten giñan sarritan,
oraindik ere ibillera ura
dadukat begitan;
esaten dizut egitan
zer iduritutzen zaitan:
kartzelan ere obe an baño
zenbait egualditan.

5/

Baso-mutillen bizitza
eramaten oso gaitza,
trabies edo tabloi egiten
pagoa ta aritza;
gaiñetik dator ekaitza
eta bizkarrian intza,
jolas-gurarik gabe illuntzian
ari dan bakoitza.

6/

Txantxangorria laguna
zabaldu orduko eguna,
eguneroko diana berak
kantatuko duna;
amaika bider entzuna
alako txori kutuna,
baso-mutillen ogi-apurrak
bilduko dituna.

7/

Eguneroko diana
txantxangorriak emana,
esnatu eta ura zan poza
ematen ziana!
Esan aita gure bana
eta an daukazu lana,
bezperan utzi gendun tokian
an zegon arpana.

8/

Juan da arpanari eldu,
uste etzala moteldu,
iru bat ordu lanian eta
orduan gosaldtu;
zotz-arten baten amildu,
gorputza dana odoldu,
gizonak ola penatutzeko
arrazoirik al du?

9/

Jainkoakin oroitzean
asten giñan otoitzean,
estrapozon bat egin baño len
goiko arkaitzean;
gaubean edo goizean,
oitura zan bakoitzean,
jakiñik Bera guregatik il
zala gurutzean.

10/

Amalau ordu lanian,
alare umore onian,
lujo aundirik etzan izaten
jan da edanian;
ordu bete etzanean
euririkan etzanean,
oitura ori izaten gendun
bazkaltzen zanian.

11/

Siesta ere kanpuan,
lanian ai zan lekuan;
txabola ere urruti zegon
ta ara ezin jua;
pago zar baten onduan,
ijituaren moduan;
gu baño okerrago zanikan
bai al zan munduan?

12/

Baso-mutillen bizia
daukat ondo ikusia:
mutil juaten dana bezela
berdin nagusia;
an pasa uda guzia,
gaiñera oso gazia,
neguko apusturako ainbat
ango irabazia.

13/

Ain bizimodu latzian
zortzi illabete pasian,
lana sobrian izaten gendun
jana eskasian;
ara gauzak nola zian,
ez naiz ari jolasian,
uda ona zan milla pezeta
ekartzen bazian.

14/

Milla peztako txartela
artu ta Roschild bezela;
iñork uste dun baño geiago
berotzen sakela;
gure mendiko «hotela»
lo egiteko orbela,
bertan prueba egin dunari
galdetu bestela.

15/

Gabonak dira urrian
da etxeratu bearrian,
gurasuakin apaldutzeko
oitura zarrian;
eguraldia txarrian
otza illunabarrian,
pipa erriaz a zer girua
suaren aurrian!

16/

Basuan gera aspertu,
elurrik ezin atertu,
egun guzia lanian eta
ez gera legortu;
eguna zaigu laburtu,
erropa pizarrak artu,
onez aurrera obeko degu
basua agurtu.

Txondarra.

(Foto Jesus Elosegi)

GARIA EUSKALERRIAN

Musical score for 'GARIA EUSKALERRIAN' in 2/4 time, featuring six staves of music. The score includes various rhythmic patterns and triplet markings (indicated by a '3' under a bracket).

The first staff begins with a treble clef and a 2/4 time signature. It contains three measures, each with a triplet of eighth notes. The second staff starts with a quarter rest, followed by a quarter note, a quarter rest, and a quarter note, then a triplet of eighth notes, a quarter rest, and another triplet of eighth notes. The third staff features a triplet of eighth notes, a quarter note, a quarter rest, and another triplet of eighth notes. The fourth staff begins with a triplet of eighth notes, followed by a quarter note, a triplet of eighth notes, and a quarter note. The fifth staff starts with a triplet of eighth notes, a quarter note, a triplet of eighth notes, and a quarter note. The sixth staff concludes with a triplet of eighth notes, a quarter note, a quarter rest, and a quarter note.

1/

Garai batian Euskalerrian
egiten gendun garia,
zenbait lekutan bezela etzan
alain uzta ugaria;
orain lan orri utzita dago
emengo nekazaria,
nekia pranko bazuan baña
zer zan aren lan-saria?

4/

Ebakitzeko itaia eta
jotzeko berriz arria,
ondo pentsatzen jarri ezker
uraxen zan lan urria;
orain ezikan orduan ere
neketsu zan basarria,
egun guztian autsa jaten da
ura lan penagarria!

2/

Gure etxian goldia erosi
ni mutikoa nintzala,
ura baño len gari-ereintza
laiakin egiten zala;
ortan eguna igarotzeko
etzuan bear makala,
baña orduan laian etzekin
basarritarrik etzala.

5/

Egun batian garbitzen giñun
goguak emandakuan,
bederatzi bat illabetian
eduki bear kanpua;
noizbaiten eldu zaio denbora
ta ez berialakuan,
zer atsegiña izaten gendun
zakura sartutakuan!

3/

Gari ereiten laiakin eta
ebakitzeko itaian,
lana berdintsu egiten gendun
aste-egunian da jaian;
nekia pranko artu genduan
gaztiak giñan garaian,
nai ordurako ogi zuria
ez gendun ikusten maian.

6/

Errotara're eraman bear
egingo bazan iriña,
zakua artu astuan eta
etzan izaten ariña;
Jainkuak zekin ura ordurako
zenbat lan zegon egiña,
jo ta garbitu egindakuan
izaten zan ugariña.

7/

Errotatikan iriña ekarri
ta etxian zan labia,
basarri baten izanagatik
akats aundirik gabia;
legez guk bear genduke iñork
baño aukera obia,
baña guk baño errazago jan
dutenak pranko badia.

8/

Oraindik gauza asko ditut nik
gariari esateko,
zenbat lan-klase egin bear da
emen bizi izateko;
pazientzia artutzia're
guk ez genduke kalteko,
lan oiek danak egin da gero
ogi zuria jateko.

9/

Kondia edo dukia oi zan
basarritako nagusi,
gariarekin errenta ordaintzen
asko giñuzen ikusi;
nekazaria urte aietan
era orretan zan bizi,
geroztik maizter askok dituzte
beren etxiak erosi.

10/

Euskalerriko gari egitia
ederki asko kostia,
arrazoiakin erabaki zan
lantegi ori uztia;
galanki egin gendun gaiñera
ainbeste urtian eustia,
aurrerapenik gabe zailla da
bizia irabaztia.

11/

Tratoriakin ereiten dira
Kastilla aldian gariak,
biltzeko ere ez dira emen
bezelako komeriak;
an lana neke gutxikin egin
oi dute nekazariak,
emen bezela ez dago egin
bearrik astakeriak.

12/

Kosetxadorak egiten ditu
ango gariaren lanak:
ebaki eta jo ta garbitu,
zakua bete ta danak;
makina oiek dira ordekan
ibilli izan diranak,
gu gera berriz malda txarretan
lanian ari geranak.

13/

Ogia oso bearrezkua
izaten degu jateko,
emen iñori ezin agindu
Kastilla aldera juateko;
errez moldatzen dira garia
errotara eramateko,
emen txekorrak gizendu bear
ogi-truke emateko.

15/

Gariagatik naikua samar
izango det itzegiña,
onez aurrera obe izango
det artzia atsegiña;
barka zazute, irakurleak,
nere gaurko utsegiña,
beste gai baten erremeditzen
egingo det alegiña.

14/

Euskalerrian garia egin
izan gendun borondatez,
egitiari utzi genion
ganaduaren bitartez;
orretarako lurak obiak
dirade auek izatez,
balio duan gauzari segi
garia egiteko partez.

GAROAK BILTZEN

A musical score for the piece 'GARROAK BILTZEN'. The score is written on eight staves of music. The first staff begins with a treble clef, a 3/8 time signature, and a key signature of one flat (B-flat). The melody consists of eighth and quarter notes, with some rests. The subsequent staves continue the melody, featuring various rhythmic patterns and phrasing, including slurs and ties. The piece concludes with a double bar line at the end of the eighth staff.

*«garo-metakin betetzeraño
etxearen jira dana.»*

Billabona'ko Larre baserria.

(Foto A. Z.)

1/

Garai bateko basarritarra
etzan ziaro eroa,
San Migeletan bizi gera ta
orain da bere aroa;
orain utziak gaude ziaro
bildutziari garoa,
or ikusten da nekazariak
damakin paraderoa.

2/

Garai batian klase orretatik
ugari biltzen genduan,
zuk, irakurle, nik bezelaxe
izango dezu goguan;
nere artian au pentsatuzen
egondu nintzan lenguan:
garoa bezelako iñaurkiñik
bai ote zegon munduan.

3/

Bandua jotzen zan markatzeko
nola diran errienak,
danak ez nuke esan nai baña
ala dirade geienak;
egun orretan argitzerako
mendian giñaden danak,
ta beretzako ziran orduan
siñalatutzen ziranak.

4/

Erri-gizonak jarriko ziran
mendirik luzienian,
tiro batzuek tiratzeko erne
eguna argitzen zanian;
basarritarrak ere zai zeuden
erasotzeko lanian,
erriko gizon oiek tiruak
tiratzen zituztenian.

5/

Jeneralian ostegunian
oi zan garo-markatzia,
guk Oiartzun'en ez gendun libre
ortako sega artzia;
itaiarekin ari ez baziñan
seguru zendun partxia,
emen guardak arrapatuta
ez pentsatu barkatzia.

6/

Iru egunetan itaiarekin
berebiziko sarrera,
besterik ezer ez dakienak
ori du bere karrera;
asi eguna argitzetikan
eta illunabarrera,
segakin lasai egin ziteken
igandetikan aurrera.

7/

Segakin egin ebakitzea,
iriarekin ekarri,
urte askuan jarraitu giñon
guk oitura-klase orri;
geren gurdiak basa-bidetan
atera eziñik sarri,
karga geiegi artzen gendun da
noizko etxera etorri?

8/

Arrazoiakin ai da izketan
mendia probatu duna,
ustez goiz erten etxetik baña
bueltatzerako illuna;
gu konturatzen giñanerako
juan egiten zan eguna,
ederki kostatako garoa
guk ekarritzen genduna.

9/

Mendian pasa bear izaten da
makiñatxo bat otz-bero,
illabete bat baño geiago
nekaturikan ziara;
gure ataian amaika bider
egiñak daude igaro
goizetik asi ta arratsera
irurogei gurdi garo.

10/

Gu gurdiakin ibiltzen giñan,
orain daude tratoriak.
oiek dirade lenan aldian
tramankulo dotoriak;
len iriakin oiñez bezela
beren gaiñean jabiak,
alare orduan ekartzen ziran
garo-mordoska obiak.

11/

Jendiak gogoz egiten zuan
orduan mendiko lana,
iñaurkiñikan gabe gelditzen
azkar ibiltzen etzana;
basarritarra nola zeguan
lantegi orri emana,
garo-metakin betetzeraño
etxearen jira dana.

12/

Toki askotan egin dirade
orain ikullu berriak,
eta beiak or ikusten dira
parrill gaiñean jarriak;
lana're asko gutxitu dute
gaurko gure basarriak,
orregatikan sobratzen dira
mendian azpigarriak.

13/

Batzuk azpirik ez egiteko
jarri diote parrilla,
besteak berriz iñaurkiñetan
gastatzen dute txirbilla;
orregatikan gaur jende gutxi
juaten da garuen billa,
basarritarrak esaten degu:
«Mendian egon dedilla!»

14/

Lanikan gabe gizona ongi
bai astian da bai jaian,
guztiok gera saiatutzen gu
atsegiña artu naian;
ori da orain egiten dana
garotarako garaian,
denbora labur ezagungo da
soruan edo zelaian.

Garo-meta.

(Foto Boni Otegi)

ARTOAK ETA BABARRUNAK

1/

Lenago emen zenbat
arto ta babarrun
Euskalerra guzian
egin izan gendun!
Gaur ez degu iñork nai
lan orretan jardun,
ez dakit pamelia
mantenduko degun.

2/

Arto ta babarrunak
izaten du lana,
Lore-illa izaten
zan ereiten zana;
Santiagotarako
bi jorra emana,
jakingo dezu legez
jarri bear dana.

3/

Orren tokian naiko
ganadu-janari,
belarra izaten da
ona ta ugari;
lan gutxiago dula
ez al da agiri?
Artuari utzi ta
jarraitu berari.

4/

Babarruna ona zan
gizonak jateko,
urdailla zendun ondo
arekin beteko;
utsik aiñean bazan
bolara bateko,
atxurra artu eta
lanera juateko.

5/

Emen egin-ezakin
ez balitz okerrik,
gabe pasa gindezke,
ez da lan bearrik;
artu bear genduke
deskantsu ederrik,
ez giñoke emango
lanari eskerrik.

6/

Lana ugari bazan
uda azkenian,
arto ta babarrunak
eltzen ziranian;
lan ori Urri-illak
dakar geienian,
alperrik da orduan
egin ez-enian.

7/

Lana Urri-illian
egin bazenduan,
urteko babarruna
sartuko zenduan;
arto-pilla galanta
ganbaran onduan,
neguaren bildurrik
etzegon orduan.

8/

Negu gogorra bada
arbi danak galdu,
orma beltzak jo eta
ziaro usteldu;
ganadu argalikan
ez dezu nai saldu,
badakizu, orduan
dagonari eldu.

9/

Txerriak gizentzeko
ona da artua,
berria baño ere
obia zartua;
baldin badezu aurrez
etxera sartua,
ganbaran jarri eta
ongi igartua.

10/

Olluak mantentzeko
ere arto zarra,
aukera dagonian,
ez da oso txarra;
ataiko atetikan
bota parra parra,
orduan bai arrautza
gorringo ederra.

11/

Urte guztian etzan
palta egun baten,
alare ez aspertzen
babarruna jaten;
aize asko duela
gaur degu esaten,
orrelako bildurrik
len etzan izaten.

12/

Gaur beste era baten
gizonak jaten du,
babarrunakin ezin
liteke mantendu;
lana gutxitu baño
janikan ez kendu,
galdu giñake ori
egingo bagendu.

13/

Gizonak lan eginda
ez badu jatenik,
orrela dabillenak
ez du iraupenik;
iñoiz tripatik arin
etxetik ertenik,
bi lagunek ez dute
egingo batenik.

14/

Bixtan dago nundikan
dan irabazia,
basarritarrak ere
ondo ikusia;
pabrikara jendia
juaten asia,
batere lanerako
gauza dan guzia.

15/

Lanera baldin juaten
bagera kalera,
ortatik basarrira
datorren galera!
Nunbaitetikan jana
betor sabelera,
ortik edo emendik
beteko al gera!

ELURTEA

Musical score for 'ELURTEA' in G major (one sharp) and 2/4 time. The score consists of seven staves of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The melody is written in a single voice. The score includes several triplet markings, indicated by a '3' above or below a group of three notes. The piece concludes with a double bar line and repeat dots.

Elurtea.

(Foto Boni Otegi)

1/

Aspaldi ontan elurrak
estalita dauzka lurrak,
eta etxetik ateratzeko
jarriak gaude bildurrak;
amaika ardik eta beorrek
utzi beaitu ezurrak.

2/

Mendian ez dago bero,
elurra ai da gaubero;
egualdi onekin ezin liteke
gauza onikan espero:
artzaiarentzat negarra dago
ardiak galdu ezkeru.

3/

Ugaldu dira azaiak
eta ez gaude lasaiak;
urrutitikan artzen dituzte
aiek ardien usaiak,
elurrak jua artian erne
egon litezke artzaiak.

4/

Da etxeko ganaduan
ere alako moduan:
jelatutako arbi pixka bat
dute itxute onduan;
zer kontatua izango dute
lurmentzen duan orduan.

5/

Emengo orma-ziriak
luziak eta loriak;
negu beltzian ikusten dira
onelako komeriak,
auek kenduko ditu urrengo
egiten duen euriak.

6/

Zenbait mendiko basarrik
etzeukan elur bearrik;
arbiak ia aitu dira ta
ez dadukate belarrik,
ganauari nork bizirik eutsi
pentsuarekin bakarrik?

7/

Mendi altu samarrean
otso zarrak marmarrean;
oiek gosiak egoten dira
amaikatik amarrean,
Jaunak aparta animala bat
olakuaren aurrean!

8/

Elurrak ez du gauz onik,
zuri ta ederra izanik;
baratzen ere jenero danak
berdatu eta neuzkan nik,
ez det pentsatzen ezer bizirik
onek utziko duanik.

9/

Zeñek zer duen merezi,
iñor ez gaitu berezi;
elurrak egin ditun kalteak
orra nik adierazi,
eskerrak laster kenduko duen,
onekin ez leike bizi.

10/

Elurra ez bada jela
beti egiten duela;
eskatutzen det juan dedilla
etorri zaigun bezela,
animaliak eta gu danok
galduko gera bestela.

GAZTAÑAK BILTZEA

The image displays a musical score for the piece "GAZTAÑAK BILTZEA". The score is written on five staves, all using a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The time signature is 2/4. The notation includes various rhythmic values such as quarter, eighth, and sixteenth notes, as well as rests and accidentals. A triplet of eighth notes is indicated by a bracket and the number "3" above the notes in the fourth staff. The piece concludes with a double bar line at the end of the fifth staff.

1/

«Asi bearrak gera
gaztañak bildutzen,
jaian ikusi nitun,
ai dira eldutzen!»
Aita gizarajua
etzan ixildutzen:
ari dirala danak
alperrik galdutzen.

2/

Oso urrian dira
santu guzienak,
ortxen eltzen dirade
gaztañik geienak;
ganadu asko berriz
gustatzen zaienak,
anka-marka baziran
eta ardienak.

3/

Ardia dezu oso
gaztaña-zalia,
begi argia du ta
berezko jalia;
orbek tartian daki
billatzen alia,
orduan astintzen du
bere joalia.

4/

Batetikan ardiak,
bestetik txerriak,
goizian gu baño len
sallean jarriak;
egiten giñun eju
ikaragarriak,
iñoiz urratzeraño
gure eztarriak.

5/

Alako eju batzuk
egiten baziran,
ardiak azkar asko
aterako ziran;
berriz ere gaztañan
an ziñun segiran,
orduko komeriak
ez dakit non diran.

6/

Etortzen ziran beor
eta betizuak,
gabaz eman izandu
dituzte pausuak;
aienezako gaztañak
ziraden gozuak,
lakats ta guzti jaten
zituzten gaixuak.

7/

Gaztaña bildutzer
pamelia dana
eltze ta guzi giñan
askotan juana;
bertan egositzeko
jartzen gendun jana,
ganaduak bialtzen
bazan baten lana.

8/

Aitak gaztaña bota,
beste danak bildu,
mutil koskorren batek
ardiak bialdu;
eltzia egositzen
zanian bazkaldu,
gaztañarikan ezin
alperrikan galdu.

9/

Gaztañak bildutzian
neguen asera,
jateko aukera dezu
zalia bazera;
danboliña beztua
jaso lagatzera,
aize-kolpe ederrak
oi ziran atzera.

10/

Gaztañak erretzeko
biltzen giñun zotzak,
erretzen ari zanak
kentzen zitun otzak;
danboliñen barrendik
aiek tiro-otsak,
esnatutzen ziraden
etxe-jiran ontzak.

11/

Gaberako geiegi
baziraden danak,
goizian jaten giñun
sobratzen ziranak;
gu gaztetan olaxe
ibilli geranak,
au ez dute sinisten
gaztiak diranak.

12/

Garai baten gaztaña
danetik gañezka,
orain asia dago
emendik igeska;
bukatuko dirala
bada naiko kezka,
juantxe da emengo
gaztañaren pesta.

Laiariak Ernialde'n.

(Foto Ojanguren)

LAIARIAK

The image displays a musical score for a piece titled "LAIARIAK". The score is written in a single system with six staves, all using a treble clef. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 3/8. The music consists of a series of eighth and sixteenth notes, often beamed together, with some notes marked with accents or slurs. The piece concludes with a double bar line.

1/

Amabi urterako
asi nintzan laian,
premia zegola ta
zerbait egin naian.
Artian ez gendun guk
jarri bear zoian,
gero indarrikan ez
bear zan garaian.

2/

Aitak sotondotikan
jotzen zun aurrena,
ta nik, mutil koxkorra,
aitaren urrena.
Nere aurreko anaia
zan irugarrena,
zoiaren goienetik
arriba zarrena.

3/

Ni amabi urteko
mutiko sakatsa,
bete egiten nuen
zoiaren akatsa.
Illunabarrerako
lairik ezin altxa,
gaurko aldian zegon
bizimodu latza.

4/

Laian ibillitzeko
tira-edo bultza
indarrikan sartua
egon banintz utsa.
Muturra igarra ta
txikia gorputza,
aitari egin bear
al gendun laguntza.

5/

Arto-saillak galantak
eta luberriak
neguan laiatzeko
an zeuden jarriak.
Askotan bai ederki
nekatu gerriak,
ikusi b̄er izaten
giñuzen gorriak.

6/

Gero asitzen ziran
berriz auzo-lanak,
an bilduko giñaden
ballarako danak.
Egun ortan dexente
jan eta eranak,
saiatuko ziran an
bildutzen ziranak.

7/

Lauko zoia izaten
zan jeneralean,
iru edo lau bat zoi
soro zabalean.
Danak ixil-ixilik
ta egiñalean,
zein lenago iritxi
beste egalean.

8/

Ustutzen zutenian
an zegon botilla,
laster mogituko zan
etxeko mutilla,
ardorikan ez bazan
sagarduen billa.
Illunabar aldera
ango eskanbilla!

9/

Ballarako etxe danak
pasako giñuzen,
deitutzen zutenian
juan bear zuzen.
Aste-egunak ortan
pasa baziñuzen,
jaiko jolas-guriak
kenduko ziñuzen.

10/

Lan ori baztatu da
urtetik urtera,
laiarekin ez leike
juan apartera.
Gaur bestela badago
laneko aukera,
azkeneko tontuak
gu izandu gera.

Laiariak.

(Foto Ojanguren)

ASTOAREN LANAK

«craman egin bear artutako zama...»

(Foto J. M. Gorrotxategi)

1/

Lengo garai bateko
astoaren lana:
eraman egin bear
artutako zama;
batenbatzutan igual
jarritako dana
gertatuko zitzaion
ezin eramana.

2/

Astoak errotara
juaten ziran sarri,
artoa eraman da
iriña ekarri;
etxeko andre gaixoak
atzetikan: Arri!
Ikasten zuten ongi
bide oien berri.

3/

Astoa barrutian
an dabil larrian,
kalera juateko
aren bearrian;
ollo arrautz batzuek
jarri bizkarrian,
an dijoa astoa
andrien aurrian.

4/

Kape edo azukre,
ardo edo ogi,
kargatzen zan astoa
askotan geiegi;
kalian zama artu,
basarrira segi,
etzan etxeratutzen
iñoiz errezegei.

5/

Bidean eman bear
naikoa astia,
ekarriko bazuan
karga ura guztia;
etxeratzen etzan
pentsu gareztia,
barrutira izerdiz
bizkarra bustia.

6/

Ekarri bear ziran
ganaduen janak,
bizkarreko kakoak
ziran bere armak;
estaliko zizkaten
burua ta danak,
laister egingo zitun
morroi baten lanak.

7/

Esniak kaleratu
bear ziranian,
astoa asiko zan
lenbizi lanian;
ez basarri batian,
au leku danian,
arto koskor bat andik
etortzen zanian.

8/

Egin bear danian
kalerako jira,
gaurko andre askori
jar zaitetz begira:
kotxe eder askuan
datoz baserrira,
astoakin juatia
lotsatutzen dira.

9/

Langilleak izandu
arren on askuak,
orain sobre dirade
emengo astuak;
pasa badituzte're
len egun estuak,
basarritarrak dira
txit aberastuak.

10/

Astoa dabil beti
loitan zikindua,
zarra izan liteke
edo ezindua;
alare egin bear
gure agindua,
langille ona baña
gaizki ordaindua.

GARAI BATEKO EZTIAIAK

A musical score consisting of seven staves of music. The music is written in a single melodic line on a treble clef staff. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 3/4. The melody is composed of eighth and quarter notes, with some phrases connected by slurs. The score ends with a double bar line and a repeat sign.

Eztaiak, Azpeiti'ko Iturbide'n, 1935.II.14'an.

1/

Gure auzoko maiorazkuak
bazitun ezkondu-naiak,
orrelakuak berriz aukeran
edukitzen andregaiak;
adiñan ere aurreratua
eta baziran garaiak:
«Orrek seguru emango dizku
bi eguneko eztaiak!»

2/

Zortzi bat egun aurretik edo
artzen gendun abisua:
ostegunian ezkontzen zala
len esandako auzua,
nola eztaitan espero zuten
gure pameli osua;
gazte jendia une artantxen
etzan izaten gozua.

3/

Bolara artan ezkontzen ziran
geienak ostegunian,
eztaiak zeuden orduan eta
ondorengo egunian.
Ura zan poza maiorazkuak
dei egiten zigunian!
Juan gabe iñor etzan gelditzen
aukerarik gendunian.

4/

Esposatzen zan maiorazkua
baizan gure taldekua,
bi eguneko jan da erana
gendukan dehaldekua;
bezperan ilko zuten txalen bat
berrogei erraldekua,
arekin kezka kenduko zuten
gutxiñez sukaldekua.

5/

Lau bat dozena itxapero-edo
ortako aurrez erosi,
asteazkenez gau erdirako
tiroak tiratzen asi:
maiorazkuan nola ezkontzen zan
danari adierazi;
sasoi ederra eta miñik ez,
orduan giñan gu bizi!

6/

Egun orretan goiz-goizetikan
asiko zan trikitia,
eleiz-birian martxa jotzeko
oso soñu egokia.
Gazte jendiak soñuarekin
batian ura jaikia!
Une artan guk gendukan poza
etzan izaten txikia.

7/

Goiz orretan bai etxian zuan
trajerik onena jantzi,
taldian zegon gazte lerdenak
egingo zuen irrintzi;
maiorazkua ezkontzen da ta
bada ainbeste garrantzi,
mutillak bere eztaien poza
nai zukien erakutsi.

8/

Errian sartzen ango soñu ta
ango itxapero-otsa!
Berrogeiren bat neska ta mutil,
aiek bai orduan poza!
Basarritikan kalerakua
etzan oso bide motza,
eleizaraño sartuko giñan
eta an zegon ezkontza.

9/

Ordu betian egin genduen
guk gere elizkizuna,
uraxen zan guk egun orretan
gendukan eginkizuna;
sazerdotiak eskeiñi zien
urte askoz osasuna,
da alkarrekin lo egiteko
bazuten askatasuna.

10/

Goizetik egin gendun gaztiak
gure elizako jira,
berialaxe jarri giñaden
mendi aldera begira;
ezkon berriak juan nai zuten
atzera lengo tokira,
erriko lanak egin ziran da
bazkaltzera basarrira.

11/

Ume koskorak juaten ziran
ta gurasuak ere bai,
auzokoren bat ezkontuzian
danak artuko zuten jai;
beren tarteko senideren bat
utziko zuten etxe-zai,
bi egun oitan beren lanakin
etzuten ezer jakin nai.

12/

Gezurak ere badirudite
eztaietako esanak,
egun bat lagun eta geiago
sarritan gaude izanak;
janaren paltik etzan izaten
eta sobratu eranak,
bapo moldatzen ziran orduan
aruntz juaten ziranak.

13/

Soñua jotzen ari zana're
etzan ixiltzen orduan,
dantzan askorik etzekitenak
asiko ziran saltuan;
beste mai-puntan aitonak berriz
bertsotan edo kantuan,
danak zeukaten libertsia
eztairara juandakuan.

14/

Gau erdi aldia etorriko zan
eta nekatu samarrak,
ordu oietan jotzen giñuzen
erretiratu bearrak;
bestela urrengo egunerako
egoten ziran lan txarrak,
bakoitzak beren etxietara
juango ziraden zarrak.

15/

Zarrak juango ziran etxera,
bertan gelditu gaztiak,
pena ematen baizigun guri
broma eder ura uztiak;
batzuk batere etzan gabe ta
sapaian lotan bestiak,
da biaramon goizian berriz
antxe gosaltzen guztiak.

16/

Ostiralian berriro ere
asiko gendun eguna:
«Ai zer nolako lagun-artia
igaro bear deguna!»
Auzoak edo pamelikoak
dana jende ezaguna,
gosaltzen berriz jango genduan
an ekarritzen ziguna.

17/

Goizetik oi da illun-aldia
eztaien bigarrenian,
gosaldutzian atzera berriz
sasoirik ederrenian:
«Len bezelako tristurarikan
ez daukagu barrenian,
goizeko gure goibel-aldia
pasa da okerrenian!»

18/

Len esandako trikiti ori
asten zan gosaltze onduan,
ta an zeguan gazte jendia
dantzan aguro orduan;
egun oriek zartuta ere
izaten dira goguan,
orain ederki ikusten degu
zartutzian zer dagan.

19/

Gaztetan pasa diran egunak
gogoratutzen zartzian:
nola ez baizan ezeren paltik
eztaiak ziran etxian,
une gozuak pasatzen giñun
juaten giñan bakoitzian;
negar-malkuak etortzen dira
gauza ortaz oroitzian.

20/

Juaterakuan poza eztaiak,
etxerakuan serio,
urrengo eguna lanian pasa
bear degula merio:
«Etxe onetan bi egun pasa
ditugu millonario,
gabon pasatu, etxe kuak, da
beste bat arte ario!»

ORAIN IRUROGEI URTEKO APAIZAK

A musical score for a piece titled "Orain Irurogei Urteko Apaizak". The score is written on seven staves of music, each in a single system. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 2/4. The music is written in a treble clef. The notation includes various note values (quarter, eighth, and sixteenth notes), rests, and phrasing slurs. The piece concludes with a double bar line at the end of the seventh staff.

- 1/ Erliuiua bai gaur
irurogei urte
ta bagendun parte;
beste batzuk etziran
ibiltzen aparte;
elizara bidian
al gendun bitarte,
apaizen aginduak
bear ziran bete:
«Bestela kondenatu
egingo zerate!»
- 2/ Apaizak zer zeukaten
jarria buruan
ez dakit orduan;
oso zintzo ibili
bearko genduan;
Arrua'n zazpiretan
meza bazeguan,
lenbiziko orduan
guk nai berriz juan;
apaizaren gogoa
betetzen genduan.
- 3/ Orduan mezetara
juaten zan oiñez,
intentzio piñez;
ordu bete bidean
bear zan gutxiñez;
al gendun pausorikan
luzena egiñez,
errez pasatzen giñan
arriaren gaiñez,
ez baigiñan egoten
zankotako miñez.
- 4/ Mezetara juaten
giñan illunpetan,
itxusi benetan;
oitura orixen zan
basarri danetan:
lasto-zuziak artu
eskuan garretan;
ibiliakgatikan
postura txarretan,
ez giñan geldituko
mezakin zorretan.
- 5/ Mezetara askotan
sei zazpi senide,
tartian an ni're,
goizian goiz jeikita
ori zala bide;
elizatik urruti
zegon Uztapide
Jaungoikuarekin nai
gendun adiskide,
uste det bagendula
ainbeste eskubide.
- 6/ Neguan izaten zan
birian elurra,
estalirik lurra,
eta zuzen juaten
etzan ain xamurra;
ezin billaturikan
ango bide xurra,
saiatutzen giñan gu
al gendun apurra;
meza utsegiteko
bagendun bildurra.

- 7/ Igandia izanda
 etzeguan lanik
 egingo zuanik;
 naiz belarra ebateko
 garaia izanik,
 pasa bearra zegon
 egin gabetanik;
 jaian lana eginda
 etzan gauza onik,
 da ez pentsa gezurrik
 esaten dedanik.
- 8/ Dantzan asitakuan
 neskari ez eldu
 ta anima galdu;
 orrenbeste eskubide
 mutillak ez al du?
 Batere uste etzala
 akatsak azaldu,
 erriko neskazarrak
 kontua ugaldtu,
 luistarra baziñan
 aurrian bialdu.
- 9/ Orduan etzeguan
 egiterik dantzan
 danen bixtan plazan;
 neskatxari elduta
 egin bear bazan,
 gutxinez obispuen
 baimena bear zan;
 lenbiziko galdera
 lotsatzen ez al zan;
 zeñek sartu nai luke
 orrelako saltsan?
- 10/ Orain ez det pentsatzen
 olako lanikan
 izango danikan;
 jendiari ez lioke
 egingo onikan;
 gaur kasorik ez dantzan
 egiñagatikan,
 da mezak asten dira
 larunbatetikan;
 juañ nai duenak ez du
 aukeran paltikan.
- 11/ Mezetara juañ gabe
 izaten zan kezka,
 askotan gaiñezka;
 bati burua jartzen
 zitzaion trabeska;
 danak juañen giñan
 mutil eta neska,
 entzuten ziranakin
 berriketa ez-ta;
 olaxe zan orduko
 erlijio-pesta.
- 12/ Gaur ez da orrelako
 nekerik izaten
 mezetara juañen:
 sartu zar da gaztiak
 danak kotxe baten;
 alare kostatzen da
 batzuk eramaten,
 alperrik jardutia
 askori esaten,
 ia ba onez aurrera
 juañen zeraten.

Artzaia bere zakurrarekin, Ernio'n.

(Foto A. Z.)

ZAKURRA

A musical score for the piece 'ZAKURRA'. The score is written on six staves of music, each containing a single melodic line. The music is in a 2/4 time signature, indicated by the '2' over the '4' at the beginning of the first staff. The notes are primarily eighth and quarter notes, with some dotted notes. The piece concludes with a double bar line at the end of the sixth staff.

1/

Zakurra da gauza bat
derrior bêr dana,
danak izaten dute
bakoitzaren lana;
ederki egiten du
jabien esana:
«Juan aruntza edo
atoz neregana!»
Sena izaten baitu
Jainkuak emana.

2/

Zakur txiki batzuek
zikinduak loitan
ikusiko dituzu
edozein sasoitán;
alperrikan ez dago
animali oitan,
etxe ederrenian
edo barrakoitan
ibilliko zaizkizu
beti arratoitan.

3/

Beste zakur batzuna
dadukat esangai,
aueri ez nieke
ixilik utzi nai:
ikusi izan ditut
makiña bat artzai,
zakurra lanian da
berak egiten jai,
ardien baztarrian
exerita lasai.

4/

Ollagorretarako
zakurrak badira,
piñ asko eman dituzte
makiña bat jira;
beren nagusiakin
juanda mendira,
Azaro Abendutan
ibilli oi dira;
ni berriz txoratutzen
berari begira.

5/

Beste zakur batzuek
ere tajuzkuak
ikusi izan ditut
erbitarakuak;
egunez erabiltzen
gabeko arrastuak,
animaliak dira
oiek piñ askuak,
Jaungoikuak artako
bereztakuak.

6/

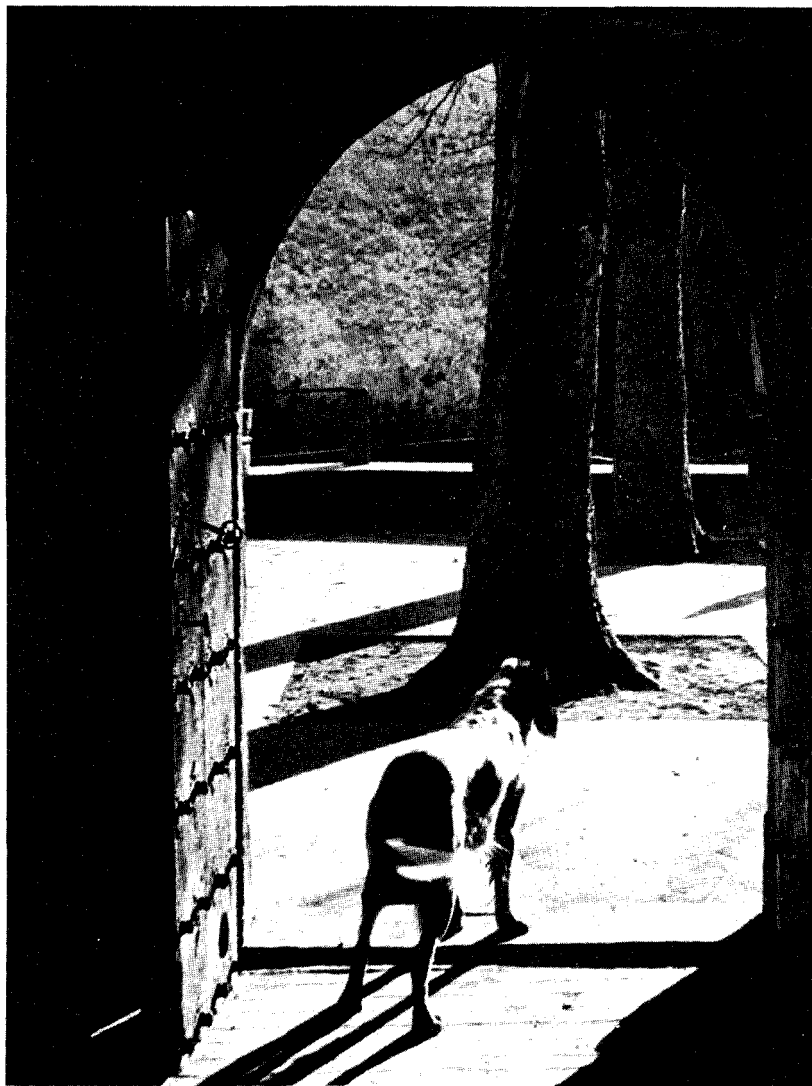
Ikusi izan ditut
ataiko atian
zakur batzuk daudela
lotuta katian;
etxekorikan iñor
ez danen batian,
an egongo da erne
norbait juatian,
ez da ixilduko ark
aldegin artian.

7/

Amaika aldiz jardun
gerade esaten,
zakurrikan alperrik
ez dala izaten;
bakoitzari lan bana
diogu ematen,
ikusi degu nola
portatu zeraten,
ez da arritzekua
ematia jaten.

8/

Bildurtutzen bazera
gaba illunian,
ontzak orruaren bat
egin dizunian,
edo beste soñu bat
entzun dezunian,
gizona jarritzen da
estuasiunian,
ez zakur on bat lagun
damakizunian.

Zakurra etxeke atean.

(Foto A. Z.)

UZTAPIDE'KO PAMELIAREN KALERATZEA

The image displays a musical score for the piece 'UZTAPIDE'KO PAMELIAREN KALERATZEA'. The score is written on eight staves, each beginning with a treble clef, a key signature of three flats (B-flat, E-flat, A-flat), and a 3/4 time signature. The melody is composed of eighth and quarter notes, often beamed together in pairs or groups of four. The piece concludes with a double bar line and repeat dots at the end of the eighth staff.

Uztapide bascerria.

(Foto A. Z.)

1/

Aita ta ama ziran lenbizi,
zortzi gero senideak,
eta bakoitzak izaten ditu
norbere adixkideak,
batzuek lagun maiteak eta
beste batzuek aideak,
baña norberak billatu bear
bizimoduko bideak.

2/

Jakiña dago sortu giñala
aita ta amarengandik,
kontseju txarrik ez da izaten
guraso onarengandik;
gure Jainkuak egun batian
eraman zitun emendik,
nik zerbait baño naiago nuke
bizi balira oraindik.

3/

Zortzi senide giñaden eta
guztiak sakabanatu,
al zan bezela bizimodua
bakoitzak gereganatu;
kristau pobriak oi dan bezela
bizitzen asko penatu,
bañan alare noiz zartu geran
ez degu asko sumatu.

4/

Anai zarrena etxerako ta
beste guziak kanpuan,
bizi-lekua billatu bear
bakoitzak al zun lekuan;
guk ere lortu gendun noizbaiten
da ez berialakuan,
etxerako zan anaia zarra
zoriontsu zalakuan.

5/

Maiorazkua izanagatik
an etzan zorionikan,
ogei-etaka ganadurekin
ez baitzegon an bromikan;
gazte guziak kalera eta
iñon ez gauza onikan,
baserria're bajatutzen da
ez bada egiten lanikan.

6/

Gaztiak danak kalera eta
au baserriko segira!
Oso ikusi erraza dago
jarririk guri begira:
opiziorik ez gendulako
nola juan giñan mendira;
gaurko gaztiak gu zarrak baño
lenago esnatzen dira.

7/

Zazpi seme ta bi alabatxo
ziran pameli gaztia,
pentsatu zuten opiziu
ta eskolan ikastia;
orretarako komeni baita
bere garaian astia,
Uztapide'tik aldegin gabe
zailla zan erakustia.

8/

Gaztiak kale-birian eta
gurasuarentzat lanak,
nunbaiten miña izango dute
asko nekatzen diranak;
gauza onikan etzeukatela
ondo ziran antzemanak,
askoz obia zutela andik
kalera jetxita danak.

9/

Gurasuak an arkitzen ziran
lan zakarrakin etsita,
eta kalera jetxi ziraden
baserriari utzita;
kalian ere zerbait billatu
bear menditik jetxita,
etxian ezin egongo ziran
ate guziak itxita.

10/

Kalian ere izaten dira
makiña bat aitzaki-ta,
an ere etxe utsa baidago
goizian oitik jeikita;
baserritikan jetxi baño len
zeukaten erabakita
nola biziko ziran Zestua'n
ostatu bat irikita.

11/

Esan bezela, zuten ostatu
polit bat an irikia,
ta pamelia bizi izateko
oso era egokia;
andik eroso zegon eskola
ta lanerako tokia,
ori etxetik alde daukanak
ez du alderdi txikia.

12/

Pena ematen du aldegiak
basarri eder batetik,
bere denboran bizi izandako
ganaduaren artetik;
baña aztuko zaizka guziak
lendabiziko urtetik,
gogoratzian aldegin dula
lantegi zakar artatik.

13/

Basarria ain gauza ederra da
noizik beiñetan juanda,
ni ere emen Oiartzun'dikan
iñoiz juaten nitzan-da;
atzera alde al dan azkarren
kontseju batzuk emanda,
bañan etxian bizi danentzat
beti lanerako txanda.

14/

Goizian oitik jeiki orduko:
«Ekarri itzak jatenak!»
Artantxe ere badira lanak
gizon tajuzko batenak;
eguna ondo zabaldu gabe
sarri etxetik ertenak,
baietz esango dirate neri
ondo probatu dutenak.

15/

Gaztiak jua kalera eta
gurasuentzat arria,
zarrak besterik ez baldin bada
bera dator basarria;
gero Gabonak etorritzian
iltzeko palta txerria,
lana ugari ta sari gabe,
ori da penagarria!

16/

An utzi zuten basarria ta
lengo etxien babesas,
bolara artan ipiñi zuten
makiña bat esamesa;
ondo pentsatzen jarri ezker
ez da aztutzen erreza,
gaur ez daukate beste penikan
lenago etorri eza.

17/

Gizona nunai konformatzen da
txarraguak ikustian,
lanikan asko dago guretzat
batian eta bestian;
ostatua're itxizen dute
egun batian astian,
okerragorik ez baldin bada
kontentu orrenbestian.

18/

Nolanai itza ateratzen det
berritsu batzuk bezela,
bat edo bestek esan lezake
gaizki mintzatzen naizela;
izketa-aldi luze samarra
egin nezake bestela,
nere anaia, opa dizutet
ondo izan zaitezela.

Uztapide, bere jaiotetxearen atarian.

(Foto A. Z.)

GERRA

A musical score for the piece 'GERRA'. The score is written on six staves of music. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 6/8. The notation includes various rhythmic values such as eighth notes, quarter notes, and dotted notes, along with rests. The piece concludes with a double bar line.

1/

Mundu onetan gerra izaten
da gauza izugarria,
au da gizonak bazter guziak
ondatutzeko jarria;
gauza zar danak desegin eta
nolabait utzi berria,
pixka bateko galdua dago
gerra pasa dun erria.

2/

Zenbat nazio ondatu dira
gerra bat izan dalako,
ori egin gabe gure artian
konpondu ez giñalako,
beste guztiak oinperatu ta
agindu nai degulako;
gizonen txatxukeriagatik
galdu gera sekulako.

3/

Gu emen gerra izan zanian
mendiz mendi ibiliak,
ez geure borondatez juanak,
beste batzuk bialiak.
Amaika mutil eder baziran
lur otzakin estaliak,
zer negar egin ote zituzten
mutil oien pameliak!

4/

Gu alkar iltzen ibilli giñan
anaiak eta lagunak,
oraindik ezin dirade aztu
an pasatako egunak.
Salbaziorik bai ote degu
gauz ori egin degunak?
Guk aña kulpa izango zuan
guri agintzen zigunak.

5/

Batzuek illak gelditu ziran,
beste batzuek elbarri,
bear ainbeste errespeto ez
geniolako elkarri.
Bi ankarekin juan ziranak
bueltan batekin etorri,
berriz juateko gogo aundirik
apenas zuten ekarri.

6/

Amaika bider argitu zuen
zori gaiztoko eguna,
Jaungoikuari erregutuaz
«Nere Jesukristo Jauna».
Ondo pentsatzen jarri ezkeru
ura zan ordu illuna,
batere billa ibilli gabe
etorritzen zitzaiguna.

7/

Batek anka bat paltako zuen,
bestiak bi beso motzak,
abiatio txarren batzuek
aiek segara zorrotzak!
Gizona ez du asko poztutzen
era artako morrontzak,
erru aundirik etzutenak an
gelditu ziran illotzak.

8/

Gizonak gerran ibiltzen dira
ajolik gabe jarriak,
nunai erreta ikusten ziran
etxiak eta erriak.
Pamelietan jartzen dituzte
naigabe izugarriak,
ez dira olain errez egiten
aien ordañak berriak.

9/

Bati etxea erretzen zaio
eta semiak soldadu,
eta gosiak ia illian
berriz ainbeste ganadu.
Alare ez du iñork il naiko
bate osasunik badu,
galera aundiak izanagatik
au bukatzea nai degu.

10/

Pentsatu zazu gerra txar batek
ekarri leiken galera,
berialaxe artuko baitu
naziuen zabalera.
Orrelakotan zelebria da
gizonaren abelera:
illak lurpera sartutzen dira,
erriak ospitalera.

11/

Gu geok ere egiñak gera
txit ibillera kaskarrak,
orretarako ez gendun egin
ondatau baizik baztarrak.
Atzera bueltan etorri giñan
jun bezin mutil azkarrak,
beragatikan Jaungoikuari
ematen dizkat eskerrak.

12/

Andikan ondo etorri zanak
nola ez Jauna eskertu?
Len ere ez giñan gogoz juanak
eta bai ondo aspertu.
Iñori kalte egiten ere
gu ezin giñan ausartu,
emen agintzen dezutenak ez
gerrako asmorik artu!

Zubeltzu bertsolaria.

(Foto A. Z.)

ZUBELTZU

A musical score for the piece 'ZUBELTZU'. The score is written on seven staves of music, each beginning with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 3/4 time signature. The music consists of a single melodic line with various rhythmic values including eighth, sixteenth, and thirty-second notes, as well as rests. The piece concludes with a double bar line on the final staff.

1/

Lore-illaren emeretzia
Zubeltzu il zan eguna,
mundu ontatik ezkutatu zan
ainbeste maite genduna,
guri emen bizi geraden arte
iñoiz aztuko etzaiguna;
gorputza zuen sendua baña
biotza oso biguna,
ez da nolainai aztutzekua
tamaña artako laguna.

2/

Adiña ere aundia zeukan
laroiei urte pasiak,
denbora ortan amaika buelta
emango zuan aiziak;
danetarako denbora dauka
gizonen bizi luziak,
Zubeltzuk ere onak da txarrak
danak zitun ikusiak,
alaxen ere pazientzian
pasako zitun guziak.

3/

Nere artian auxen pentsatzen
egondu nintzan lenguan:
nola Arrua'n kantatu zendun
Prantxes-Txikian onduan;
kolore gorri-gorriakin-da
sasoi ederra zenduan,
ogei ta amar-amabi urte
izango ziñun orduan,
garai artan zuk il bear zanik
pentsatuko etzenduan.

4/

Gaztetan morroi egona nintzan
Zubeltzu zarren auzuan,
emezortzitik ogei urtera
bi urte oso-osuan;
semien gisa artutzen nindun
beti joera gozuan,
ogei ta amasei urte geienaz
sasoiare ala zuan,
nerekikuak egingo zitun
nai izan baldin bazuan.

5/

Oraindik ere gogoratzen zait
neri Zubeltzu zar zana,
zenbat konseju eder ote zan
gazte denboran emana?
Pozik egingo nuen gaiñera
alako baten esana,
neretzat etzan Jose Antonio
ain maisu txarra izana,
arekin zerbait ikasi nuen
lenago ezer ez nintzana.

6/

Gazte denboran ibillia zan
iriarekin itzantzan,
danentzat oso zaila da baña
gizon jatorra izan zan;
«Jose Antonio bezelakorik!»
amaika aldiz esan zan,
ari esaten zitzaion ona
onik iñor baldin bazan,
pakia sortu zuten tokian
Zubeltzu zarra're an zan.

Zubeltzu bertsolaria.

(Foto A. Z.)

7/

Lagun-artiak eder askuak
egiñak zitun gazterik,
bañan ez pentsa ura sekulan
gizonen kontra asterik;
lagun egiten txit erreza zan,
gero etzegon uzterik;
arek etzekin iñori jartzen
komeni etzan nasterik,
umore ona zedukanian
kantatutzia besterik.

8/

Zubeltzu zarrengatikan egin
bear baldin banu itza,
gaurko gizonak nere ustetan
oso biurri gabiltza:
alkarri ezer sufritu ezinda
ori da daukagun gaitza,
beñere ez gera ondo izango
ola baldin bagabiltza,
ez Zubeltzuren antzeko asko
mundu onetan balitza.

9/

Mundu ontatik zu juatia
sentitu degu benetan,
bizi geraden arte guziko
gelditu gera penetan;
otoitz egingo degu zugatik
oroitzen geran unetan,
guk ere juan bear degula
gozoratzen zaigunetan,
ez bai gerade luzarokuak
izango mundu onetan.

10/

Zarraren atzen urtiak nola
izaten diran tristiak,
nik berdin samar ikusten ditut
batzuk bezela bestiak;
arentzat alde aundirik ez du
jai-egunak da astiak,
ikusten ditu dibersiuak
nola dabiltzan gaztiak;
martxa orixe eraman dute
oraindañoko guztiak.

11/

Jainkuak berak daki ondona
zu gaiztua etzerana,
guk dudarikan ez degu jartzen
zeruratuko zerana;
eriotzako orduan Jaunak
deitu zion beregana,
santu guzien artera zuen
segituan eramana,
eternidade guziko poza
zion berari emana.

12/

Gizatasuna zeguan beti
Zubeltzuren inguruan,
etzan arekin iñor aspertzen
egon arren luzaruan;
nai zendun gisan izango ziñan
maisuzarren anparuan,
beste gauzarik une onetan
ez dadukat nik buruan:
Jaungoikuari eskatzen diot
gerta dedilla zeruan.

PERRETXIKOAK

A musical score for the piece 'PERRETXIKOAK'. The score is written on seven staves of music. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 3/8. The melody consists of eighth and sixteenth notes, with some rests and slurs. The piece concludes with a double bar line at the end of the seventh staff.

Perretxikoa.

(Foto J. M. Gorrotxategi)

1/

Dakidan piska eman nai nuke
perretxiuaren berri,
apiziua banuen eta
billa ibilli naiz sarri;
mendian dago osasuna ta
zerbait jateko ekarri,
lagunak asko baldin badakar
ni ez naiz utsik etorri.

2/

Apirillian ziza zuriak
jaiotzen dira aurrena,
perretxikutan nik ezagutzen
detan klaserik onena;
usaitik ere ezagutzen da
alakoxe nabarmena,
asi berrian kiloak milla
pezeta egiten duena.

3/

Pago azpian jaiotzen da au
muzker koloreko gaiña,
bein probatutzen baldin badezu
perretxiku-klase piña;
pama aundia du orrek emen,
jan litekena gordiña,
txit ezaguna Euskalerrian,
izena gibelurdiña.

4/

Arrazoi gabe nere ustetan
ez det aterako itza,
nik beti perretxiku tartian
damakit nere bizitza;
oneri ere gustatzen zaizko
pagoa eta aritza,
gaiña moria daukana eta
deitzen zaiona urritza.

5/

Oiez gaiñera beste klase bat
daukagu ziza oria,
oso aundia ez da ori baiña
perretxiku ugaria;
iñoiz lur-gaiña estalirikan
ikusten da pagadia,
eta eskertzen jakin bear da
orrelako janaria.

6/

Len ere izena esan dizutet
batena baño geiona,
ondo beltza da beste bat emen
oso perretxiku ona;
emengo klase onenari're
ezer zorrik ez diona,
ikusitzen dan lekuan beti
txapela erazten zaiona.

7/

Nik perretxiku batzun izenak
esan dizkizut lenago,
ondo zuria izenekua
beste bat ere badago;
ortatik ere pilla ederrak
iñoiz ekarria nago,
baña aukeran jarri ezkeru
nik ondo beltza naiago.

8/

Kuletuak e badira baña
ez dira izaten ugari,
imporru zuri baten bilduta
jaio izandu da ori;
eta mordoskan ateratzen da,
zer poza biltzalleari!
Jeneralian gaztaiñadian
gustatzen zaio berari.

9/

Nik perretxiku biltzen igaro
ditut sarritan egunak,
amaika aldiz pozak txoratzen
etxetik erten da junak;
batzuek perretxiku geiago
badituzte ezagunak,
klase auetxek bakarrak dira
guk jan izan ditugunak.

10/

Beste batzuek ere badira
emen bildutzen samurrak,
onak da txarrak danerakuak
ematen baiditu lurrak;
egia garbi esaten det nik,
zertako esan gezurrak?
Zartuagatik gu gaude beti
benenatzeko bildurrak.

LASARTE BERTSOLARIA

The image displays a musical score for the piece 'LASARTE BERTSOLARIA'. The score is written on seven staves, each beginning with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 3/8 time signature. The music consists of a single melodic line. The first staff starts with a quarter rest, followed by a quarter note G4, an eighth note A4, and an eighth note B4. The second staff begins with an eighth note G4, followed by an eighth note A4, a quarter note B4, and a quarter note C5. The third staff starts with a quarter note G4, followed by an eighth note A4, an eighth note B4, a quarter note C5, and a quarter note D5. The fourth staff begins with a quarter note G4, followed by an eighth note A4, an eighth note B4, a quarter note C5, and a quarter note D5. The fifth staff starts with an eighth note G4, followed by an eighth note A4, a quarter note B4, and a quarter note C5. The sixth staff begins with a quarter note G4, followed by an eighth note A4, an eighth note B4, a quarter note C5, and a quarter note D5. The seventh staff starts with a quarter note G4, followed by an eighth note A4, an eighth note B4, a quarter note C5, and a quarter note D5, ending with a double bar line.

Ezkerretik: Lasarte, Mattin, Xalbador eta Aranalde.

1/

Guk alkarrekin pasa ditugu
bertsotan zenbaitxo urte,
bein ezagutu giñanetikan
gaixotu nintzan bitarte;
Euskalerriko zenbat pestetan
artu ote gendun parte?
Aspaldi ontan nola zeraden
berririk ez det, Lasarte.

2/

Ez dira ola aztutzeak
guk pasa giñun egunak,
noizian beinka gogoratutzen
dira lengo ezagunak,
dudik ez dago berriz guk biok
egin izan ditugunak;
zutaz oroitzen gerade beti
ezagutzen zaitugunak.

3/

Zenbat euskaldun guk errietan
pozik utzitzen genduan!
Lengo egun baten neure artian
ori pentsatzen nenguan;
amaika aldiz gogoz bertsoan
jardun det zure onduan,
ni kaxkal samar banintzan ere
zuk lagundutzen zenduan.

4/

Gelditu gabe erririk erri
berdin zortzi egunian,
ez giñaden gu nekatzen ere
osasuna gendunian;
ezertarako ez gera berriz
ura galdu zaigunian,
burua eta anakak ziaro
makaldu zaizkigunian.

5/

Zurekin ezin azturik nabil,
gure Lasarte prestua,
amaika aldiz lasaitu nazu
ni izan arren estua;
aspalditxoan ikusi ez da
auxen da ezin aztua!
Zure laguna izan danentzat
ori da lan bat gaiztua.

6/

Zu ere baju ibiltzen ziñan
geienean osasunez,
ebakuntza bat egin zizuten
zeuk esan izan dezunez;
urtietako suprimetua
nik zuri entzun nizunez,
alare beti ibilli izan
ziñaden gizatasunez.

7/

Ongi ezian daguen batek
beti motel du gorputza,
osasunakin gerala zerbait,
gaixotutakuan utsa;
urdailletikan egin zizuten
sekulako ebakuntza,
eskerrak eman izan zendula
Jaungoikuaren laguntza.

8/

Zure urtiak izan dirade
mikatzak edo gaziak,
istori pranko badituzu zuk
mundu ontan ikusiak;
seme-alabak ere iñoren
laguntzik gabe aziak;
orain txarrenak egin dituzu,
aztuko ziran guziak.

9/

Juan ziran gure bertso-denborak,
geiago ez det abestuko;
len egin izan nazun bezela
ni ez nazu babestuko;
orain mututu naizela eta
ez al zera zapuztuko?
Nik, Lasarte, zu bizi naizela
sekula etzaitut aztuko.

10/

Zorionean egun batian
gu biok giñan alkartu,
bein ezagutu giñaden eta
geiago ezin bakartu;
landaretxo bat txertatutzian
bezela biok bat artu,
oraíndik gure naitasunikan
ez da ziara igartu.

11/

Guk errietan pasatu izan
ditugun gertakizunak,
artzen giñuzen eguneko ta
gabeko eginkizunak;
garai aietan aginduko du
gutxiña uste dezunak,
nola arraio nai dezu ba zuk
laguntzia osasunak?

12/

Nekia edo nagitasuna
arkitutzen nuen lendik,
biotzekua neukala eta
makaltzen asia andik;
irurogei ta sei urterekin,
zarra ez nintzan oraíndik,
garai bateko alaitasunak
nora jua dirá nigandik?

13/

Gure sasoia lenago etzan
ortikan onerakua,
aspaldi ontan nengon bertsotan
piska bat ikaratua;
perlesiak jo burutik eta
itzik gabe geratua,
orain etxian arkitutzen naiz
oso erretiratua.

15/

Bertsorik gabe bizi gerade
orain ixiltasunian,
naiz ikusi ez jarraitu beti
lengo anaitasunian;
Orio'tikan Oiartzun'era
urre dago zuzenian,
Manuel, kezkek gabe onuntza
etorri nai dezunian.

14/

Lenago ere bertsuarekin
dudan jarria nenguan,
mututu eta gelditu nintzan
Donosti'n atzenenguan;
itzikan gabe geldituzian
nik auxen pentsatu nuan:
bertsotan egin gabe amaika
bizi zirala munduan.

Getaria.

(Foto J. L. Z.)

SAN ANTONETAN GETARIA'N

A musical score for the song "SAN ANTONETAN GETARIA'N". The score is written on seven staves of music. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 3/8. The melody consists of eighth and quarter notes, with some rests and slurs. The piece concludes with a double bar line.

1/

Getaria'ra juaten giñan
urtero San Antonetan,
lagunak ere oso jatorrak
genduzkan erri onetan;
iñola etzegon paltatzerikan
ango pesta-egunetan,
erria berriz biotzetikan
maite genduen benetan,
iñoiz ez giñan etxeratutzen
aruntz juandako penetan.

2/

Ango plazara bezin gustora
nora juaten giñan gu?
Erriko etxetik kantatzen gendun
Elkano zala testigu;
Getaria'ko pasadizuak
gogoratutzen zaizkigu,
amaika bider aitaturako
txakolin eta bixigu,
orain ez gera juaten baña
ango berri badakigu.

3/

Jaten gelditu izan giñaden
Jose Loidi'ren barrian,
bazkari ona egiteko're
ez oso leku txarrian;
nagusi jauna an izango zan
bertsolaien baztarrian,
kantatu gabe nola gelditu
alako baten aurrian?
Saio bat pozik egingo gendun
lengo oitura zarrarian.

4/

Zenbat jun-aldi egin gendun guk
egon arren apartian?
Bai poz askorik kantatu ere
Getaria'ko partian;
gutxienezko izango nintzan
ogei ta amalau urtian,
juaten asi nintzanetikan
gaixo jarri bitartian;
gorputza sano eduki banu
segiko nion artian.

5/

Gaixo jarri ta urrengo urtian
deitu zuten Getari'ra:
«Plaka bat dago zuretzat eta
au artzia komeni da.»
Nola ez jua ainbeste urtez
len izandako tokira?
Konzejal batek eraman nindun
erriko etxeko balkoira,
erri artako jende geiena
antxe zan guri begira.

6/

Erri artako konzejal batek
plaka eskeintzerakuan,
bi bertso neuzkan pentsatuak ta
aiek eman nai nituan;
mutututzia egokitu zan
asi eta segituan,
ni nerbioso jarria nintzan
iñon ezin kabituan,
abildadiak eman zitunak
atzera kendu zituan.

7/

Aspertu eta geldi etzitezen
Getaria ta bazterrak,
eskeiñi zuten plakagatikan
eman nai nitun eskerrak;
orretarako eraman nitun
bi bertso ustez ederrak,
ez dakit galdu ez ote nindun
nere ondo egin bērrak,
nolabait ere sortu ziraden
uste ez nitun okerrak.

8/

Gure antzeko ezjakiñari
bai beti okerra sortu,
osasunetik bigundu nintzan,
geiago ezin gogortu;
artian ere kantatu nai nun
baña ori ezin lortu,
Getari ondo portatu zala
bear diogu aitortu,
biotz-biotzez eskeintzen dizut,
nere esker ona artu!

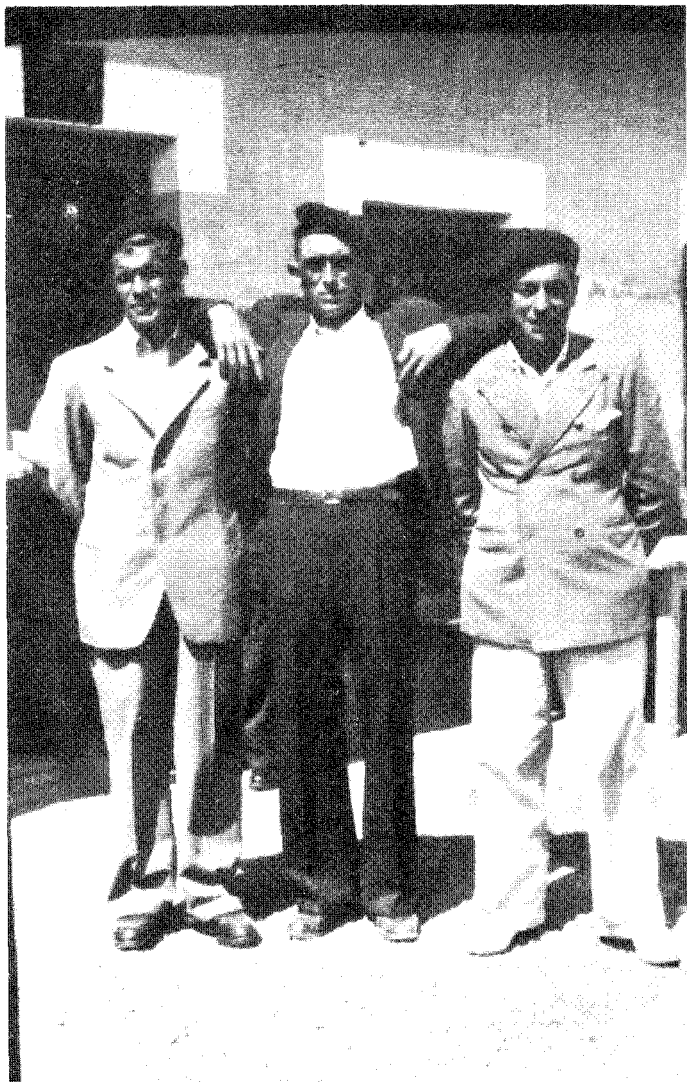

«Erriko etxetik kantatzen gendun
Elkano zala testigu.»

(Foto A. Z.)

ZEPAI

The image displays a musical score for the piece 'Zepai'. The score is written in G major (one sharp) and 3/8 time. It consists of eight staves of music, each containing a single melodic line. The notation includes various rhythmic values such as eighth and sixteenth notes, as well as rests and phrasing slurs. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 3/8 time signature. The music flows through the staves with a consistent rhythmic pattern, ending with a double bar line on the eighth staff.

Uztapide, Zepai eta ordian lagun bat.

1/

Une onetan gogoratzen zait
Zepai bertsolari zana,
bizi izan zan arte guzian
nere laguna izana;
oso alaia zan da amaika
zelebrequeri esana,
irurogei ta lau urterekin
ldiazabal'en il zana.

2/

Nik baño obeki zeñek zezkien
Zepai zanaren berriak?
Bertso-lanian pasa giñuzen
ingurutako erriak;
iñoiz etxera etortzen giñan
ederki asko jarriak,
baña munduan pasa ditugu
egun gogoangarriak.

3/

Esan bezela, Zepai eta ni
izan giñaden lagunak,
asko etxerik gogoratzeke
pasatzen ziran egunak;
bururatzia ez da erraza
guk egin izan giñunak,
ordu eder aiek nolatan aztu
norberak pasa ditunak?

4/

Gauzak esaten asten zanian
zer zan baña gizon ura?
Bildurrik gabe esaten zekin
zetorkiona burura;
nik berriz beti maitatzen nuen
anaia baten modura,
berriz alako gizon-klaserik
sortuko al da mundura?

5/

Ataun'en ezagutu genduan
Zepai zana lendabizi,
«Kaseta» izeneko etxian
da bertan bertsotan asi;
biok bertsotan ari giñala
alkarren berri ikasi,
kantuan gogoz ari bagiñan
gu zeñek ixildu-azi?

6/

Ura izan zan Zepain da nere
lendabiziko saiua,
aren mingaiñak etzun trabarik,
ain bertsolari iaiua;
egun batian amarengandik
orretarako jaiua,
ainbesteraño saiatu gabe
goi mallaraño iua.

Ezkerretik: Felix Aranzabal, Angiozar'ko soñu-jolea, Zepai zana eta Egileor bertsolaria.

(Foto Castrillo, Eibar)

7/

Aizpurutxo'ko Erdiko-bentan
lenengo plazan kantatu,
Zepai'tik eta Uztapide'tik
giñaden biok juntatu;
al zan bezela batak bestiai
pasadizuak kontatu,
biok giñan gu gazte-gaztiak,
biok orduan kontentu.

8/

Geroztik biok alkarrekin gu
ibilli giñan lanian,
Donostia'ko zerbezerian,
beti umore onian;
jan da lo ere etxe batian
Zepain anaiarenian,
burua makur izaten gendun
askotan astelenian.

9/

Len esandako Zepain anaian
ostatua zan Konporta'n,
sagardotegi bikain askua
bazegon ostatu ortan;
iñoiz bai bertso-saio ederrak
egin giñuzen an bertan,
agindu bear aundirik ere
guk ez gendun sasoi artan.

10/

Jaietan berriz arratsaldian
lgeldo'ra giñan juaten,
«Leku-Eder» edo «Buena-Vista»'n
geldituko giñan jaten;
andik etxera ixildu gabe
alkarri zerbait esaten,
sorgiñen bildur aundirik beintzat
etzan orduan izaten.

11/

Egun batian barrikotia,
bestian lagun-artia,
orrelakorik iñon bazegon
beti bagendun partia;
larunbatian jakiña beintzat
nola pasa bitartia,
olako gauzak bukatu gabe
juaten zitzaigun urtia.

12/

Egun batian Oiartzun'en da
urrenguan Errenteri'n,
sagardotegi oietan ere
beti bazegon zer egin;
ango jendia gozatu naian
saiatzen giñan alegin,
gero arratsa pasa zala ta
pake ederrian aldegin.

13/

Amaika olako kontu zelebregozetik arratsera esanda sartu izan giñan gu lengo tokian atzera; zenbait alditan iritxi giñan eztarriak urratzera, baña ondoren guardiarik etzan etortzen etxera.

14/

Zepairengandik etzan paltako bertsua edo abestia, astelenetan utzi berari orretarako astia; ura esaten asitzen bazan jaian pasa zan guztia, aldi askotan ibillia naiz ederki galtzak bustia.

15/

Gu bertsolari giñan garaian etzegen altabozikan, eju galantak egiten giñun, ez gendun beste pozikan; txalo ederrak izaten ziran naiz-ta jaso ez sosikan, garai aietan etzun beteko bertsolariak poltsikan.

16/

Biok ezkongai, pameliarik ez gendun gure karguan, noranai juaten giñala ere guk beti pesta goguan; iru-lau duro baldin bagiñun patrikararen onduan, gu bezin gizon aberatsikan iñor etzegen orduan.

17/

Orduan bazan umore ona ta bazan alaitasuna, biok alkarri bagiñun berriz alakoxe naitasuna; sasoi ederra gendukan eta baita ere osasuna, nere ustetan orixe baita munduko aberastasuna.

18/

Lagun bat ona izan ezker ezin da bizi bakarrik, nik Zepai berriz ala izanda ez dago esan bearrik; gazte-denboran pasatu gendun guk biok egun ederrik, zenbaiten gisa gaztetasuna ez degu galdu alperrik.

19/

Gazte-denboran Euskalerrian
pasiak amaika plaza,
azkeneko aldiz ikusirikan
dirade lau urte pasa;
Uztaillaren ogei ta lauan
eman zun azken arnasa,
alako lagun maite batekin
ez da aztutzen erraza.

20/

Mundu onetako gure egunak
nola oso motzak diran,
Zepai, zuriak uste baño len
bukatu izango ziran;
zeruan neretzako moduko
lekurik badezu jiran,
ia gordetzen dirazun eta
ni ere or naiz segiran.

*«Edertasun au ez da
pagatzen dirutan.»*

Zizurkil eta Asteasu aldea.

(Foto A. Z.)

EUSKALERRIA

A musical score for the song 'Euskalerria'. The score is written on six staves in a single system. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 3/8. The melody consists of eighth and quarter notes, with some notes beamed together. The piece concludes with a double bar line.

1/

Anai maiteak, ez da
oraingo berria,
mundua egin zanean
bertan ezarria.

Kanpotar askok dute
onen egarria,
baña guria zera
zu, Euskalerria.

2/

Munduan bizitzeko
danok erri bana
bear izaten degu
egiteko lana.

Auxen da Jaungoikuak
guretzat emana,
aitortutzen dizugu
portatu ziñana.

3/

Ni suerte batekin
emen sortu nintzan,
da ikusten dezute
zer moduz gabiltzan.
Konpondutzen gerade
guk nai degun gisan,
beste leku batian
obeto ezin izan.

4/

Beren erriarentzat
sekulako pamak
eman izan dituzte
atzerritar danak.
Gu gera azkarrena
oartzen geranak:
ez dira juaten berriz
etortzen diranak.

5/

Emengo basuetan
entzun det batzutan
kukua jotzen zugaitz
aundi baten puntan.
Al dakizu orduan
zer pentsatu dutan?
Edertasun au ez da
pagatzen dirutan.

6/

Emen basuak ditu
milla edertasun,
jakin bear zenduke,
ez dakit dakizun:
zenbat txoriren kantak
entzunak dituzun,
eta biotzeraño
sartu zitzaizkizun.

7/

Emengo ondartzakin
egin dute amets
amaika kanpotarrek,
ikusitzen danez.
«Abek dirade toki
ederrak!» esanez,
or dabilta Jaunari
eskerrak emanaz.

8/

Aurten ikasi badu
onuntza bidia,
urrengo urtian ere
badator jendia.
Euskalerrira pozik
etorritzen dia,
ez baleukate beste
toki bat obia.

9/

Euskalerria zer dan
gaur baño lenago,
bertan bizi naiz eta
ikusia nago.
Jardin bat bezelako
dotoria dago,
danetan politena
oker ez banago.

10/

Ezin nintzan aspertu
ni onelako gaiz,
baña ixildutzea
obe degu garaiz.
Ementxe sortu nintzan
da emen ilko naiz,
burutikan ziara
nastutzen ez banaiz.

*«Auxen da Jaungoikuak
guretzat emana,
aitortutzen dizugu
portatu zîñana.»*

Durango aldea.

(Foto A. Z.)

OSINBELTZ'EKO EZBEARRA

Urak, Tolosa'ko kaleetan barrena, 1953.X.14'an.

(Norte aldizkaritik artutako argazkia)

Zestua'n autobusarekin pasatako gertaera au aspaldi samarrekoa da, baña jartzea pentsatu det.

Ogei ta iru urte dira aurten, baña ez daukagu aztuta. Izan ere, gogoan idukitzeko modukoa zan egun ura. Batez ere Urola erreka orretan egin zituan okerrak, ez dira nolanai aztutzekoak.

Or, iru erritan, izugarria pasa zan. Azkoiti, Azpeiti eta Zestua'n luto gogorra jantzi zan; luto beltza.

Guk ere bagenduan lengusu bat an galdua; an itoa, obeto esateko. Iraeta'ko bi mutil aietako bat zan gure lengusua. Jose Uria Olaizola uraxe. Gure aitaren arreba zuan arek ama. Orregatik zuan bigarren abizena Olaizola, guk lenengoa bezela.

Ogei ta zortzi urte zituan egunean ito omen zan. Kortexean urak artuta zeudenak ateratzera joan da bera galdu ura ta beste mutil bat. Au, Jose Olaizola Arriaran; au ere gure abizenekoa zan, baña etzan gure parientea. Beste batzuek uretatik ateratzeko asmoan joan da beren burua galdu zituzten gizarajoak.

Nik au, papeltxo au, gure lengusuaren oroigarri idazten det. Ain maitea genduan eta oraindik ere ezin aztu. Bi mutil aiek, orduantxe bizi izaten asitako mutillak, antxe ito ziran.

Beste guziak ere gogoan ditugu. An ito ziranak, geienak nere ezagunak ziran, da bakoitzak beren etxeetan, berriez, ezagunago izango ziran.

Nik guztiai opa diotet zeruan gerta ditezela.

Jose Uria Olaizola eta Jose Olaizola Arriaran.

(Norte aldizkaritik artutako argazkia)

1/

Milla ta bederatziregun da berrogei ta amairuan, Urri-illaren amalaua zan gelditu zana buruan; urak ekarri zitun kalteak Gipuzkua inguruan, egia da bai iñor ez dala bizi ordu seguruan.

2/

Arrats orretan gertatu zana zan gauza izugarria: milla ta bosteun milloi pasakin zigortu Euskalerrria; lurralde txiki batentzat ori bazan naikua arria; da ori utsa, kristauarena izan zan penagarria.

3/

Bestiak beste Urola erreka arrats artan arrotua, bere lekuan kabitu ezinda zebillen amorratua; esan ziteken gizonarentzat zedukala gorrotua, eta autobus «Guipuzcoana» ark zuen izurratua.

4/

Autobus ori Donostia'tik arratsaldeko seiretan atera zan da arrixku aundia ikusitzen zan biretan; Azkoiti'rako destinuakin ondo pasa zan Ireta'n, da Zestua'ra iritxi gabe or gelditu zan uretan.

5/

Len esan dana Urola erreka zegon oso zakartuta, eten gabeko euriarekin urak zeuden indartuta; da Osinbeltz'ko pare orretan kamio dana artuta, autobusa an gelditua zan motorra urian sartuta.

6/

Autobus ori arkitutzen zan oso, arrixku latzian, eta lau gizon Zestua'raño laguntzan billa juan zian; beste laguntzik billatu ez ta taxista baten kotxian etorri ziran, da zer egiñik etzan aiek etortzian.

«Azkoiti, Azpeiti eta Zestua'n luto gogorra jantzi zan...»

(Norte aldizkaritik artutako argazkia)

7/

Autobusaren erditik gora
jarria zeguan ura,
argi-indarrak juan ziran da
ura zan gauen itxura!
Euria goian bezela beian,
ematen zuen tristura,
esplikaturzen ez da erraza
orduko trantze beltz ura.

8/

Zestua'tikan espero zuten
izango zala laguntza,
ezin zeikela ikusitzian
serio jarri zan gauza;
ura gero ta arruago ta
denborale txarrak luza,
orduko batzun erabakia
utzitzia autobusa.

9/

Orduan etzan txorakeria
autobusari uztea,
baña sasoiko ziran batzuek
pentsatu zuten astia;
bost lagun ziran igari egiñaz,
bata bezela bestia,
beren bizia salbatu zuten
ederki asko kostia.

10/

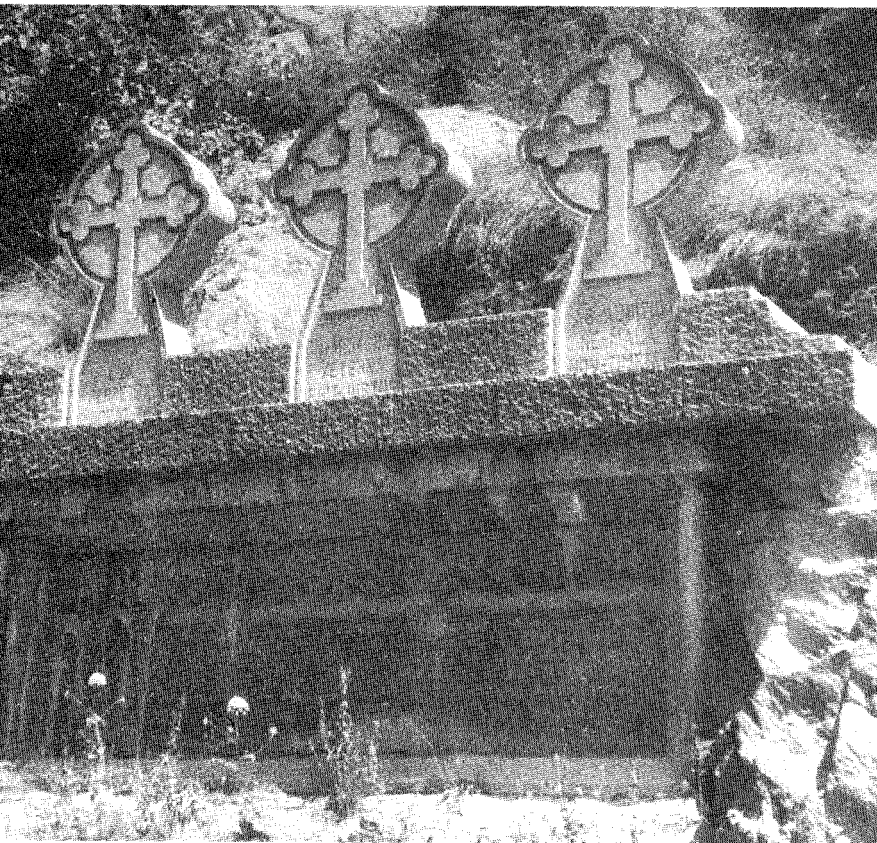
Bost lagun aiek autobusetik
erten zuten momentua,
nola ote zegon bere barruan
zeudenen pentsamentua?
Jaungoikuari eman bearra
beren animen kontua,
kotxe barruan errezatu zan
errosario santua.

11/

Zori gaiztoko gau triste ura
ikusten zan itxusia,
Iraeta'tik aterria zan
sasoiko jende guzia;
ango bi mutil gazteri pasa
zitzaioten desgrazia:
besteri laguntzera juanda
an galdu zuten bizia.

12/

Autobusa an arkitutzen zan
goiko arkaitzari lotua,
sokak autsi ta ark jarri zuan
bere biziko lutua;
amasei lagun zitun barrenan
da urak menderatua,
Iraeta'tik berreun metrora
txikituta billatua.

Osinbeltz'eko oroitarria.

(Foto A. Z.)

13/

Autobusa urak eraman zuan
goizeko ordu bietan,
barrengiak zer supritu zuten
sei ordu luze aietan,
uraren otsa beste gauzarik
aitzen etzan garaietan!
Eskerrak beren itxaropena
zutela zero goietan.

14/

Errotazar'en ere pasa zan
gauza ikaragarria:
gau artan bertan Urola erreka
bota zuen basarria;
iru eriotz egin zituan,
ura orduko larria!
Arrats orretan kastigatua
zan Zestua'ko erria.

15/

Kotxe turismo txiki bat bazan
autobusaren atzian,
ura ere an gelditua zan
ujolak menderatzian;
salbatu nai ta laguntzarik ez,
oso estusun latzian,
an etzan aren aztarrenikan
eguna zabaldutzian.

16/

Amasei lagun ziran orduan
galduak autobusian,
beste iru kotxe txiki batian
juan gabe bide luzian;
Iraeta'ko bi mutil gazte
andik urruti etzian,
Errotazar'ko iru aiekin
ogei ta lau bat bazian.

17/

Iru erritako jendia ziran
ogeitalau oiek danak,
Azkoiti eta Azpeiti eta
Zestua'n bizi ziranak;
erreka batek zakartu ta gau
baten egindako lanak,
bizi geraden arte gau artaz
gogoratuko geranak.

18/

Nere ustetan gai oni buruz
naikua degu itzegin,
ondo pentsatzen jarri ezker
orduan etzan atsegin;
an il ziraden aien animen
alde orazio egin,
eta Urola erreka berriz
ola arrotu ez dedin.

Oiartzun.

(Foto A. Z.)

OIARTZUN

A musical score for the piece 'OIARTZUN'. The score is written on seven staves of music. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 3/4. The music consists of a single melodic line. The notation includes quarter notes, eighth notes, and sixteenth notes, with various rests and phrasing slurs. The piece concludes with a double bar line on the seventh staff.

1/

Zori onean ikusten zaitut
ni bizi naizen erria,
gure Jainkuak egun batian
emen nindun ezarria.
Laguntzarrene bizi izaten
jarri giñan basarria,
zer poztasuna ote nuan nik
egun baten ekarria!
Beti gogoan izango zaitut,
Oartzun maitagarria!

2/

Oartzun oso paketsu dago
Urkabe-mendi'n oiñetan,
pagadi bikain askuak ere
baditu mendi-gaiñetan;
Lartaun zarraren odola dago
oiartzuarren zaiñetan,
euskerak beste izkuntzarikan
ez da beren mingaiñetan,
ondo pentsatzen jarri ezker
jatorra zera ziñetan.

3/

Gure etxetik begiratuta
bixtan da Aiako-arri,
emen bizitzen jarri baño len
banekien bere berri;
nik Zestua'ko mendietatik
begiratzen nion orri;
ixilik ezin egonik dago,
izketan ai da zeorri;
pakian bizi nai badezute
alde onetara etorri.

4/

Arditurri'ko minetan dago
Aiako-arri'ren magala,
ortik pentsatu besterik ez da
mendi aberatsa dala;
orko beruna ta espatua
eta gaiñera metala,
eta batzuek esaten dute
zillarra ere badala;
oiek guziak arkitzen dira
urratu ezker azala.

5/

Mendi geiago ere badaude:
Errenga eta Bianditz;
aspertu eziñik egona nago
begira amaika aldiz;
txapela erantzi bear zaiote
eta errespeto aundiz,
esplikaturten asitzerako
ikusi egin bear begiz,
Oartzun bezelako erriak
oso gutxi dira mendiz.

6/

Oialeku'ren berri eman gabe
ez da erraza ixiltzen,
ikusirikan gazte ta zarrak
jaietan nola dabilten;
ango pagadi zabal aietan
ikusten dira murgiltzen,
batzuek beren janakin jua
eta perretxiku biltzen,
aur txikiak ere ikasiko
dute an oiñez ibiltzen.

7/

Ondo pentsatu ezkeru, zer da mendiko lasaitasuna?

Badakit Oialeku'ko berri, irakurle, dakizuna.

Len ez daukanak toki oietan billatzen du osasuna, begien bixtan ikusitzen da ni lilluratzen nazuna, nere mingaiñak ezin esan du zuk dezun edertasuna.

8/

San Juanetan ikusgarriak dira emen belardiak, erdiak jaten dira berdetan, legortu beste erdiak; negurako're etortzen dira erramolatx ta arbiak, eta sagarrez betiak berriz aurten ere sagardiak, o, Oiartzun'go basarritarrak daukazkien alderdiak!

9/

Mendian nunai ikusten dira ardiak eta beorak, oso aundiak ez dira baño arkaitza bezin gogorak; aberez ongi jantziak daude emengo mendi-tontorrek, etxian beiak esniakin da gaiñera azi txekorrek, baserritako lanik geienak egiten ditu motorrak.

10/

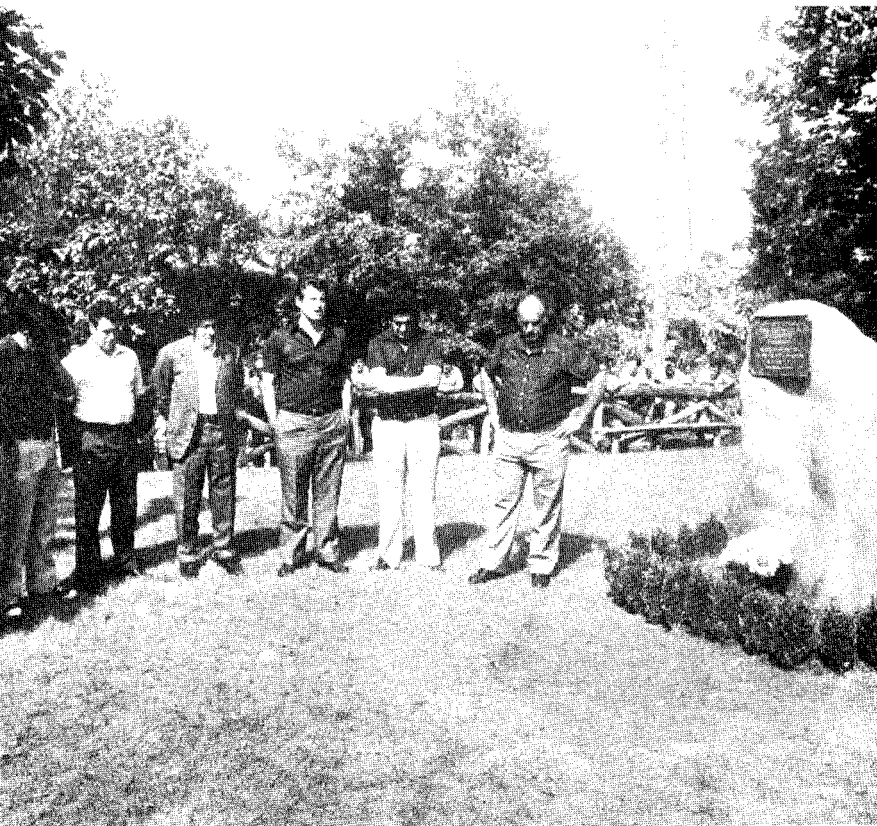
Bai eta ere nunai ikusten dira lantegi berriak, bertakuentzat ainbat lan badu oraintxen gure erriak; orretan ere etorriko da artu bearra neurriak, oraingoz ia naikua dira emen lenago etorriak, asko geiago ugaldtu eta ikusi bear gorriak.

11/

Oiartzun, zuregatik esango nituzke amaika egi, orretarako zuzendu bear zaizka lenbizi bi begi; bakoitzak bere bizimoduai eman bearra arpegi, pabrika egiten asi ziran da orain alaxe nai segi, lana tamañan ona da baña ez da komeni geiegi.

12/

Pabrika asko egin ezkeru errian lana ugaldtu, orrëk erriko jendia rentzat alderdi onik bai al du? Lana ugari dagon tokira jendia beti azaldu, bein etxeraño sartu ezkeru zeñek aurrian bialdu? Kanpokuakin ondo izateko etxekorikan ez galdu!

Uztapide'ren omenaldia, Oiartzun'en.

Ezkerretik: Koxme Lizaso, Sebastian Lizaso, Lopategi, Agirre, Uztapide, Azpillaga, Lazkano eta Jose Lizaso.

(Foto Arturo Delgado)

BASARRI TA NI

Uztapide ta Basarri, Zaldibia'n.

1/

Basarri ta ni Oikia'n asi
giñan kantuan lenbizi,
artian alkar oso gutxitan
egingo gendun ikusi;
eskarmenturik ez gendun eta
bertsotan franko eskasi,
andikan ara asi giñan da
guk ere zerbait ikasi.

2/

Oikia'n gendun lenengo plaza,
Anzuola'n bigarrena,
arako deia izan genduen
Oikia'kuen urrena;
geroztikan or ibilli gera
Euskalerrian barrena,
lendabiziko bi erri oitan
egiña gendun txarrena.

3/

Basarri ta ni biok giñaden
orduan gazte-gaztiak:
ogei eta sei urte neuzkan nik,
ogei eta bi bestiak;
geroztik pasa ditugu egun
alaiak eta tristiak,
oker aundirik gabe juan dira
orain arteko guztiak.

4/

Gu bertsuetan asi giñala
dirade berrogei urte,
Basarri mutil ederra zegon,
eun kilo etzan aparte;
amaika bertso kantatu degu
andik onera bitarte,
orain ixilik iraun biarko
Jainkuak nai duen arte.

5/

Gure bertsuak diradelako
amaika erritan izanak,
bestela ez giñun ikusiko're
ikusi ditugun danak;
urtian buelta bat gutxienez
Euskalerrinari emanak,
geure partiak egin da gero
erretiratu geranak.

6/

Gipuzkua eta Naparrua,
Araba edo Bizkaia,
oiek danetan kantatutzeko
izandu degu doaia;
beti norabait juan bear zan
etorri ezkerro jaia;
orain bertsuak utzi ditugu,
bazala uste det garaia.

7/

Mugaz bestalde orretan ere
badira iru probintzi,
an ere eman egiten zaio
bertsuai zerbait garrantzi;
ara juateko izan ditugu
makiña bat komenentzi,
deia zanian jua gabe guk
askotan ez giñon utzi.

8/

Paris'tik ere egun batian
deia zitzaigun etorri,
nolabait ere ikasi naia
gendukan Paris'ko berri;
Xalbador eta Mattin andikan,
emendik ni ta Basarri,
iru egun pozik pasa giñuzen
naiz diru gutxi ekarri.

9/

Basarri ta ni ezagututzen
giñun emengo jendiak,
ezagun asko egin giñuzen
gu izan arren pobriak;
Gipuzkua'n txit erri gutxitan
giñaden izan gabiak,
estaziora jua orduko
izango ziran jabiak.

10/

Izan geraden erriak danak
esaten ez naiz asiko,
uste det lana bagendukela
aurtengo urte guziko;
aberasteko ainbeste diru
ez gendun irabaziko,
beste lan baten asi bagiña
gaizkio ez giñan biziko.

11/

Basarri ta ni zenbat erritan
bertsotarako bilduak,
azkenerako ibilli giñan
urtetan pranko elduak;
jan da eran ere geiegi eta
gaiñerako gau galduak,
nai gendunikan ezin egin zan
nola baigiñan salduak

12/

Garai aietan ez bainuen nik
Basarri beste lagunik,
amabost-aldi batian iñoiz
utsegin gabe egunik;
batzuek esan da sinistu ez
guk ori egin degunik,
ez det pentsatzen ori nolana
burutik juango zaigunik.

13/

Pake ederra izaten gendun
gaberako aldeginda,
bat illuntzian etorriko zan
etxeko lanak eginda;
gu ordurako txit nekatuak
geiago egin ezinda,
ajolik gabe aginduko zun
gu nola geunden jakinda.

14/

Esan bezela, orain berrogei
urte bertsoan asiak,
askotan lorik etzan egiten
eta burutik nasiak;
ori dala-ta zenbat naigabe
ote gaude ikusiak?
Orduan etzan pentsatzen baña
ibillera itxusiak.

15/

Amaika bertso berrogei urte
ontan botiak alkarri,
jenio txarra zeukaten asko
umore onian jarri;
geure denboran diru askorik
ez degu ortik ekarri,
baldin ezertan paltatu badet
barkatu akiak, Basarri!

Basarri ta Uztapide, Zegama'n.

KONTRABANDUA

A musical score for the piece 'Kontrabandua'. The score is written on six staves, each beginning with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The music consists of a series of rhythmic patterns, primarily eighth and sixteenth notes, with some rests. The notation includes stems, beams, and flags to indicate the precise timing of the notes. The piece concludes with a double bar line at the end of the sixth staff.

1/

Gizonak zerbait egin bear du
biziko bada munduan,
batek ez daki sortzen danian
ogi-bidea nun duan;
Guk Oiartzun'a etorritzian
emen ikusi genduan,
jendia nola ibillitzen zan
gabian kontrabanduan.

4/

Illundu orduko asiko ziran
paketiak bizkarrian,
gorputza oso nekatu arren
ezin utzi baztarrian;
bildur ziraden guardiren bat
izango zala urrian,
eta korrika egin bear zan
alakuaren aurrian.

2/

Kontrabandoai esaten zaio
askotan «gaueko lana»,
oso gordian egiten da au
naiz batzuk kontatu dana;
gabaz lo egin zutenari're
beren albixta emana,
gezurrik ez det batere esaten,
begiz ikusi dedana.

5/

Arrats guzian beren kargakin
mangatzeraño ezurrak,
gizonak oso kezkatu-
rik, ez du balio gezurrak;
ixildu gabe aitzen ziraden
basarritako zakurrak,
bêr zan lekura eldu baño len
argitutzeko bildurrak.

3/

Kontrabandixtak gabaz lanian
izaten dira abillak,
askoz geiago egingo zuten
izan balira ixillak;
atzenerako dana jakiten
zuten guardia zibillak,
gero larrutik pagatzen zuten
ortan zebiltzan mutillak.

6/

Gabaz lanian dabiltzan oiek
gutxi ikaratzen zaunkak,
iñoiz guardien aurrian ere
jasotzen zituzten anak;
oietatikan aldendutze-
ko izaten zituzten tranpak,
aien eskutan eroritzian
bizkarrekuak galantak.

7/

Denbora baten asko ziraden
ortan ibilli ziranak,
uste gabian beren buruai
tratu gaiztuak emanak;
irabaziak justuak zitun
gabaz egiten zan lanak,
gutxi dira lan orretatikan
itxuran jarri diranak.

8/

Etzetik irten egin bear da
zenbait illunabarretan,
aize otza ta tenpestadia,
askotan kaskabarretan.
Ibilli bear balitza bire
itxurazko samarretan...
Atsegin dago giro arekin
asko estrata zarretan!

9/

Batetik giro kaskarra eta
bestetikan berriz illun,
illargirikan eta izarrik
etzan ikusitzen iñun;
gau-giro artan pausuak ere
okerrak emango ziñun,
ederki asko ordaindua zan
kulpak zeorrek baziñun.

10/

Opizio au seguru zuan
emen jaio ta aziak,
amabost urte zituzteneko
ontan ondo ikasiak;
askok lan ori aitzaki artu
ta utzi beste guziak,
egunez aixa gastatzen ziran
gaueko irabaziak.

Oiartzun'go Jose Mari Exkerra.

GIZONAREN LAU AROAK

Gizonak lau aro zituala esan oi zuan gure erriko gizon batek, Oiartzun'go gizon batek:

Lenengoa, udaberria, ogei urtera bitartean; bigarrena, udara, berrogei urtera arte; irugarrena, uda azkena, berrogei urtetik irurogei bitartean; ta laugarrena, andik aurrerako dana, negua.

Ta neri gustatu egin zitzaidan oiartzuarraren ateraldi ori, eta, liburu au egiten asi nintzanean, bertsoak jarri nizkien gizonaren lau aro oieri.

Eta orain esango dizutet gizon ori zein zan: Jose Mari *Exkerra*. Bera illa da eta bere, illobak bizi dira orain, ta barka dezatela gizona aotan artu badet.

Nik, Jose Mari *Exkerra* bera, beti udaran bizi izandako modukoa ikusi izan nuan. Gizon ederra ta bikaiña zan. Egun txar asko pasa gabea izango zan bere denboran.

Udal-etxean egiten zuan lana; ango eskribientea zan.

Patxara ederreko gizona. Amaika sagardotegitan sesio aundirik jarri gabe denbora pasako zuan arek, bere musu gorriarekin.

Bere etxean ere sagardotegia zuten lenago. Orain ez det uste sagardorik egiten dutenik. Emengo sagardo-egintzak gutxitu dira oso.

Eta Jose Mari *Exkerra* ere il zan eta nik opa diot zeruan gerta dedilla.

GIZONAREN UDABERRIA

The musical score consists of six staves of music, all written in a single treble clef. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 2/4. The music is characterized by a series of triplet patterns, each indicated by a '3' above a bracket. The notes are primarily eighth and quarter notes. The first staff begins with a triplet of eighth notes (G4, A4, Bb4) followed by a quarter note (C5), then another triplet of eighth notes (Bb4, A4, G4) followed by a quarter note (F4), and finally a triplet of eighth notes (E4, D4, C4) followed by a quarter note (B3). The second staff continues with a quarter note (A3), a triplet of eighth notes (G3, F3, E3), a quarter note (D3), a triplet of eighth notes (C3, B2, A2), a quarter note (G2), a triplet of eighth notes (F2, E2, D2), and a quarter note (C2). The third staff features a quarter note (B1), a triplet of eighth notes (A1, G1, F1), a quarter note (E1), a triplet of eighth notes (D1, C1, B0), a quarter note (A0), a triplet of eighth notes (G0, F0, E0), and a quarter note (D0). The fourth staff starts with a quarter note (C1), a triplet of eighth notes (B0, A0, G0), a quarter note (F0), a triplet of eighth notes (E0, D0, C0), a quarter note (B0), a triplet of eighth notes (A0, G0, F0), and a quarter note (E0). The fifth staff begins with a quarter note (D0), a triplet of eighth notes (C0, B0, A0), a quarter note (G0), a triplet of eighth notes (F0, E0, D0), a quarter note (C0), a triplet of eighth notes (B0, A0, G0), and a quarter note (F0). The sixth and final staff starts with a quarter note (E0), a triplet of eighth notes (D0, C0, B0), a quarter note (A0), a triplet of eighth notes (G0, F0, E0), a quarter note (D0), a triplet of eighth notes (C0, B0, A0), and a quarter note (G0), ending with a double bar line.

1/

Batek mundura etorritzian
izaten du aurtzaroa,
aur galararik bearrezko da
bere amaren beroa;
pixkabanaka aunditzen ere
asiko gera geroa,
andikan urte batzuetara
udaberriko giroa.

2/

Aur bat jaiio ta ondorenian
oso txikia da soñez,
eta andikan urte betera
asten baldin bada oiñez;
negar bakarrik egiten daki
jarritzen bazaizu miñez,
buruan pasa litekeanik
ezin esan du mingaiñez.

3/

Bost sei urtetan mutil koskor bat
eskolan asten danian,
etxeko iñoren bearrik gabe
zaitzeko aldamenian;
eskolan ere erdi bildurrak
ibiltzen da aurrenian,
bera asiko da atrebitzen
garaia datorrenian.

4/

Gero or dator komuniua
zazpi edo zortzi urtetan,
bikariua zai egongo da
sankristiako atetan;
egunen batzuk jua gabe ere
pasako ditu tartetan,
nola bizitzen diran batzuek
txit basarri apartetan.

5/

Sankristiara jua ez dala-ta
ara mutilla begiz jo,
da apaiz jaunak desapioa
egingo dio berrizko:
«Komulgatuko baldin bagera
dotriña degu premizko!»
Edade orretan mutikoari
gauz oiek aztutzen zaizko.

6/

Komulgatzian jarritzen gera
noranairako moduan,
opiziuia ikasitzia
beti eduki goguan;
ikasi gabe gelditzen bada
bere aitaren onduan,
bizi guzian beti esklabo
izango zera orduan.

7/

Udaberrian landare danak
aunditzen diran bezela,
mutil gaztia gora dijua,
gauza onik ez bestela;
bera're asko gogoratzen da
urte onak datoztela,
ogei bat urte arterakuak
lenbailen dijuaztela.

8/

Amabost edo amasei urte,
gorri ditu koloriak,
udaberrian etortzen dira
ekaitzaren ondoriak;
orduan ostoberritzen dira
sagarrak da udariak,
mutil gazte onek ere oraintxen
emango ditu loriak.

9/

Emezortzitik ogei urtera
irixten da zuzenian,
urtiak ola obiak dira
aguro dijuazenian;
sasoia eta indarra danak
batera datozenian,
bere artian pentsatzen dago:
«Pasa nauk eskasengan!»

10/

Edade ortan ez da paltako
alaitasuna ta broma,
edozein eran ibiltzeko're
sasoia baidauka ona;
nunbait lanikan egiten badu
irabazten du txanpona,
lagunak ditu erri guzian,
nunai dauka zoriona.

11/

Etxe batian bezelaxe au
gerta liteke danian,
gizonak badu arrokeri bat
lanera asten danian,
bere buruen jabetasuna
batek artzen duanian;
ni beintzat asko poztua nintzan
ori lortu nuanian.

12/

Oraintxen dala ogei urtetan
myñdu ontara etorria,
eta «Banuen adiña ontara
irixteko egarria!
Orain udaran sartzera nua,
au da poz izugarria!
Neretzat ona izan zerade
ta agur, udaberria!»

Orio'ko iturrian.

(Foto Arturo Delgado)

GIZONAREN UDARA

A musical score for the piece "GIZONAREN UDARA". The score is written on six staves of music. The key signature is B-flat major (two flats) and the time signature is 5/8. The music consists of a single melodic line. The first staff begins with a treble clef, a key signature of two flats, and a 5/8 time signature. The melody is composed of eighth and quarter notes, with some notes beamed together. The piece concludes with a double bar line and repeat dots.

1/

«Ogei urtetan pasiak gera,
orain udaran sartzera,
auxen da poza etorri dana
goizetikan arratsera!
Amodiua ere badegu
mutil guzien antzera,
noiznai juaten asia nago
nere maitien etxera!»

4/

Gusto guziak ez dira izaten
ez gazte ta ez zarretan,
baña gaztiak oso gutxitan
oi dira egun txarretan;
gorputza sendo eta begia
argi edade orretan,
urte oriek dauzkan gizonak
ez ditu saltzen urretan.

2/

Ogei urteko mutiko batek
anka nola dun ariña,
beti ez dala ola izango
aren kezkarik aundiña;
buruaz bera ibiltzeko're
ederra dauka adiña,
gerriak ere bigun dauzka ta
gorputz guzia gordiña.

5/

Ogei ta zortzi urte mutillak
eta laster amarrian,
laster andria artzeko ere
sasoi onen samarrian;
bestela azkar auzoko atsuak
asiko'ira marmarrian,
edozein gauza egiteko're
ez dago garai txarrian.

3/

Ogei ta iru-lau urte ditu,
sasoi ederra mutillak,
gutxi ikusi ditut munduan
ori dan bezin sotillak;
aurrian jartzen badiozu're
ez du bildurtzen jentillak,
danak berari begira berriz
an jirako neskatillak.

6/

Oitamar urte dituelarik
mutillak nai du ezkondu,
sasoi onian arkitutzen da,
oraindik ez du berandu;
andregaia're badauka eta
orain zeren zai egondu?
Obe genduke garai orretan
danak artuko bagendu.

7/

Gizona bere andriarekin
dago ondo osatuta,
urte batzuek pasako ditu
nai bezela gozatuta;
ez da ezer ere irabazitzen
gerorako luzatuta,
kontu obia izango baitu
lenbailen esposatuta.

8/

Andria ona tokatu eta
bere pamelia azten,
oso kontentu bizitzen dala
digu ark adierazten;
nunbaiten asi bear lanian
jornal ona irabazten,
ura bizitza zoriontsua
naiz-ta ez dan aberasten!

9/

Esposatzian pasa bear du
oso bizimodu ona,
zerbaitengatik izaten du-ta
ezkontzak olako sona;
mundu onetan andriarekin
ondo daraman gizona,
ark pasako du oraindik pasa
duen urterik gozona.

10/

Ogeitamabost urte ditu ta
oraindik dago gaztia,
batere uste gabe lanian
igarotzen du astia;
orrentzat oso erraza baita
bizia irabaztia,
urte oietan zer kostatzen da
iru edo lau aur aztia?

11/

Seme-alabak nola baiditun
oso gogortzen asiak,
zorionian pasatu ditu
gaur arteko egun guziak;
eta Jaunari emango dizka
bere esker bereziak,
Aren laguntzaz bizi da eta
ditu ondo mereziak.

12/

«Berrogei urte ditut atetan,
laster da uda azkena,
onenak pasa ote ditudan
au bildurra daukatena!»
Gizona zartzen asten danian
biotzian duen pena,
da beti gazte izate ori
iñola ézin leikena.

Arraunlariak.

GIZONAREN UDAZKENA

The musical score consists of four staves of music in 2/4 time, written in treble clef. The melody is composed of eighth and quarter notes, with a final double bar line at the end of the fourth staff.

1/

«Udarak egin digu
betiko agurra,
ta uda azkenari
badiot bildurra!
Onek ez baldin badu
ematen egurra,
egiten duanian
mendian elurra...»

2/

Uda azkena degu
ogei urtekua,
ta ongi damakigu
orain artekua;
lana egin ezkeru
bada jatekua
oraindik etxian
aldi batekua.»

3/

Berrogei ta lau urte
berez ez da zarra,
osasanakin bada
bear du indarra;
lepua lodia du,
ez dago igarra,
pamelia azteko
guztien biarra.

4/

«Asi giñanetikan
pamelia azten,
bizimoduko berri
ai gera ikasten;
lan gogorrari diot
txapela erazten,
gauza ez da batere
gerora errazten.»

5/

Len berrogei eta lau,
orain berriz zortzi,
da berrogei ta amar
biar edo etzi;
urterik ezin leike
bazterrian utzi,
emendikan aurrera
berriketa gutxi.

6/

Gizona bajatutzen
ari dala lendik,
lenari eutsiko bai
al balitz iñundik;
osasuna badauka
ta ez daki nundik,
ortan kontentu egon
liteke oraindik.

7/

Aurak asi zaizkio
piska bat lanian,
lagunduko diote
gauza ez danian.
«Ez nuen bearrikan
gazte nintzarian,
orain guztiak bear
zartu naizenian.»

8/

Gauza ori buruan
lendik zeramaten:
lagunduko zutela
kargak eramaten.
«Ikusiko det zenbat
laguntzen diraten!
Asiko al dirade
alakoren baten!»

9/

Berrogei ta amabost
urte neregana
etorri zaizkit eta
bada naiko lana;
baldin balego auek
zeñek eramana,
pozik entregatuko
nuke karga dana.»

10/

Bein bat asten danian
edadian sartzen,
ajola gabienak
ez du pozik artzen;
indarrak bajatu ta
jeniu txartzen,
iñork ez bagaitu're
ortara beartzen.

11/

«Derrior sartu bear
degula neguan,
urruti zan artian
biidurrak nenguan;
izen txarra zuela
nik beti goguan,
naio nuen etorri
balitz geroguan.»

12/

Luzia ta tristia
gizonen karrera,
irurogei urtekin
neguen sarrera;
danetan okerrena
onen etorrera,
egun bat onik ez da
emendik aurrera.

Olaberri'ko baserritar bat.

(Foto Ojanguren)

GIZONAREN NEGUA

Musical score for 'GIZONAREN NEGUA' in G major (one sharp) and 2/4 time. The score consists of four staves of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The melody is written in a single line. The second staff continues the melody with a treble clef and a key signature of one sharp. The third staff continues the melody with a treble clef and a key signature of one sharp. The fourth staff concludes the melody with a treble clef and a key signature of one sharp. The music is written in a single line on a five-line staff.

1/

Irurogei urtetan
neguan sartuta,
erretira ortzetan
pipa bat artuta;
gizon orreri ondo
erreparatuta,
ibilpidia dago
oso baldartuta.

2/

Bromarako gogorik
ez du gizon zarrak,
gauza utsarengatik
begiratu txarrak,
premiarikan gabe
arrazoi kaskarrak;
olaxen asiko da
aspertzen baztarrak.

3/

Lenago izan arren
gizona majua,
egunero indarrak
gutxitzen dijua;
arkitzen dalako len
aldian bajua,
ernegazitzen dago
aiton gizajua.

4/

Garai baten bazuan
aitonak denbora
aixa juaten zana
mendi-puntan gora;
gaur etxetikan ezin
erten du kanpora,
erretiratu bear
suaren ondora.

5/

Orain ari dalako
burutik arintzen,
berak egin ez baña
besteri agintzen;
zarren gozo guztiak
dirade samintzen,
gauza utsengatikan
asiko da mintzen.

6/

Tabernara juateko
ez baitu lagunik,
bakarrik ezin pasa
etxian egunik;
garai batian asko
ez nuen uste nik,
gizon ori orrela
ikusiko nunik.

7/

Gaztetan ibillitzen
ziñan plazik plaza,
soñurik baldin bazan
dantzaz egin lasa;
orain irurogei ta
amar urte pasa,
sasoia jua da eta
burua eskasa.

8/

Bat ikaratutzen da
burua galtzian,
edo gorputzetikan
kejak azaltzian;
eta gaitz berri batek
zarrak estaltzian,
aguro sartu bear
ollua eltzian.

9/

Gaztetako kontuak
ederki aztuta,
burua soildu eta
ortzak akastuta;
itzik ez du egin nai,
kopeta beztuta,
zartzian gauza onik
gizonak eztu-ta.

10/

Mundu onetan dauzka
gizonak lau aro,
larogei urtetara
iritxi ezkerok;
Jaunari erreztatzen
ai da egunero,
zeruko gozamena
izan dezan gero.

11/

Gizona erreztatzen
Jaunari astian,
etenik gabe beti
jaian da astian,
zorianaren eske
bizitza guztian,
mundu ontan ez dago
baña bai bestian.

12/

Urte asko etorri
ziñala mundura,
géroztik emen zabiltz
al dezun modura;
jua zan zure lengo
gaztetazun ura,
onez aurrera jua
ziñezke zerura.

Larraul'ko aiton bat.

(Foto Ojanguren)

ARAKIÑAK

A musical score for the piece 'ARAKIÑAK'. The score is written on six staves in a single system. The key signature is three sharps (F#, C#, G#), and the time signature is 6/8. The music is written in a treble clef. The notation includes various rhythmic values such as eighth and sixteenth notes, rests, and slurs. The piece concludes with a double bar line and repeat dots.

1/

Bizimodua ona damaki
ari danak arakintzan,
ori baño lan oberik asko
ezin bailiteke izan;
nik e gazterik asi ezker
ikasiko nuen gisan,
zerbaitxo baño naiago nuen
lan ortan asi banintzan.

2/

Txekorren batzuk erositzera
badijua basarrira,
ta ganaduen atzeko aldetik
emango ditu bi jira;
danak ez dira berdiñak baña
batzuek gaiztuak dira,
ango txekorren akats batzuek
billatzen asten badira.

3/

«Txala daukazu nik uste baño
askozaz kaxkarragua,
batetikan da atze zorrotza,
bestetik dauka segua;
erosi gabe bertan uzteko
etorritzen zait gogua,
goiko basarri ortan artu det
au baño ederragua.»

4/

Ganaduaren aitzaki danak
lenengo adierazi,
basarritarra bildurtuko du
ta gero tratuan asi;
txekorra txarra daukala eta
al dana bajatu-azi,
itxura ederrak egingo ditu
ta atzenian erosi.

5/

Arakin ori basarrietan
saiatuko da tratuan,
ortzak baño're aurretik itza
ziririk ezin sartuan;
basarritarrak sinistu berriz
alaxe diralakuan,
baña txekorra aldatuko da
tratua egindakuan.

6/

Arakin oiek ikasi dute
orrelakoxe karrera,
basarritikan atera eta
mataderiko sarrera,
orain piska bat mejoratzeko
ez oso leku txarrera;
txekorra txarra danikan ez du
esango andik aurrera.

7/

Andikan egun batzuetara
etxeko andria bialdu:
«Lenago txala saldu genduan
arategian azaldu:
Lengoko gure txekorrak orain
batere akatsik bai al du?»
Erositzeko aitzaki asko ta
onen prezian saldu.

8/

Urte betian gutxienekoz
txala azi zai egondu,
prezio ona espero gendun
da iñola ezin kendu;
aragi billa juan ezkerok
poltsatik azkar arindu,
arategira bein juaten dan
txalakin ezin agindu.

9/

Arakiñetan pobre samarrak
asko ziraden lenago,
orain dirua badadukate
Roschill'ek baño geiago;
aberastuko ote diraden
bildurrak jarria nago,
gaur txala ordainduko ez duan
arakiñikan ez dago.

10/

Orduan ere etzan ariko
iñor lanian debalde,
baizikan danak saiatzen ziran
bakoitza norbere alde;
aragi gabe pasatzen ziran
len makiña bat sukalde,
bakoitzak saltzen ote zituzten
astian ogei erralde?

11/

Aragi gutxi saldutzen eta
poltsatik oso arindu,
desiuaren paltarik ez du
baña gizonak ezin du;
txekorra il da dirurikan ez,
beti geroko agindu,
lenbizi saldu aragiak da
gero txekorra ordaindu.

12/

Nekia pranko ematen zuan
garai artan ere lurrak,
aragirikan gutxi txekorrak,
noizko aunditu ezurrak?
Bat edo bati saldu egin bear
egiten ziran apurrak,
zenbaiti saldu ezkerok beintzat
kobratutzeko bildurrak.

13/

Gaur arakiña ondo bizi da
ez badu iñungo miñik,
geientsuenak ikusten dira
diru puska bat egiñik;
aldamenetik iñor ez dago
segururikan dakiñik,
baña gaur ez da iñor ibiltzen
txala ordaindu eziñik.

14/

Urte bete bat edo geiago
nai bezela mantenduta,
txala eraman mataderira
al dan eran konponduta;
txarra erosi basarritikan,
salduko dute onduta,
ordaindu egingo dizute baña
beruarena kenduta.

15/

Arakiñarengatik ez dakit
zenbat nukien esango,
ortik aurrera asi ezkerro
ez da atsegin izango;
bati geiegi esanda ere
ez degu ondo emango,
bearbada geio gero esango det,
askiko degu oraingo.

GURE EZKONTZEA

A musical score for the song "GURE EZKONTZEA". The score is written on six staves in a single system. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 2/4. The melody consists of eighth and quarter notes, with some phrases marked with slurs and accents. The piece concludes with a double bar line.

1/

Zorionian pentsatu nuen
ezkontzia egun baten,
nere lagunak ere kontseju
ori ematen ziraten;
ikusten nuen asi bearra
neskatxan bati esaten,
eta ark baietz esatia're
ez da seguru izaten.

2/

Goizian oitik jeiki orduko
beti gauza bat goguan,
udaran ere gogoratzen zan
eta geiago neguan;
gure auzoko taberna baten
jan da lo egiten genduan,
andria artu eta etxian
jarri asmotan nenguan.

3/

Nik jaten nuen taberna orretan
neskatxak zeuden gaztiak:
ogei ta iru urte zarrenak,
andikan bera bestiak;
lotsa pixka bat ematen ziran
aiek tentatzen astiak,
berialaxe baietz esan zun
orain dedan emaztiak.

4/

Berrogei eta iru urte neuzkan,
naikua mutilzartua,
ogei ta iru zeuzkanarekin
nuen ezkontza-tratua;
berandu samar baña berakin
nola nintzan alkartua,
beñere etzait damutu izan
arekin esposatua.

5/

Berrogei ta iru urte banitun,
bazan pranko edadia;
emaztia zan ogei ta iru
artian bete gabia;
ondo pentsatzen jarri ezkeru
purian zegon loria,
ta gero ere atera zan nik
merezi baño obia.

6/

Etxe batian bizitzen giñan,
etzan neskatxa arrotza,
berrez alako leiala da ta
lanian berriz zorrotza;
kariño aundiko persona bera,
neregan zeukan biotza,
egun batetik bestera alaxe
egin zan gure ezkontza.

7/

Bein erabaki genduenian
ezkontzak etzun luzatu,
zerbaiten palta sentitzen nuan
da egun artan osatu;
len jaten nengon etxe artako
neskatxakin esposatu,
arrezkeroko egun guziak
berakin ditut pasatu.

8/

Pamelia're ekarri gendun
da ill egin zan zarrena,
egun artantxe tristuraz bete
zitzaidan neri barrena;
emaztia ta biok negarrez
juntaturik alkarrena,
da pena oiek danak azteko
etorri zan bigarrena.

9/

Len esan dedan bigarren ura
sendira zetorreanean,
bai al dakizu nolako poza
zegon gure barrenean?
Muxu ematen asi zitzaidan
lanetik netorreanean,
eta orduan esan nuen nik:
«Pasa dek okerreanean!»

10/

Lenengua're alaxe zan da
bigarrena're mutilla,
ogei urtetan pasia dago
ta ez da oso debilla;
beste gauzarik ez det eskatzen:
osasun izan dedilla;
laste asiko da ori ere
pameli berrien billa.

11/

Zerbait nai giñon erakutsi guk
geure seme bakar oni,
ortantxe ari giñan pozikan
nere emaztia ta ni;
gu beti sano izaterikan
iñola etzan komeni,
gutxiña uste nuen garaian
gaixotu nintzan neroni.

12/

Semia eskolan eta neroni
gaixo jarri nintzanean,
Jaungoikuari erregututzen
besterik ezin zanean;
pazientzia baneukan eta
beti patxara onean,
opiziua bukatu du ta
semia ai da lanean.

13/

Bein gaixo batek arrapatzian
gizona dezu ain utsa,
begiratu tristia eta
indar gabia gorputza;
jana're ez du aukerakua,
arekin ere zaputza;
eskerrak izan nuela nere
emaztiaren laguntza.

14/

Guztiok ondo dakizutena
gaixo naizela egondu,
egia esan oñazerikan
beñere ez det izandu;
mutilzartuta ezkondu nintzan,
ori amaikak esan du;
mundu onetan aztua nintzan
ori egin ez bagendu.

15/

Gauza erreza dala diote
mundu ontan ezkontzia,
ez gu egiten geran bezela
alkarrekin konpontzia;
Kontxita, ondo egiten dezu
gaixo bati laguntzia,
pena litzake urte batzutan
orain zu alarguntzia.

NERE SEMIARI

A musical score for the piece "NERE SEMIARI". The score is written on seven staves of music. The key signature is three flats (B-flat, E-flat, A-flat), and the time signature is 6/8. The music consists of a single melodic line. The notation includes eighth and sixteenth notes, rests, and repeat signs. The piece concludes with a double bar line and repeat dots.

1/

Mundu onetan bizi bearrak
baditu milla komeri,
geren denbora pasatu degu
pesta edo erromeri;
zartuta izan gendun seme bat,
azitzen kostat zait neri,
bertso banaka batzuek orain
jarriko dizkat berari.

2/

Baldin oinbeste kostatzen bada
seme bakar bat azitzen,
sei urterako eskolan artu
bear dan eran ezitzen,
gaurko eguneko umiarekin
zer ditugun ikusitzen,
sei edo zazpi izan bagiñuz
naiko lan bazan bizitzen.

3/

Sei urterekin eskolan asi
ta ogeiraño artian,
amaika buelta egin bear zan
oien bien bitartian;
Pasaia'raño juan bear da
Oiartzun'dik apartian,
egunik galdu gabe juateko
ia amalau urtian.

4/

Komeni ere bazala eta
asi giñan erakusten,
ondo dakizu gaurko umiak
nolako lanak dituzten;
esplikazio bearrak ez da,
zeorrek dezu ikusten,
orretarako gu gurasuak
zenbat nekatzen gaituzten.

5/

Esan bezela, opiziuari
lendabiziko sarrera,
orren aldian erraza izan zan
ikasten gure karrera;
seme bakarra gendukalako
bazan bialtzeko era,
lanera zintzo juaten da orain
ogei urtetik aurrera.

6/

Nere denboran emanak ditut
amaika bertso egizko;
eskolak eta opiziuak
baidira nere begizko,
nik jakiñian jarri beaitut
oraingo eta berrizko:
orrela eskolan ibili banintz
egingo nintzan obispo.

7/

Gure semiak ikasi zuen
eletronika-lanian,
aita zeguan oso kontentu
ori egin zuanian;
lana billatzen ere ibilli
baitzan suerte onian,
aitarentzako zer deskantsua
lanera asi zanian!

8/

Ni bildurtutzen nintzan askotan
osasunik ez nulako,
eta dirurik aurreraturik
oso gutxi gendulako,
gere burua mantendutziak
lan ematen zigulako;
baña geio ez erakutsia
pena degu sekulako.

9/

Mundu onetan ez du balio
akordatziak berandu,
ondo ikasten ai zan garaian
eskolatik bear kendu;
egia garbi aitortuko det,
zertan bildurrak egondu?
Injeniero egingo gendun
al izan baldin bagendu.

10/

Bere lanian zintzo ari da
len esan dedan bezela,
aitortu bear semiarekin
ortan kontentu naizela;
nola ondona izango dan bat
asmatzen errez ez dala,
biotz-biotzez opa diot nik
osasun izan dezala.

Uztapide, bere emazte ta semearekin.

(Foto A. Z.)

SAN JUANAK

The image displays a musical score for the piece 'SAN JUANAK'. It consists of seven staves of music, all written in a single melodic line on a treble clef. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 3/8. The notation includes various rhythmic values such as eighth notes, quarter notes, and dotted notes, along with rests. The piece concludes with a double bar line at the end of the seventh staff.

1/
Euskalerrian nola izan dan
aspalditako oitura,
Garagarrillen ogei ta iruan
egin izan dan su ura,
guk ere jarrai nai genioke
guraso zarren modura.
Nola gu ere beratatikan
etorri giñan mundura,
orregatikan eduki bêr da
aurrekuaren ardura.

2/
Garagarrillen ogei ta irua
oi da San Juan bezperan,
oitura onak jarraitu bear
nola sinismendun geran.
Au illunabar aldera edo
eguzkiaren sarreran
egin izan da, ta ez gaiñera
iñorentzako galeran;
oitura onek segitzen du gu
gazte giñaneko eran.

3/
Igartutako sasi-pillan bat
izango da etxe-jiran,
eta ari su emango zaio
eguzkien erretiran.
Mutil gazterik baldin bazegon
saltoka danak segiran,
irrintzi galant askuak ere
iñoiz aditutzen ziran,
an izaten zan dibertsia
ontzak esnatzen baziran!

4/
Jeneralian basarrietan
egin izan dira suak,
batek piztutzen duanerako
oartzen dira auzuak.
Aguro asko artutzen dira
bat bestien abisuak,
andikan laste sua egingo
baitu ballara osuak,
era ontantxe lengo oiturak
dauzkaqu emen jasuak.

1/
Beste oitura bazan
San Juan goizian:
basarriko gizonak
esnatu oi zian,
ta lizar-gurutze bat
ataiko atian
jarriko zuen, jaiki
zanakin batian,
seme-alabak lotan
zeuden bitartian.

2/
Lengo guraso zarren
oiturak galtzian,
sinismena oztu da
olako etxian.
Jakiñik Kristo nola
il zan gurutzian,
eta gauza orrekin
zerbait oroitxian,
siñale ori jarri
etxe bakoitzian.

3/
Emango balitzaie
bêr aña igurtzi,
aurreko zarrak ondo
zuten erakutsi.
Lengo oiturarikan
ez galtzera utzi,
geure bide onari
al dan arte eutsi,
damu izan ez dedin
biar edo etzi.

4/
Oitura au ez dakit
nik zenbat urtian
zabalduta dagueen
euškaldun tartian.
Guk ere jarraitu nai
gendue partian,
emengo basarritar
danakin batian,
osasuna izaten
degun bitartian.

San Juan sua, Tolosa'n.

(Foto J. M. Gorrotxategi)

JAUNGOIKOAREN LEGEKO AGINDUAK

A musical score consisting of six staves of music. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/8. The music is written in a single melodic line on a treble clef. The notes are: Staff 1: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F#4, E4, D4, C4. Staff 2: D4, E4, F#4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F#4, E4, D4, C4. Staff 3: D4, E4, F#4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F#4, E4, D4, C4. Staff 4: D4, E4, F#4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F#4, E4, D4, C4. Staff 5: D4, E4, F#4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F#4, E4, D4, C4. Staff 6: D4, E4, F#4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F#4, E4, D4, C4.

1/

Jainkuan legeko aginduak,
oraintxen baño lenago,
lengo dotriña zar artatikan
ongi ikasita nago;
da lendabizikua
nola dan guzizkua
onela jarria dago:
Jauna maitatu bear da beste
guztiak baño geiago.

2/

Bigarrenian ez artu autan
Jaungoikuaren izenik,
ortik ez daukat itxaropenik
zeruratuko naizenik;
gaurko zar da gaztiak,
bat bezela bestiak,
ikusi izan ditut nik,
gogoratutzen etzaiotela
kondenatuko diranik.

3/

Irugarrenak meza entzutera
igande edo jaietan
beartzen gaitu, eta lanikan
ez egin egun aietan;
premi aundin batian
gertatu bitartian
soro edo zelaietan,
deskantsatzeko egunak dira
ori ez dan garaietan.

4/

Laugarrenian errespetatu
itzazu aita ta ama,
da aparteko maitetasuna
bear da berarengana;
ez bada gizatxartu,
asmo sendo bat artu
nik maiteko ditudana;
Jainkuak ere maite izango du
ori egiten duana.

5/

Bosgarrenian bearturikan
gaude iñor ez iltzera,
amorratuta asiak gaude
batak bestia galtzera;
badala asarria
ta Jaunari aurria
artutzen asi al zera?
Jaunak etzaitu asko maiteko
ala ibiltzen bazera.

6/

Seigarren onek galerazten du
aragizko pekatua,
da jakiñian jarritzen gaitu
nola dan debekatua;
askok agindu oitan
ibillitzia loitan
daukate aukeratua;
gure Jainkua orregatikan
daukagu minberatua.

7/

Besteren gauzik ez ostutzeko
zazpigarren aginduan,
ezkabide au badakizute
Jaunak nola egin duan;
al dezakena ostuta,
agindu ori aztuta
asko dabilta munduan;
orrelakorik Jainkuak ez du
artuko bere onduan.

8/

Zortzigarrenak ez izateko
gezurretako testigu,
bestela Jaunak emango dula
merezi ainbat kastigu;
oitura txarrik lendik
baldin badu iñundik
batere ajola eztigu;
gauz auek gero kondenatzian
gogoratuko zaizkigu.

9/

Bederatzigarren agindua
emen daukagu bestia,
esaten du ez desiatzeko
beste baten emaztia;
ori ondo ikusita
dago galerazita
zarra bezela gaztia;
bestela gero kostako zaigu
zerua irabaztia.

10/

Amargarrena ez desiatu
besteren ondasunikan,
ez sinistatu zorion dana
ortatik daukazunikan;
zuk ez pentsatu izan
aberatsaren gisan
pasako ez dezunikan:
pobria ondo bizi liteke
badauka osasunikan.

Arrantzaleak, Getaria'n.

(Foto A. Z.)

ARRANTZALIEN BIZITZA

The image displays a musical score for the piece "ARRANTZALIEN BIZITZA". The score is written on five staves, each beginning with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a time signature of 5/8. The notation includes various rhythmic values such as eighth and sixteenth notes, as well as rests and slurs. The music is presented in a single melodic line across the five staves.

1/

Getariar batekin
egon naiz lenguan,
arrantzalien berri
jakin nai genduan;
exerita jarriak
alkarren onduan,
zeure bizitza ondo
kontatu zenduan.

2/

Getari'n daude lau-bost
legatz-zale txiki,
eguna baño ordu
bat lenago jaiki;
lanerako tokia
aldian izaki,
orregatik bizitzen
dirade egoki.

3/

Deba'tikan asita
Donosti'ra arte,
Prantzia'tikan berriz
sei milla aparte,
ango uretan ezin
artu dute parte,
onla jarraitu bear
al duten bitarte.

4/

Atunetara berriz
Azores aldera,
«O Cabo San Vicente»
Cádiz'ko partera;
eta beste batzutan
Canarias'era,
amabost eguneko
juan izan gera.

5/

Bakallaua ugari
Terranova'n dago,
aruntz juan oi gera
gaur baño lenago;
iru bat illabete
baño gutxiago
pasatuta, andikan
bueltarik eztago.

6/

An biziko diranak
iru illabetian,
Jaungoikuak dakien
paraje batian,
beren sendietatik
gutziz apartian;
batek ez daki zer dan
probatu artian.

7/

Euskalerrian barku
geiena Bermeo'n,
egun da irurogei
aundi bertan egon;
berreun berri ere bai,
zer aukera dagon,
ori da Euskalerra
guziko kanpeon.

8/

Itxasoko bizitza
ari da gazitzen,
guk geok lurretikan
degu ikusitzen;
arrantzaleak geitu,
arraia gutxitzen,
oraingo eran naiko
lan dute bizitzen.

9/

Itxasuan badira
burruka ederrak,
legorrian bakarrik
ez ditugu gerrak;
txakur gosiak iñoiz
dakazkin okerrak,
joera bera dabil
gure Ingalaterra'k.

10/

Bakallaua asko
dauka Islandia'k;
arrai txikia nola
jaten dun aundiak,
andik arrapatuta
ingeles jendiak,
ongi mantentzen dira
mariñel sendiak.

11/

Islandia'ren ogi-
bidea bakarra,
bakallaua dute
asko ta ederra;
beste nazio batek
dulako indarra
ori arrapatzia,
ez al da negarra?

12/

Arraia dala eta
orrønbeste auzi,
batek bestea ezin
baidute ikusi;
onez aurrera gerran
bêrko dute bizi,
gogorrena juez ta
indarra nagusi.

Arrantzaleak, Getaria'n.

(Foto A. Z.)

BODEGON ALEJANDRO

Musical score for "BODEGON ALEJANDRO". The score is written in treble clef, key of D major (one sharp), and 3/4 time. It consists of six staves of music. The melody features several triplet markings (indicated by a '3' above a bracket) and rests. The piece concludes with a double bar line.

1/

«Alejandro»'ren bodega nun dan
nai nuke adierazi,
ez jakiñean egoterikan
iñork ez luke merezi;
jan da eran egin bear daneko
orra etxe bat berezi,
aruntz bisita egin ez dunak
Donosti ez du ikusi.

2/

Bretxa aldian sartutzen zera
«Fermín Calbetón» kalera,
metro batzuek aurrera juan
da eskubiko aldera;
«lumero cuatro» ikusten da an,
jetxi eskallerak bera,
gu etxe ortan amaika bider
gustora egonak gera.

3/

Zorioneko eguna lenen
bisita egin nuana,
beñ ere etzait damutu izan
orduan aruntz juana;
maitetasuna da geroztikan
eramanazten nauana,
ni bezelaxe juango da bein
ura probatzen duana.

4/

Martin Berasategi dezute
etxe ortan nagusia,
txit borondate onekua da
baña jenioz bizia;
andria berriz sukaldaritzan
emakume berezia,
jana ta erana badaukazu an
desio dezun guzia.

5/

Iru seme ta alabatxo bat
dute beren pamelia,
oiek ez dute oraindik egin
guk ainbeste bijilia;
otzen bildurrik ere ez dute,
gorputz ondo estalia,
gero ez dute damu izango
orain ola ibiia.

6/

Etzait aztutzen neri «Bodega
Alejandro»'ren izenik,
ostatu ori bertsolariak
ain gogozkua izanik;
egunen baten ori itxita
arkitzen baldin badet nik,
ez det pentsatzen egun orretan
Donosti'n izan naizenik.

7/

Amaika aldiz ostatu ortan
egon izandu gerade,
nai genduna jan eta galdetu:
«Kontuak nola dirade?»
«Kontua egiña daukazu eta
juateko libre zerade»,
eta etxera etorri gera
sosikan ordaindu gabe.

8/

Zenbait alditan eguna pasa
ta askatu gabe poltsa,
ordaindu gabe aldegitia
gizonarentzat txit motza;
etxe orretan berriz sartzeko
izaten genduen lotsa,
tamaña ortantxe zabala baitu
gure Martinek biotza.

9/

Jaunak, ni ezin atera nintzan
iñoiz ostatu ortatik,
gizon jatorrak egoten ziran
da alakuen artetik;
etxe artan da errespetua
begiratuta bertatik,
urte askuan izan dedilla
Uztapideren partetik.

10/

Egunak pasa ditut gustora
nik sarri etxe orretan,
gizon bakoitzan borondatia
ezagutzen da obretan;
Martinek duen biotz xamurra
ez da ordaintzen urretan,
ni orrentzako jarria nago
bizi guziko zorretan.

Aizkolariak, Tolosa'n.

(Foto Jesus Elosgi)

1/

Gu euskaldunak nola geraden
Euskalerrian sortuak,
da bataioko sakramentua
ementxe bertan artuak;
irurogei ta sei urte ditut,
pranko aitona zartuak,
motibua're bagendun eta
ezagueran sartuak.

4/

Joko-gizonak ere badira
euskaldunak tajuzkuak,
artako jartzen diradenian
langille itxurazkuak.
Aizkoran eta arri jasotzen
badira bikain askuak,
Jaunak aparta itsatsitzia
olako baten eskuak.

2/

Pama ona bein artu genduan,
geiago ez degu galdu,
juaten geran leku guztitan
beti itxuran azaldu.
Ango legiak errespetatu
eta iñor ez zapaldu,
gu juandako lekuetatik
ez gaitu iñork bialdu.

5/

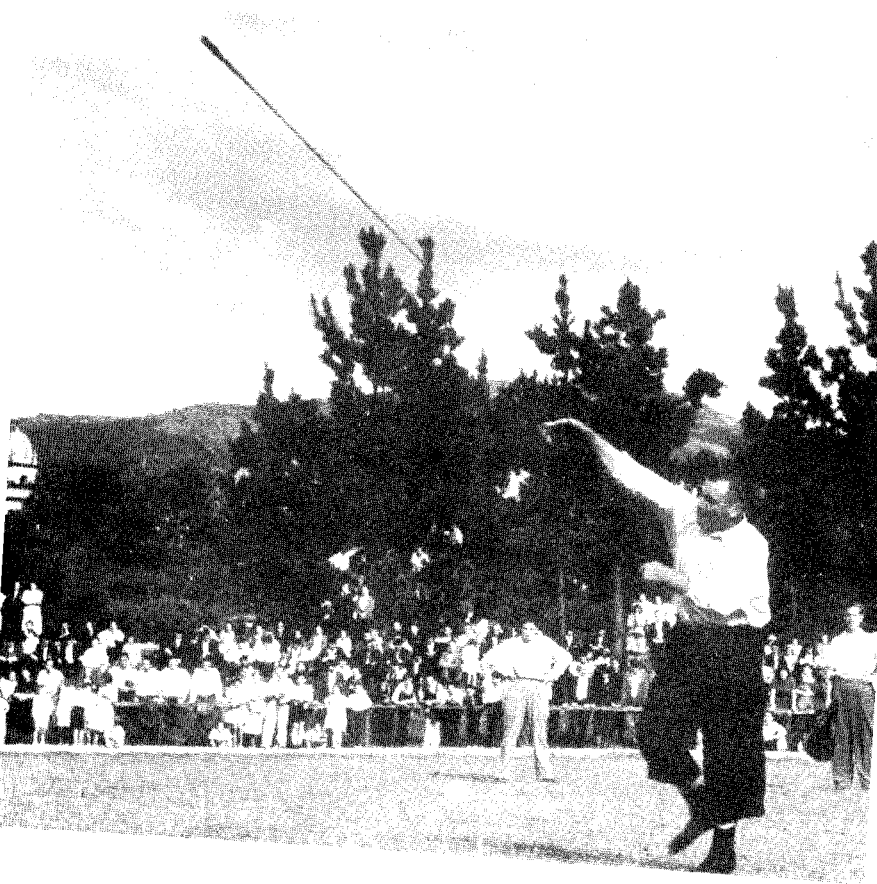
Korrika eta beste lanetan
badira mutil bikaiñak,
ortan asitzen diradenian
astintzen dituzte oiñak.
Gorputza dute indartsua ta
ankak ere bai ariñak,
orain baño len marka ederrak
badaduzkate egiñak.

3/

Iñoiz edo bein gertatu bada
euskaldunen bat kanpuan,
estimatuak izan gerade
beti gabiltzan lekuan.
Obeditutzen badakigu guk
bestek agindutakuan,
ortan etsian egon bear da
iñora juandakuan,

6/

Euskaldunari oiek bezela
beste edozein kirola
seguru nago probatutzian
ongi etortzen zaiola.
Txit ezagunak edo beriak
ditu pelota ta bola,
edozeiñekin probatuta're
lan txarra emango diola.

Palankartak, Tolosa'n.

(Foto Jesus Elozegi)

7/

Zernai apustutarako ere
ez dago jende makala,
ez det esango iñork ausitzen
ez duanikan badala;
fugolistak e onen-onenak
saldu egiten dirala,
aiek etxian egon ezkeru
txapeldun giñakiala.

9/

Euskaldun batek txapel bat eta
birek berriz apustua,
iru euskaldun baldin badira
bazkaltzen a zer kastua!
Lau osatuzten diradenian
orfegoi eder askua,
Jose Artetxe'k esan zuen au
ta arrazoi tajuzkua.

8/

Txit nabarmenak izaten dira
emen gizon odoldunak,
mundu onetan alderdi ona
du ori berekin dunak.
Gauza ori berriz nunai ta beti
izaten du euskaldunak,
orregatikan irtetzen gera
lan askotan txapeldunak.

10/

Alai ibilli litakiena
zertarako egon triste?
Orretarako arrazoirikan
dagonik ez degu uste.
Gu euskaldunak bagera gero
esaten degun ainbeste,
ta aietara inguratuzian
kontuz ibilli zaitezte.

OSTALARIAK

A musical score for the piece 'OSTALARIAK'. The score is written on seven staves in a single system. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 3/8. The melody consists of eighth and sixteenth notes, with some rests and slurs. The piece concludes with a double bar line.

1/

Ostalariak jende txarrakin
sarri egiten du lana,
bertan gaiztotzen aguro zenbait
len oso jatorra zana;
gizona ola ikusi eta
au da zenbaiten esana:
«Len ere etzan ona izango
orain ola jarri dana!»

2/

Eranda ere ongi egoten
dira jatorrak diranak,
tamaña orretan ezin lezake
gizonik galdu eranak;
aztuta dauzka, lotsa galduta,
bezperan zuri esanak,
zuk zerbait esan baziñon berriz
goguan artuak danak.

3/

Gizonak nola itzegin leike
tamaña ortan nabarmen?
Eran gabian ez baidu gauzak
esateko ainbat kemen;
ezetz esango du nai duenak,
garbi ikusten da emen
lotsa galdutzen dala askotan
ezaguera baño len.

4/

Beste batzuek berriz izketan
izaten dira gozuak,
asarrerikan gabe pasako
dituzte arrats oñuak;
bista ederra daukate eta
ez dira begiz lausuak,
aiek juatian paltako dira
kopak ez bada basuak.

5/

Lana egiteko ontzirik gabe
utziko zaitu aurrena,
ondo ordaindu bearko dira
ekarritzeko urrena;
ez da oitura gustagarria
batere gizon orrena,
au da tabernan egin liteken
aziorikan txarrena.

6/

Ontzirik gabe gelditzen dira
orrela zenbait ostatu,
an artu eta ataira erten
da autsi edo puskatu;
azio oiek egiten neri
sekulan etzait gustatu,
gizonen izen ona nai badu
ez era ortan jostatu.

7/

Mundu onetan danak ditugu
geren oitura plakuak,
eta azaldu bearra dago
geraden bezelakuak;
len esandako gizon oietxek
ez dira oso bapauak,
bizkarra ongi berotutzia
merezi du olakuak.

8/

Gizon batzuek jakiten dute
norberantzako eraten,
beste iñori ez baidiote
lata txarrikan ematen;
zelebrekeri batzuk jardungo
dute alkarri esaten,
ostalariak ez du sekulan
oien kejarik izaten.

9/

Ostalariak oso zaila da
danak onak izatia,
gerta liteke jua dan baten
garizti samar jatia;
orduan libre dauka nai badu
beste aldera juatia,
danak egiten badute ori
itxi bearko du atia.

10/

Esan bezela aski zenduke
beste etxera aldatu,
beste edozein eratarare
ez al diteke moldatu?
Bost durongatik ezin liteke
oso txarrera saltatu,
beste arrazoirik ez baldin bada
ez gizonari paltatu.

11/

Ostatuak da jan-etxiak gaur
aukeran daude jateko,
da askatasun osoa berriz
nai dan tokira juateko;
ez du gizonak deretxorikan
nai ditunak esateko,
pazientzia ederra bear da
ostalari izateko.

12/

Ostalariak egoten dira
entzuten ondo oituta,
zenbait gizonak esango dizu:
«Merezi're baditu-ta!»
Berak daukaten eramanakin
egoten naiz arrituta,
gure Jainkuak danerakuak
munduan egin gaitu-ta.

13/

Beste batzuek erretiratzen
izaten dira nagiak,
nola beteta egoten diran
iñoiz ardo-zaragiak;
alaxen dago gizon ori're
zabaldu eziñik begiak,
baña beste bat obeagorik
ez du mantentzen ogiak.

14/

Gizona oso umildua da,
juan zaio lengo garbua,
egun guzia pasa daneko
erango zuen mordua;
da atzenian ezin du zaitu
erretirako ordua,
ola jarrita txartzen ez danak
eran lezake ardua.

15/

Ostalaria arpegi ona
jarritzera beartuta,
txarra jarritzen badezu ere
ezin da ezer lortu-ta;
ez dezu ezer irabaziko
egun batian lertuta,
emen konturik onena dago
pazientzia artuta.

TRATANTEAK

1/

Gizon bat asten bada
ganadu-tratuan,
ibilli bearko du
txit era trapuan;
al bada ez erosi
prezio altuan,
erostuna arkitu
bear segituan,
ia tontoren batzuk
billatzen dituan.

2/

Tratantia perira
bei batzuk artuta,
eta bere beiakin
plazara sartuta;
buelta aiek danak
zitun aztertuta,
erostun bat etzuan
iñon agertu-ta,
an zebillen gizona
oso aspertuta.

3/

Basarritar bati dei
plazan baztarrera,
da tratantiak egin
dio eskaera:
«Amar bat milla duro
gutxi gora-bera,
zuk izaten badezu
ordaintzeko era,
beiakin bi itzetan
konponduko gera.»

4/

«Deseo geiegia
dirazu azaldu,
beiarekin tratuan
ez nuke nai galdu;
amar milla durori
zuk bai gogor eldu,
nik ere abisu bat
nai dizut bialdu,
bei orrek errapian
esnerik bai al du?»

5/

Tratantia dotore
ari da mingaiñez,
praile batek bezela
ondo itzegiñez:
«Ez bazaizu jarritzen
errapeko miñez,
ogei ta lau bat litro
badauzka gutxiñez.»
Egia dan ala ez dan
seguru jakiñ ez.

6/

Bei ori an zeguen
bestien kuadrillan,
basarritarrarekin
jardun du ardaillan:
«Preziua jarri zuk
tokatzen dan maillan!
Ongi ordaindua da
bederatzi millan!»
Konpontzen dira eta
artutzen du traillan.

7/

Beia traillan artuta
etxera eramán du,
pentsua emanda ere
ederki jaten du;
bere ustetan beia
itxuran mantendu,
urtego egunian
jabiak jeizten du,
baña ogei litro're
etzizkion kendu.

8/

Basarritar ori zan
beiakin kejatu,
nola tratante orrek
egin zun pekatu:
«Bei ori bear dezu
derrior merkatu,
nai ez badezu berriz
atzera zuk artu,
ta alako ziria
beste bati sartu!»

9/

Tratuan milla duro
jetxi-erazia,
oraindik ere dala
beretzat gazia;
basarritarrak badu
naiko malizia,
aitzakia eman du
esne-eskasia.
«Prezio ortan bada
zeñek eresia!»

10/

«Tratantia, nai dizut
nik adierazi:
zori gaiztuan nintzan
bei-tratuan asi;
bañan orretan ez det
ezer irabazi,
bei ori obe nuen
ez banu ikusi,
aukera ederra dauka
nai dunak erosi.»

11/

Batian beia eta
bestian iria,
tratantia or dabil
periaz peria;
aberastu nai du ta
orren komeria,
orretan nekatzen du
bere memoria,
zeñi sartuko ote
lioken ziria.

12/

Iria saltzen badu
peria batian,
bildurrak egon bear
kobratu artian;
keja gogorrek datoz
bien bitartian:
arroto egin dala
jendien artian,
nagusiak ez dula
lotutzen katian.

13/

Iria ezin badu
lotu nagusiak.
etxe orretan pranko
bildurtzen asiak;
tratantientzat dira
keja itxusiak;
olakoxe kontuak
ganadu biziak,
etsia artu dute
pameli guziak.

15/

«Tratuan izan arren
abillidadia,
bolara ontan badet
naiko naigabia,
kejatu zaitalako
ganadu-jabia;
tratua izan bedi
aitzaki gabia,
ia pasatzen degun
egun bat obia.»

14/

Tratantia ari da
gauz batzuk ikasten,
basarritarra berriz
bazar danak nasten;
iri-tratuan ez du
asko irabazten,
suerte obian ez
baldin bada asten,
naiko lanak izango
ditu aberasten.

GAURKO MUTIL GAZTIAK

1/

Gaurko mutillak dirade
geienak kotxien jabe
ta arritutzen gerade;
guk nai ta ezin pasa ditugu
makiña bat atsekabe:
beti besteren mirabe,
ta oroitzen al zerade,
olako tresnarik gabe.

2/

Beti etxian bildurrak,
naiz ez izan gu samurrak,
noiz puskatuko sudurrak;
errietan e aritzen gera
urratzerano zintzurak;
goizetan beti muturrak,
jarritzen dira kuzkurak,
oiek ez dira gezurrak.

3/

Mutill askoren jarduna
bertatik nago entzuna,
gitarra dute laguna;
ez da besteri entzundakua,
geok ikusi deguna;
olako soñu kutuna
pasatutzeko eguna,
danok txoratzen gaituna.

4/

Mutill orrek arratsian
sentitzen du biotzian
ezin egona etxian;
neskatxa gazte maitiarekin
bildutzen dan bakoitzian,
bizarra du kokotzian,
beti bera otoitzian,
ai zer poza ezkontzian!

5/

Gaztia alaia berez,
egunez bezela gabez,
ta ala bear du legez;
egoki baño askoz naiago
dute ibili aldrebes;
esan zaiozu mesedez
aldatzen diran edo ez,
zure esanik baterez.

6/

Mutil danak alkartuta
jarri dira indartuta,
gaiñera pranko txartuta;
irabazirik ez da iñondik
oieri kargu artuta;
gurasuak baztertuta,
alare ezin aspertuta,
zer alderdia zartuta!

7/

Gaztiak, izan goguan
zartutzian zer dagan,
etxeko suen onduan;
zuen umiak jartzen badira
zuen oraingo moduan,
lenago zer egin duan
laugarrengo aginduan
oroituko da orduan.

8/

Egin gera pranko zartu,
tratu txarrikan ez artu,
ez bazaituzte beartu;
pazientzia artu dezagun,
zertarako gizatxartu?
Gerriak zaizkit okertu,
bizkarra berriz konkortu,
ezin malkorik legortu.

9/

Ari naiz gauzak esaten,
konseju onak ematen,
ia entzuten diraten!
Asto zar batek gauza zaila dek
karga asko eramaten;
sasoirik ez det izaten,
ez igaz eta ez aurten,
ia oroitzen zeraten!

Itzaintzan, Oiartzun'go Sailpuru baserrian.

(Foto A. Z.)

BASERRIKO BIZIMODUA

A musical score for the piece 'BASERRIKO BIZIMODUA'. The score is written on eight staves of music. The key signature is three flats (B-flat, E-flat, A-flat), and the time signature is 5/8. The music consists of a single melodic line. The first staff begins with a treble clef, a key signature of three flats, and a 5/8 time signature. The melody is composed of eighth and quarter notes, with some notes beamed together. The piece concludes with a double bar line and a final note on the eighth staff.

1/

Esan nai nuke orain aldian
nola dagon basarria,
akordatuta ematen digu
berebiziko larria;
eraman ezin gentzaken karga
nola daukagun jarria,
lana alperrik egiten degu,
ori da penagarria!

2/

Gure lanaren erdi partia
askotan bestek jaten du,
alegin pranko egiñagatik
pamelia ezin mantendu;
basarritarrak probetxu gabe
izerdi asko eman du,
obe genduan orain baño len
emendik alde bagendu.

3/

Amabost edo amasei ordu
basarritarren eguna,
neroni ere ordu oietan
pranko alditan jarduna;
lana ariña balitz ezer ez,
ura're sarri astuna;
askotan bestek eramaten du
guk irabazten deguna.

4/

Amasei ordu oietan sarri
euriarekin bustia,
siesta pixka bat egin nai eta
askotan palta astia;
txekorra eta esnia merke
eta pentsu gareztia,
ez-jakiñenak gu gaude eta
gurekin nai dan guztia.

5/

Jaian e lana egiten degu
geienak uda-partian,
eguna argitzen duanetikan
berriz illundu artian;
belarrak-eta itxuraz samar
etortzen diran urtian,
ez dago jairik egiterikan
oiek ondu bitartian.

6/

Gaur ez da baserrian lanian
ari dan maiorazkorik,
batenbat izan liteke baña
ez da izango askorik;
aurten ez baldin bada egiten
ez daukagu igazkorik,
basarri baten ezin ordaindu
morroi bat itxurazkorik.

Itzaintzan, Altza'n.

(Foto A. Z.)

7/

Basarrirako jatorra bada
ona izango da pabrikan,
andik jornala seguru dauka
egiten badu lanikan;
da atzenian erretirua
ederra're bai andikan,
au ikusita ez pentsa iñor
morroi juango danikan.

8/

Lenago morroi onak bezela
orain makinak azaldu,
da tresna orrek basarrirako
aurrerapenik ez al du?
Beti pentsatzen dago gizona,
itxaropenik ez galdu;
erabiltzeko bear batenbat,
bakarrik ezin bialdu.

9/

Lanian ez da iñoiz asiko
makina bera bakarra,
gizon bat beti bear du arek
motela edo azkarra;
lurra're ondo maniatzen du
eta ebaki belarra,
olakuakin ondo erabili
liteke etxe-baztarra.

10/

Mendi-basarri askotan ere
gauza jarri zan serio,
piñua nola jartzen ari zan
gero eta ugario;
ori dudarik ez daguena
ardiaren kontrario,
da etxe asko ustu ziraden
ori zalako merio.

11/

Mendi-baserri batek izaten
baidu bere alderdia,
beren mendiko ganaduari
egin bear zaio guardia;
etxetik errez zaituko ditu
beorra eta ardia,
ori eginda seguru dauka
bizimoduan erdia.

12/

Piñu onekin etorri dira
orain mudantza gogorak,
kendu-erazi baizitun onek
ardiak eta beorrak;
mendian berriz jeneralian
daude basarri koskorak,
ango etxeko ganaduakin
egiten dirade zorrak.

Alorrean, Naparroa'ko Azkarate'n.

(Foto J. Elosegi)

13/

Ikusten degu zertaraño dan
emengo irabazia,
seguru txarrak daudelako're
zerbait kezkatzen asia;
emen ez dago aberasterik,
ori dago ikusia;
baña pixka bat errezago bai
eraman gure bizia.

14/

Zer jana oso gutxi da emen,
lanez bai aberatsena;
aspaldi ontan emen gabiltza
ezin egiñik gatzena;
segururik ez, orrekin berriz
komeriarik latzena;
orrek ekarriko du emengo
basarriaren atzena.

15/

«Au baserriko pake ederra!»
makiña batek esan du,
orain artian ez da gaiñera
ziaro txarra izandu;
oker aundirik ikusten bada
al dan bezela zuzendu,
bestiak beste dirade baña
ori lenbailen konpondu.

GURE LENGO BASERRIA

A musical score for the piece 'GURE LENGO BASERRIA'. The score is written on eight staves, each beginning with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 2/4 time signature. The music consists of a single melodic line. The notation includes quarter notes, eighth notes, and dotted notes, with some phrases spanning across bar lines. The piece concludes with a double bar line at the end of the eighth staff.

Laguntzarrene baserria.

(Foto A. Z.)

1/

Pake santuan bizi giñan gu
ogei ta lau bat urtian,
eta pabrika egin ziguten
gure ataiko atian;
aldegiteko kontua esan
ziguten egun batian,
etzuten onik izan gu andik
bialdu giñun artian.

2/

Oraindaiñoko geienarekin
konpondu naiz itzegiñez,
bañan arekin gelditu nintzan
kaskarrari atzegiñez;
gauz ori ikusi nuenian ni
lorikan ezin egiñez,
ura zan sendagaia neretzat
lenago banengon miñez.

3/

Aldegiterik ez nun pentsatu
lenbiziko esanean,
baña zer egin bear genduen
besterik ezin zanean?
Arrai zatarrak koxkorragua
menderatzen duanean
bezelatsu, gu gelditu giñan
jarraituzeko lanean.

4/

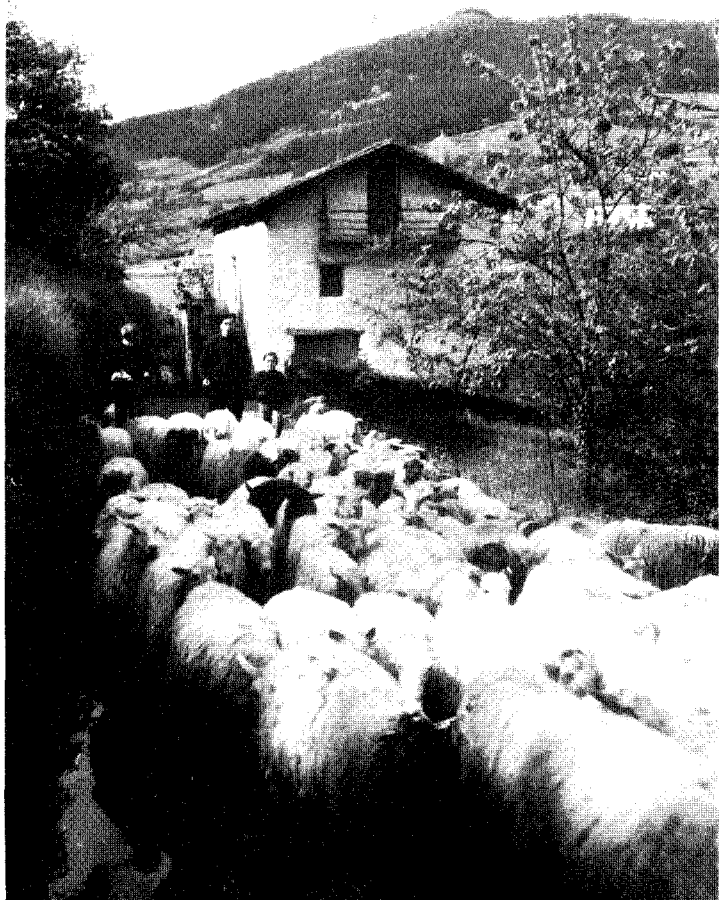
Sasoi onena juana nengon
jostaketan ibiltzeko,
baña etxian bazan indarra
lur aiek erabiltzeko;
nere anaiak laguntzen ziran
beiari jana biltzeko,
eta etsian jarria nintzan
basarri artan iltzeko.

5/

Laguntzarrene zeukan izena
bizi giñan basarriak,
geure ustetan bizia antxe
pasatu asmoz jarriak;
mundu onetan izaten dira
beti endredagarriak,
errukirikan batere etzien
eman gizon elbarriak.

6/

Aspaldi artan gaixo egonda
nolabait jarria txutik,
artian ere ez nengon ondo
burutik edo petxutik;
lorikan ere ez nun egiten,
salbatu nintzan estutik;
erregalorik ez da izaten
orrelakuen eskutik.

Laguntzarrene baserria.

(Foto A. Z.)

7/

Orain zertako jardungo degu
onlako gauzak esaten?
Ura juanda geroko presak
ez du balio izaten;
ez dira asko estutzen oiek
besteri pena ematen,
eta etxia kendu ziguten
nai zuten prezio baten.

8/

Gure moduko atzeratuak
beti ikasten legiak,
da atzenian gertatzen gera
ezer ikasi gabiak;
gaurko egunian bere lurrakin
ez du agintzen jabiak,
gure Jainkuak emango ditu
auek baño egun obiak!

9/

Esan bezela basarri baten
bizitzen giñan lenago,
gaurko egunian aldegindako
pena ederrakin nago;
era onetan jarraitu eta
gauza onikan ez dago:
basarriak txit gutxitu dira
da kale-etxe geiago.

10/

Basarriak ain indartsu egon
dirade orain artian,
asko gutxitzen ari dirala
juan dan amar urtian;
penagarria izan liteke
gure Euskalerra maitian,
ia euskera ere galtzen dan
basarriakin batian.

Uztapide berria eta Laguntzarrene.

(Foto A. Z.)

GU ORAIN BIZI GERAN ETXEA

The image displays a musical score for the song "GU ORAIN BIZI GERAN ETXEA". The score is written on four staves, each beginning with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The melody consists of eighth and quarter notes, with some rests and accidentals (sharps and naturals) throughout. The piece concludes with a double bar line on the fourth staff.

1/

Utsik an gelditu zan
lengo basarria,
gure pameliantzat
naikua arria;
etxez aldatutzia
gauza mingarria,
eskerrak gendukala
eginda berria.

2/

Etxe berriarentzat
bertan gendun lurra,
obrak ematen zigun
naikua bildurra;
gu bezelakuentzat
ez baita samurra,
bai iduki ezkeru
naikua ezkurra.

3/

Berriz ere gelditzen
gerade aldian,
lengo basarriaren
gaiñeko aldian;
eguzkiak jotzen du
goiz arratsaldian,
giro ederra beti
gure sukaldian.

4/

Ez gerade biziko
noski luzaroan,
egunikan onenak
gero esperoan;
ia bada izaten
diran zartzaroan,
seme bat badegu ta
aren anparoan.

5/

Aspaldian badegu
milla atsekabe,
noizbaiten auek ere
pasako dirade;
bertan konpondutzia
danentzako obe,
etxe onetatikan
berriz erten gabe.

GAURKO NESKATXAK

1/

Esan nai det nik gaurko
neskatxak zer diran,
aztu baño lenago,
oraintxe segiran;
goizeko ordubitan
datoz erretiran,
ai gure gurasuak
bizi izan baziran!

4/

Oraingo neska gazte
askoren jantzia,
gorputza estaltziari
ziaro utzia;
nik alaxen dadukat
nere iritzia,
gurasuak orretan
artu du etsia.

2/

Bizi izan baziran
lengo gurasuak,
zuzenduko zituzten
olako arazuak;
aiერი egin garai
ortako pausuak,
ederrak entzun bear
neskatxa gaixuak.

5/

Gurasuari kaso
eginda bai obe,
ortan ematen dute
amaika naigabe;
gazte-gaztetatikan
gaur zenbait mirabe
pamelia guzian
berak jaun da jabe.

3/

Tabernan berak dira
askotan aurrena,
mutillak sartzen dira
neskatxen urrena;
garai batian izan
balitz nabarmena,
olaxe jarria da
oraingo ordena.

6/

Neskatxa gazte așko
pabrikari lanian
ikusiko dituzu
gaurko egunian;
gero kastu-bildurrik
ez dute igandian,
tabernaren batian
sartzen diranian.

7/

Gurasuak daude gaur
neskatxen karguan,
ala zan gu gaztiak
giñaden orduan;
aiten da amen bildurrak
len urte-morduan,
orain asmatu zazu
arrazoi nork duan.

8/

Nere ustez esango
dizutet egia:
askatasun osuan
dabil gaztedia;
len bildurrak amaika
aldiz ibilia,
oraingua baterez
ta ura geiegia.

9/

Gurasuen bildurra
len geiegi zala,
gaztia etzeguan
bizitzerik ala;
gaurkoa askatasun
aunditxua dala,
ez det esan nai danak
berdin dabiltzala.

10/

Mundu onetan artzen
badezu atsegin,
besterako derrior
bear da utsegin;
guk alperrik zertako
ainbeste itzegin?
Neregatik zuek nai
dezutena egin!

Jose Lizaso bertsolaria.

(Foto Arturo Delgado)

JOSE LIZASO'RI

A musical score consisting of six staves of music. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 2/8. The notation includes various note values such as quarter notes, eighth notes, and sixteenth notes, along with rests and accidentals. The piece concludes with a double bar line.

1/

Jose Lizasorentzat
baditut bertsuak,
esplikatu nai ditut
beraren kasuak;
beti artu izan nau
zabalik besuak,
gizon gutxi dirade
olako gozuak,
aren egintzak ditut
goguan jasauk.

2/

Gizon onikan iñor
badago munduan,
bertsolari artian
bat ori genduan;
amaika egun pasa
det bere onduan,
orrek kontraria
ez dakit nun duan,
ni bizi naiz berakin
ezin atzenduan.

3/

Nunai entzungo dezu
Lizaso'ren sona,
ni sarri nago beintzat
aditzen egona;
daukana emateko
borondate ona,
izketan izaten dan
kristaurik gozona,
nun billatuko dezu
olako gizona?

4/

Ezagutzen ditugu
alkarren abotsak,
ateratzen giñuzen
sekulako otsak;
batak besteai bota
puntara zorrotzak,
iñon etzuen txarrik
Lizaso'n biotzak,
ni berriz ere Jose
ikusteko pozak.

5/

Berriz juntatzen giñan
goiz edo berandu,
pesta zirala edo
batenbat ezkondu.
Aruntz juateko zertan
pentsatzen egondu?
Ez genduen beñere
okerrik izandu,
nola ez Joserekin
itxuran konpondu?

6/

Azpeiti ta Zestua
bi erriak auzo,
gatzetatikan lagun
egin giñan oso;
alkarrekin emanak
makiña bat pauso,
iñor ez oinperatu,
al dezuna jaso,
olakoxe gizona
zera zu, Lizaso.

7/

Jose Azpeitia'n da
jaino ta azia,
ortxe artu zenduan
Jaunaren grazia;
ez dezu kosta gabe
eraman bizia,
gaztetan egun latzak
zera ikusia,
orain bizi izaten
zerbait ikasia.

8/

Gaztetan probatua
ziñaden morrontza,
ikusiko ziñuzen
berua ta otza;
orain nunaitik dator
eskutara sosa,
berak ematen baitu
bizitzeko poza,
zeure pameliakin
urte askoz goza.

9/

Pamelia azi ta
nolatan ez poztu?
Len txarrak pasatako
urte aiek aztu;
orain ez aiz bizitzen
zenbait bezin estu,
sagardotegietan
trago batzuk ustu,
itxuran bizi beintzat
naiz ez aberastu.

10/

Batek menderatzian
bizitzako baza,
orduan lasaitzen da
gizonen arnasa;
bitarte ortan ez da
izaten jolasa,
orain kezkarik gabe
biziko aiz lasa,
nere partetik, Jose,
urte onak pasa!

Azpeiti'ko bertsolariak. Ezkerretik: Jose Lizaso, Jose Agirre eta Imanol Lazkano.

(Foto Pepe Gil, Azpeitia)

AGORRILLAREN AMALAUA

A musical score for the piece 'AGORRILLAREN AMALAUA'. The score is written on six staves in a single system. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 6/8. The melody consists of eighth and sixteenth notes, with some rests and a final double bar line. The notes are: Staff 1: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F#4, E4, D4, C4. Staff 2: D4, C4, B3, A3, G3, F#3, E3, D3, C3. Staff 3: B3, A3, G3, F#3, E3, D3, C3, B2, A2, G2, F#2, E2, D2, C2. Staff 4: B2, A2, G2, F#2, E2, D2, C2, B1, A1, G1, F#1, E1, D1, C1. Staff 5: B1, A1, G1, F#1, E1, D1, C1, B0, A0, G0, F#0, E0, D0, C0. Staff 6: B0, A0, G0, F#0, E0, D0, C0, B-1, A-1, G-1, F#-1, E-1, D-1, C-1.

1/

Agorrillaren amalaua zan
eta Santa Krutz eguna,
arrigarria atzo illuntzian
emen ikusi genduna;
bakar-bakarrik nengon etxian,
pameli guzia juna,
bizi naizela etzait aztuko
guri pasa zitzaiguna.

2/

Andria bere jaiotetxera
juan zan arratsaldian,
trumoiien otsak aditzen nitun
gaiñera pranko aldian;
amarrak amar gutxi ziran da
emen nengon sukaldian,
tamaña artako sustorik ez det
artu juan dan aspaldian.

3/

Ni sukaldian nenguelarik
or sartutzen da tximista,
arritzekua bolara artan
ark atera zuen txispa;
nik ezin nuen ezer ikusi
juan baitzitzaten bista,
bizirik nola gelditu naizen
oraindik ezin sinista.

4/

Emen izan zan tiruarekin
ikara egin zun lurrak,
neri orduan juan zitzaizkidan
len nitun indar apurrak;
argiak ere juan ziran da
ni mugitzeko bildurrak,
broman badakit jarduten bañan
auek ez dira gezurrak.

5/

Telebixtaren antenatikan
egin zuan etorrera,
etxe-kantoia puskatu eta
andikan ere aurrera;
da sukaldeko leio batetik
gure etxera sarrera,
tiro aundi artan lertu zan eta
antxe sartu zan lurrera.

6/

Leiuetako kortinak ere
erre-lardastu zituan,
ark utzitako usaiarekin
ni berriz ia ituan;
an artu nuen sustuarekin
iñon ezin geldituan,
une artan nik gauzik txarrenak
buruan pasa nituan.

7/

Etxian egin zitun okerrak
danak aztutzat utzirik,
nik ez det nere buruarekin
errez artuko etsirik;
atzo illuntzian gure etxian
pasa zana ikusirik,
ni arrituta nago nolatan
gelditu naizen bizirik.

8/

Nik trumoiari bildur gogorra
izaten bainion lendik,
arrixkutikan aldegingo nun
al baldin bazan iñondik;
atzoko orrek lenaz gaiñera
susto aundia eman dit,
beste pozikan etzait arkitzen
bizi naizela oraindik.

Uztapide ta Lazkao-Txiki, onen omenaldi-egunean, bazkalondoan.

(Foto Arturo Delgado)

LAZKAO-TXIKI

A musical score for the piece 'LAZKAO-TXIKI'. The score is written on seven staves, each beginning with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 3/8 time signature. The music consists of a single melodic line. The first staff starts with a quarter rest, followed by a series of eighth and quarter notes. The second staff continues the melody with eighth and quarter notes. The third staff features a quarter rest followed by eighth and quarter notes. The fourth staff continues with eighth and quarter notes. The fifth staff has a quarter rest followed by eighth and quarter notes. The sixth staff continues with eighth and quarter notes. The seventh staff concludes the piece with a quarter rest followed by eighth and quarter notes, ending with a double bar line.

1/

Ilbeltz illaren ogei ta bosta
illen atzen igandia,
elurra zuri zeguan baña
etzegon otza jendia;
motibua zan omendutzia
Lazkao-Txiki aundia,
Donostia'ra bildu giñaden
euskaldunaren sendia,
gure billerak asitakuan
olaxen izaten dia.

2/

Lengo igandean, esan bezela,
zuri zeguan elurra,
bañan elbarrak ere utzia
gendun otzaren beldurra,
Jose Migeli azaltziarren
gure naitasun apurra;
umiltasuna dadukalako
ta bertso-tako adurra,
egun orretan eman nai giñon
gure zorion agurra.

3/

Egun orretan «Carmelo Balda»'n
etzan gizon bat bakarra,
ura jendien emana eta
ura zan sartu bearra!
Ango euskaldun berotasuna
ia aterian garra,
ikusitzen zan Jose Migelen
espirituen indarra,
ala ere bi begietatik
ixuritzen zan negarra.

4/

Gizon aundiak txikia sarri
sartu nai luke azpian,
Lazkao-Txikik oien berriak
aspalditikan zezkian;
gizon bezela jokaturten zan
beti juandako tokian,
apaltasuna nagusitzen da
oraindaiño-ko guztian,
ori bera zan gertatu zana
igandean Donostia'n.

5/

Lazkao-Txiki beti izan da
apala edo umilla,
sekulan etzan juango bere
omenajearren billa;
baña ikusi egin bear zan
an bildu zan jende-pilla,
nere iritziz izango ziran
gutxiene-koz lau milla,
berdintzen ere lanak dira ta
autsitzia oso zailla.

6/

Jose Migeli nork ez genion
azalduko ongi naia?
Bertsolariak pentsatzen degu
ote dan gure anaia;
ain da gizona bro-ma-zalia
eta ain gizon alaia,
bere onduan pasa nai gendun
guk ere juan dan jaia,
bazala uste det omenaje bat
eskeñitzeko garaia.

7/

Baña denbora iritxi zan da
derrior bear zan egin,
borondatia zuen jendia
gustora gelditu zedin;
alako gizon baten onduan
artutzen baita atsegin,
ain da euskaldun xamurra eta
berakin zerbait itzezin,
ondorenian aruntz juandako
penarik izan ez dedin.

8/

Jai orretako pasadizua
sarri datorkit gogora,
gogoratzian bertsolaritza
egiten ai dan mejora;
ikusi gendun bildu zirala
berrogeitatan gora
beren omena eskeñi naian
Lazkao-Txikin ondora,
ez gendun izan bertsuen paltan
pasa eziñik denbora.

9/

Lazkao-Txikik beti izan du
bertsuetarako maña,
asko pentsatzen etzutenari
artu izan zien gaña;
noizbaiten artu bearra zegon
oien guzien ordaña,
gizontasunak asko egiten du
ez degu pentsatzen baña,
erregalotan ere bazuen
tren bat kargatzeko aña.

10/

Anoeta'ko belodromuan
eman zuten bazkaria,
zazpireun lagun bagiñan baña
bazan naiko janaria;
elurrez bapo zuritu eta
zegon ango ataria,
barrenak ondo berotutzeko
eran gendun eraria,
une batian an ere bazan
naikua bertsolaria.

11/

Arritzekua zan Donostia'n
guk pasa gendun eguna,
aitortu bear degu derrior
gustora pasa genduna;
egun orretan Lazkao-Txikik
bazuen naiko laguna,
bizi zeraden arte guzian
aztuko're ez dezuna,
alakuari esaten zaio
benetako maitasuna.

12/

Esan da esan eginda ere
ura zan egun mardula,
osasunetik ondo zerala
ez da aztuko sekula;
badakit egun orretan asko
supritu bërko zendula,
zeorrek ondo ikusi zendun
erriak maite zindula,
animatikan opa dizut nik
osasuna izan daizula.

Lazkao-Txiki.

(Foto Aygues)

AURTENGO LOTERIA

The musical score for 'Aurtengo Loteria' is written on five staves in a single system. The first staff begins with a treble clef, a 2/8 time signature, and a key signature of one flat (B-flat). The melody consists of eighth and sixteenth notes. The second staff features two triplet markings, each consisting of a bracket over three notes with the number '3' above it. The third staff continues the melodic line with eighth and sixteenth notes. The fourth staff includes another triplet marking. The fifth staff concludes the piece with a final triplet marking and a double bar line.

1/

Donosti alde ontan
degu eroria
San Tomasetan aurten
zegon loteria;
noiznai ez da izaten
olako saria,
lasai egingo zuten
Gabon-aparia.

2/

Lendabiziko aldiz
Donosti partian
aurten da eroria
euskaldun artian;
itxaropena gendun
bien bitartian,
aterako al zala
alakon batian.

3/

Ez da suertosua
ortan Gipuzkoa,
oraingo ikutua
zan itxurazkoa.
Bai al dakizu nola
dan nere juzkoa?
Jokatutzen duenak
dula arrixkoa.

4/

Nora tokatua zan
nua esatera:
parterik aundiena
soldadu tartera,
Loiola deitutzen dan
kuartel batera,
zer poza izango zan
kontuak atera.

5/

Soldadu batentzako
izango zan poza,
an ondo kontatuta
izaten da sosa;
loteria tokatu
eta bete poltsa,
nola jarri ote zan
mutillen biotza?

6/

Donostia da aurten
diru-berritua,
jendia gelditu zan
oso arritua;
berialaxen zuan
bozak korritua:
pobriaren artian
zala partitua.

7/

Pobriak pasa biar
ditu egun latzak,
alako modukuak
askotan arratsak;
loteria lendikan
dute aberatsak,
oien bizimodua
juan da arrapa zak!

8/

Loteriakin ez da
milla segurantzi,
gu ez gerade diruz
aurten ere jantzi;
gauza orri ez eman
oinbeste garrantzi,
osasuna dan arte
artu pazientzi.

Uztapide ta Xalbador.

(Foto Arturo Delgado)

XALBADOR

A musical score for the piece 'XALBADOR'. The score is written on six staves of music, all in treble clef. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 3/8. The music consists of a single melodic line. The first staff begins with a quarter rest, followed by a quarter note G4, an eighth note A4, and a quarter note Bb4. The second staff continues with a quarter note C5, an eighth note Bb4, and a quarter note A4. The third staff has a quarter note G4, an eighth note F4, and a quarter note E4. The fourth staff starts with a quarter note D4, an eighth note C4, and a quarter note Bb3. The fifth staff begins with a quarter note A3, an eighth note G3, and a quarter note F3. The sixth and final staff concludes with a quarter note E3, an eighth note D3, and a quarter note C3, ending with a double bar line.

1/

Urepele'ko adiskidea,
ni lagunena billa nator,
galdetzen dizut ote zabiltzan
lenago bezela jator.
Len bezelako alaitasunik
aldi ontan bai al da or?
Zu burutikan kendu eziñik
emen nabill ni, Xalbador.

2/

Zu bezelako gizon batekin
lagun egiten danian,
nai ez duela ibiltzen da bat
beti umore onian.
Zurekin ala ibilli nintzan
ni Euskalerra danian,
eta betiko partitu giñan
gaixo jarri nintzanian.

3/

Gu oso lagun izanak giñan
biok ogei urte pasan,
da perlesiak jo ninduen ni
bein Anoeta'ko plazan.
Berriz kantatuko ez nuela
ezin zitekien esan,
baiña ez dago zer egiñikan
onela komeni bazan.

4/

Xalbador, zure gogoramenak
izaten ditut sarritan,
garai batian biok ibilli
giñan amaika erritan.
Zurekin amets ere egin det
nik makiña bat alditan,
esna naizela ezin ikusi
zaitut baña aspalditan.

5/

Juan daneko aspaldi ontan
ibiltzen gera itxusi:
nai ez diranak beti aurrian,
nai danik ezin ikusi.
Seguru dakit etzabiltzala
zu neregandik igesi:
esi bat degu erdi parian,
ezin alkarrekin bizi.

6/

Zu ikusteagatik gaur ere
eman nezazke pausuak,
bai eta pozik besarkatu're
zabaldurik bi besuak.
Oraindik ere goguan ditut
zuk botatako bertsuak,
Gabon onduan ganbaran diran
sagararak bezin gozuak.

7/

Zuk badakizu zer izan diran
emengo bertsolariak,
edo dauzkazu irakurrita
aurrekuen istoriak.
Zure bertsuak len ere ziran
onak eta ugariak,
urte auetan zuk damazkitzu
gure Xenpelar sariak.

8/

Paris'en ere izanak gera
gu orain baño lenago,
bein juatia ondo da baño
nik ez nuke nai geiago.
Gerran igesi juandakua
ta euskaldun asko dago,
baña ura baño toki oberik
bertsotarako badago.

9/

Erri askotan ibilli giñan
da ez Paris'en bakarrik,
Xalbadorrek ez zuen egiten
ateraldi bat zakarrik.
Aserretu nai izanda ere
arekin alper-alperrik,
oraindik izan gabiak gera
itz erdi baten okerrik.

10/

lñoiz iritxi izan gerade
ala moduzko kasuan,
beñere asarre izatekotan
pranko motibo bazuan.
Kristo bezela areriuak
masail batian jo zuan,
alare etzun gorrotorikan,
bestia eskeintzen zuan.

11/

Lau urte laste eldu dirade
nik bertso-lana utzirik,
bitarte ortan nere buruak
etzuen artu etsirik.
Orain ez daukat len bezelako
ibillitzeko antzirik,
osasanakin ere ez baidet
batere segurantzirik.

12/

Irurogei ta sei urte ditut,
laste etorriko zazpi;
bitarte ortan bertso-lanian
egiña badegu aski.
Lantegi onen ezkutu danak
Xalbadorrek ondo dazki,
umore ona ibiltzen gendun
baña gorputza txit gaizki.

13/

Danak kontatu izan balira
guk zenbat bertso abestu!
Ni eziñean gertatutzian
ez nazu gutxi babestu.
Zuk lagunduko zenduke gaur e
baldin balitz zure esku,
Xalbador nere biotzekua,
zure lagunik ez aztu.

14/

Zu bertsoetako beti ederki
egoten ziñan gatzian,
baita jarraitu ere itxuran
orretarako jartzian.
Nik ura poza zurekin ala
asten nintzan bakoitzian!
Gaur ere negar egiten det nik
gauza oiek oroitzian.

15/

Xalbador, biok bertsolariak
giñan gu gere izatez,
gutxiago ezin bildu giñezken
lotu bagiñuzte katez.
Gaur biotzetik agurtzen zaitut
juan dan aspaldiko partez,
emen aurrian arkitzen diran
bertso ale auen bitartez.

ARTIKUTZA

Musical score for 'ARTIKUTZA' in G major, 2/4 time. The score consists of eight staves of music. The first staff begins with a dynamic marking of *mf*. The piece features a mix of eighth and sixteenth notes, often beamed together. There are several repeat signs with first and second endings. The second ending of the first repeat is in 3/4 time. The score concludes with a final cadence in 2/4 time.

Artikutza.

1/

Artikutza'ra buelta bat eman
nuen lengo egun baten,
nerekin ziran lagun batzuri
jardun nintzaien esaten:
Au baño toki ederraguak
ez dira asko izaten,
asi bear det mendi onetako
berriak zerbait ematen.

2/

Esan bezela, eman nai ditut
Artikutza'ko berriak:
danak or zeuden mendi eder ori
erosteko egarriak;
gauza auek len seguru asko
dauzkatzu irakurriak:
nola atzenian erosi zuen
Donostia'ko erriak.

3/

Donostia'ko erria zuen
mendi orrek merkatari,
eta erosi bear zitzaien
Azillona markesari;
bizkaitarren bat izan bear zun
esaten degun jaun ori,
bearrekua artu zioten
erosi ziotenari.

4/

Milla pasa ta bederatzireun
da emeretzigarrena,
da Ilbeltz illak ogei ta zazpi
ori erosi zuena;
iru milloi ta berreun milla
pezeta ordaindu dena,
Donosti'k oraindik egin duan
erosturarik onena.

5/

Iru millako eta zazpireun
ektareako basua,
ogei ta amabi kilometro da
mendien bira osua;
Donostia'ko erateko ura
ortik daukate jasua,
orregatik da mendi aundi ori
olako baliosua.

6/

Artikutza'ren aunditasunez
gogoratuko zerate,
neurri oietxek euki biaitu,
neri ala esan dirate;
mendi eder ori erosi zala
berrogei ta amasei urte,
garai aietan Zuaznabar jauna
zan Donosti'ko alkate.

Artikutza'ko eliza.

(Foto A. Z.)

7/

Mendi onek lau erreka dauzka,
emango det beren berri:
Elama eta Urdallue bi,
guk entzun ditugu sarri;
irugarrena Enobieta,
laugarrena Erroiari,
txanpanen pare badira auek
bat dagonian egarri.

10/

Orduan lasai biziko ziran
Artikutz'ko basarriak,
ezkurrarekin mantendutzen or
ardiak eta txerriak;
gero ixtia erabaki zun
Donostia'ko erriak,
eta orduan aldegin bear
an ziraden pameliak.

8/

Lau basarri're baziran emen
errekak bezela berdin,
Urdallue ta Elama eta
Egazpia ta Goizarin;
pameliak or bizitzen ziran
lengo nagusiarekin,
gero Donosti'k erosi zuan
da baserriak desegin.

11/

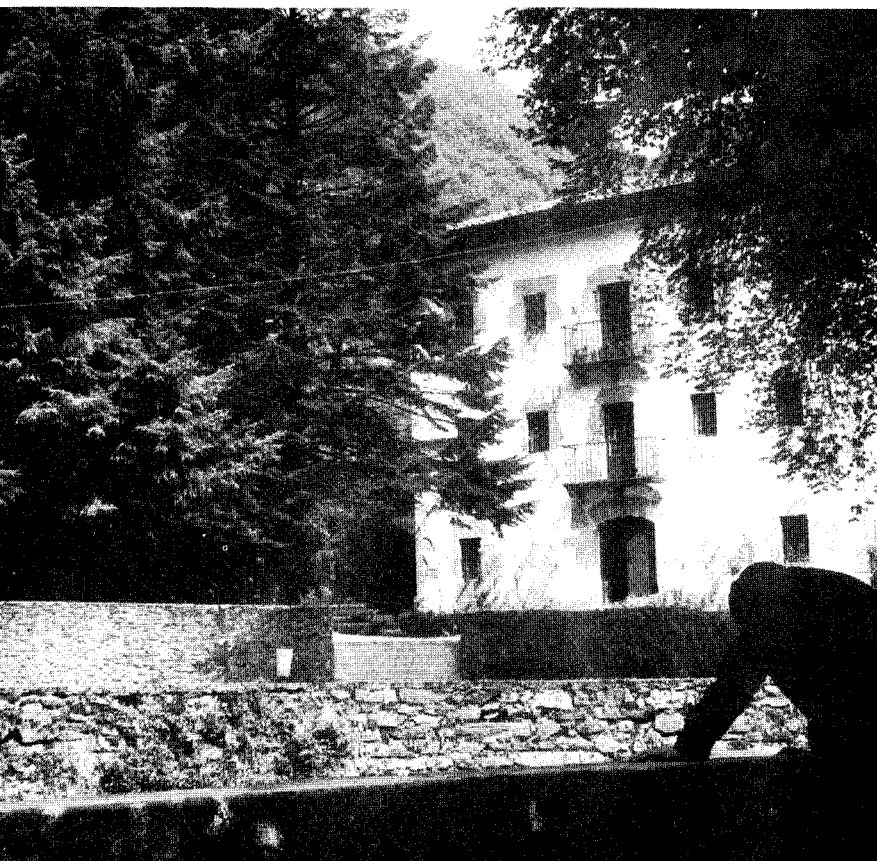
Mendiko ganaduez gaiñera
minak ere or bazian,
berreun gizon edo geiago
lanian ari bazian;
beruna edo plomuen billa
Elama'n jardun oi zian,
gero Donosti'k erosi zuan
da minak gelditu zian.

9/

Orain berrogei ta amasei urte
ingurumari aietan,
beren kosetxa pixka egiten
zuten basarri oietan;
ganadua're errez egiten
esan degun garaietan,
ezkurra ere naikua baizan
Artikutz'ko mendietan.

12/

Esan bezela, berreun gizon
aritzen ziran lanian,
gutxi edo geio aurrerapenak
izaten dira danian;
berunetikan Elama'n goian
pilla egiten zanian,
Errenteri'ko estaziora
bajatzen zuten trenian.

Artikutza jauregi zaarra.

(Foto A. Z.)

13/

Mendi orretan daude pagoak,
aritzak eta gaztaiñak,
danetatikan ere ikusten
dirade zugaitz bikaiñak;
frutua duten zugaitzarekin
ornituta mendi-gaiñak,
basa-urdiak gozatze'ituzte
ederki beren ezpaiñak.

14/

Piñutik ere badago zerbait,
baitare altz da urritzak,
mendi ori zer dan ez lezake esan
bertsolari baten itzak;
altura pixka bat ere badu,
izaten dira ekaitzak,
bañan alare aixa azitzen
dirade orko zugaitzak.

15/

Orain baiño len izana nago
Artikutza'n bertsuetan,
aspertu ezinda ari begira
antxe ordu osuetan;
nere artian pentsatzen egon
izan nintzan batzuetan:
zenbat milloiren baliua ote
zegon ango basuetan.

16/

Aministradore jaunak zitun
ango berriak emanak,
nola amairu pameli ziran
an bertan bizi ziranak;
berrogei eta amabi bizi-
lagun omen dauzka danak,
Donosti'ko aiumentuan
enpleatutzen diranak.

17/

Ogei ta amabi kilometroko
bidia da Donosti'ra,
«land-rover»'akin egiten dute
egunero andik jira;
gaztiak eskolara eraman,
jana ekarri mendira,
urruti samar egonagatik
olaxe moldatzen dira.

18/

Galeraziak daude Artikutza'n
bai eizak da bai arrantzak,
ori dala-ta ango goardak
egon oi dira garratzak;
ango erreka koskorak dira
amorraitan aberatsak,
baña arrosa danak dituzte
bakoitzak beren arantzak.

19/

San Agustin da izendatua
Artikutza'ko zaindari,
zenbat alditan ur presko ederra
emana Donostia'ri;
orain urtiak jua dira ta
osutzen naiko komeri,
aurtengo udaran bajatua da
ango presa aundi ori.

20/

Artikutza'ko kapilla ere
oraindakin da berria,
orain berrogei ta zazpi urte
zuten zutikan jarria;
da San Agustin zan egun baten
zaindaritzat ezarria,
ark berak asko apaindutzen du
len esan degun erria.

21/

Nere ustetan orko berriak
nik eman nitun lenago,
baña pelota-plaza ederra
ere Artikutza'n badago;
ango pestetan partidu ederrak
sarri ikusia nago,
ortik aurrera ezin nezake
kontatu berri geiago.

22/

Ango pestetan ikusitzen da
plazan jendia gaiñezka,
egun orretan bildutzen dira
emengo mutil da neska;
Dagonillen ogei ta zortzia,
ori esan bearrik ezta,
bertso onekin bukatutzen da
gure Artikutz'ko pesta.

«Luskera an da gure izkuntza...»

*Ezkerretik: Uztapide, Xalbador eta Alfonso Irigoien, bertsoari-
txapelketan, Donostia'n, 1967.V.11'an.*

(Foto Aygues)

1/

Euskera au da gure izkuntza,
ikasi gendun gazterik,
ez du merezi zabarkerian
orain galtzera uzterik.
Jaunak burutik nasten ez banau
ez det olako usterik,
gu geran arte seguru dago
ez baidakigu besterik.

2/

Batzuek oso izkuntza asko
ikasi-zale dirade,
ondo dagola iduritzen zait,
orren kontra ez gerade.
Asko ikusten ditut egiten
prantzes ta inglesen jabe,
ori guzia egin dutenak
euskerarik aztu gabe.

3/

Gurasuari ikasia da,
ez degu ezer osturik,
ortaz euskeraz ikasitzen guk
ez degu egin kasturik.
Asko ikusten ditut daudela
izkuntzaz aberasturik,
ez baidaukagu bat ikastetik
bestia zertan azturik.

4/

Guraso euskaldun asko ikusten
ditut erderaz etxian,
da aien aurrak egongo dira
euskeraz motel antzian.
Ni arrituta gelditutzen naiz
gogoratu bakoitzian,
pena ederra izango dute
gero premiak jotzian.

5/

Gurasuak gai ori dala-ta
askotan dute utsegin,
naiz-eta berak akordatzian
gero buruai atzezin.
Al badezute zuen aurrari
beti euskeraz itzezin,
gure izkuntza maitagarri au
betiko galdu eztedin.

6/

Estimatuak izan gera gu
etxian eta kanpuan,
naiz-ta emendik Argentina'ra
ogiaren billa juan.
Beti atiak zabalikan guk
juaten giñan lekuan,
baña euskaldunik ere ez dago
euskera galdutakuan.

7/

Batzuk diote euskera dala
izkuntzarikan zarrena,
ezjakin batek ezin lezake
atera orren aztarrena.
Baña badaikit ama esaten
asi nintzala aurrena,
orregatikan dago sartuta
nere biotzen barrena.

8/

Asi guraso zarretatikan
aurretaraño lenago,
beti euskeraz itzegiten zan
gaur baño askoz geiago.
Gaurko gaitz orri begiratuta
bildurrak jarria nago,
ori kendutzen ez baldin bada
gauza onikan ez dago.

9/

Aspalditxuan alde onetan
indar du atzerritarrak,
jendien palta omen zegon da
bete dirade baztarrak.
Gu euskaldunak nola geraden
orrelakoxe zabarrak,
eta euskeraz egiten degu
aitona batzuk bakarrak.

10/

Garai batian itzegiteko
bildurrak giñan bizitzen,
geren lurrian euskerarikan
nola etzuten utzitzen.
Orain olako areriuak
asiak dira gutxitzen,
ia, gaztiak, saia gaitezen
gu izkuntzari eutsitzen.

11/

Orain edozein erritan dago
euskerazko ikastola,
ez esan zerbait ikasitzeko
aukerarik ez dago.
Ogei bat urte inguru dira
olakorik etzegola,
erakutsi nai dionari au
ondo etorri zaiola.

12/

Negar egiten degu guk baño
izkuntza ez dago illa,
urte txar asko eduki ditu
baña bukatutzen zaiilla.
Aspaldi ontan gaixorik dago,
guazen sendagaien billa,
gu ilko baldin bagera ere
euskera bizi dedilla.

JOSE SALABERRIA'RI

A musical score consisting of six staves of music. The notation is in a single system, likely for a single melodic line. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 3/4. The music features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, as well as rests and slurs. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one flat. The notation is clear and legible, with standard musical symbols for notes, stems, beams, and rests.

Jose Salaberria ta Martin, onen omenaldi-egunean, 1971'an, Donostia'n.

(Foto Arturo Delgado)

1/

Donosti ontan egiten degu
pesta bat izugarria,
omenaje bat egindakuan
izendatzen da berria;
egun orretan esan liteke
an dala Euskalerrria,
eta jai orren antolatzaillle
da Jose Salaberria.

2/

Ni izan nintzan izendatua
danetatikan aurrena,
nola bai nintzan ordun nebillen
bertsolaririk zarrena;
andik urrengo urtetarako
jarria zuten ordena:
botuak bota txarteletan da
aukeratutzen zutena.

3/

Bana-banaka len omenduak
badira zortzitarraño,
Salaberria'k jarraitu nai du
danak pasa arteraño,
Jaunak denbora ematen badu
irixteko ortaraño;
asko jaiera ederragorik
ez da sortuko au baño.

4/

Salaberria, zu zaitugu guk
bertsolariak jabia,
zure biotza iduritzen zait
sutan dagueen labia;
da on egiten asitakuan
zeure berdiñik gabia,
orretarako kostako zaigu
billatzen gizon obia.

5/

Salaberria, orrelakotan
gizon ernia zerade,
beragatik gu bertsolariak
oso kontentu gerade;
egun batian zu egiñ ziñan
gure pamelian jabe,
zuk badakizu ondo egiten
zeñi begiratu gabe.

6/

Gu bertsolari asko gerade
Euskalerrrian sortuak,
premi danian lagundutzeko
asmo senduak artuak;
ondo ibilli izan ditugu
gure arteko tratuak,
uste dan baño indar geiago
dute gizon alkartuak

7/

Ikusten dezu, bertsolarien
omenaje bat danian,
amar amabi juntatzen dira
lenbiziko esanian,
derriorrian ibilli gabe,
txit borondate onian;
bildurrik gabe deitu ziñezke
premian zeradenian.

8/

Ni sarri asko egona nago
bertsolariai begira,
zarrak galdutzen ai gera baña
gaztetik bada segira;
orain artian bezela danak
ondo konpontzen badira,
gaur omentzeko daudenak ere
laster osatuko dira.

9/

Garai batian ez gendun uste
ontaraño irixterik,
onez aurrera bertsolariak
ez dauka egun tristerik;
omenaldiak egingo dira
lengo aldian gazterik,
ez dadukagu Salaberria'i
abisatzia besterik.

10/

Era ortako nagusi jaun bat
ez gendun gure artian,
bertsotan asi giñanetikan
oraindaño bitartian;
Salaberria, jarraitu zazu
bertsolarien tartian,
zeu omenduko zaitugu laste
gogoratzen dan batian.

ERIoTZA

A musical score for the piece 'ERIoTZA'. The score is written on eight staves of music, each containing a single melodic line. The music is in a 3/8 time signature and a key signature of one flat (B-flat). The notation includes various rhythmic values such as quarter notes, eighth notes, and sixteenth notes, along with rests and phrasing slurs. The piece concludes with a double bar line on the eighth staff.

1/

Orain irurogei ta
sei urte jaiotza
izan nuela ez naiz
esateko lotsa;
geroztik probatua
berua ta otza;
emendikan aurrera
dago bizi motza,
gutxiena ustian
dator eriotza.

2/

Mundu onetan ia
denborak betiak,
eta pena ematen
bestera juatiak;
projimuari egin
dizkagun kaltiak,
lotsa ematen digu
gero esatiak;
ia ixten dizkuen
zeruko atiak.

3/

Anima garbi degu
guk gere ustian,
etsaiak zirikatzen
baten da bestian;
eriotza urrian
dala ikustian,
jain bezela ori
letorke astian,
zai egon bear gure
bizitza guztian.

4/

Gazte-sasoian izan
giñan indarrean,
orduko kontuak gaur
aztu bearrean;
eriotzako ordua
emen da urrean,
pekatuan bizitzen
bagera lurrean,
zer esan bear degu
Jaunaren aurrean?

5/

Guk izanagatikan
mingañoak legunak,
ezagutzen gaituzte
auzoko lagunak;
aiek galtzeko griña
eduki degunak,
bearbada batzutan
galdu ditugunak,
danak goguan artu
bear ditu Jaunak.

6/

Emen pasatzen dira
milla gertakari,
mundu ontako gizon
danak pekatari;
iñork ez du egin nai
oien merkatari,
ezer supritu ezin
batak besteari,
gauzik itxusiena
izango da ori.

7/

Burutikan gerade
ziaro ariñak;
da uste ez degula
pekatu egiñak,
eta ondorenian
datozkigun miñak;
alare emen daude
txarrerako griñak,
Jaunak ondorenian
baditu ordaiñak.

8/

Mundu ontan gauza bat
dago itxusia:
iñolaz ere alkar
ezin ikusia;
nola arkitzen dan bat
bajatzen asia,
eriotza gañean
ain gauza gazia;
ortantxe bukatzen da
gizonen bizia.

9/

Mundu onetan dago
bizitza laburra,
eriotzari beti
diogu bildurra;
guri bizia osten
dakien lapurra,
gizona bezelaxe
daramaki aurrera,
ez dago libratzerik
esanda gezurra.

10/

Eriotzako ordu
ori ain da latza,
bein or erortzen dana
ezin leike altza;
etortzen zaionian
ordu bat garratza,
eguna bezela da
arentzat arratsa,
ez ditu bereziko
pobre ta aberatsa.

11/

Gizona egon arren
sasoi baten gordin,
eriotza etortzian
izaten da berdin;
alperrik esatia:
«Emendik aldegin!»
Ark pentsatutakua
azkar asko egin,
iñor azitarako
gelditu ez dedin.

12/

Gizona tristetzen da
indarrak aitzian,
aundik aurrera beti
bat zorigaitzian;
bildurrak arratsian
da berdin goizian,
Jaungoikuari eten
gabe otoitzian,
laquntzeko bizitzan
da eriotzian.

Ezkerretik: Zeberio, txapela irabazitakoan, Uztapide eta Zepai zanaren semea.

IDIAZABAL'KO ZEPAI SARIA

The image displays a musical score for the piece 'IDIAZABAL'KO ZEPAI SARIA'. The score is written on seven staves, all using a treble clef and a key signature of three sharps (F#, C#, G#). The first six staves contain the main melody, which is written in a 6/8 time signature. The seventh staff is a blank line with the key signature and clef, indicating the end of the piece. The melody consists of eighth and quarter notes, with some phrases spanning across bar lines. The overall style is that of a traditional folk song.

1/

Urriko illaren emezortzian
sariketa bat zeguan
Idiazabal'ko erri maitean,
eta nik ura goguan;
nola zan bertsolariarentzat
guk nai gendukian juan,
da illuntzian zortziretako,
eziñikan etzeguan.

2/

Au da urtero gaztiarentzat
jartzen dan Zepai saria,
eta guk aurten izandu degu
ikusitzeko zoria;
batzuk takua sartutzen zuten
eta bestiak ziria,
aspaldin ugaldutzen dijua
euskaldun bertsolaria.

3/

Euskalerrriak umore oneko
gazte jendia badakar,
boza oneko mutillak dira,
memoria berriz azkar;
beste aldetik bat etorri zan
eta beste bi bizkaitar,
beste zazpirak gipuzkuarrak,
danak neurtu zuten alkar.

4/

Bost gizonekin osatutzen zan
an zeguan epai-maia:
Aita Zabala lenbizikua
eta Bordari aundia;
beste aldetik Olea zegon
ta Luzio Gabiria,
ta Abel Muniategi berriz
Bizkai'ko bertsolaria.

5/

Idiazabal'en bertan badago
gizon bat oso iztuna:
Azurmendi du izena eta
gaiak jarritzen zituna;
nik lenbiziko ikusi nuen,
oso langille txukuna,
askotan etzan jardungo baña
danak arritzen gaituna.

6/

Len esandako amar mutillak
jardun ziraden serio,
zorioneko sariketa ori
jarri zutela merio;
danak ikusten ziran gogotsu,
bazan naiko itz-jario,
batek bear zun lenengo eta
gertatu zan Zeberio.

1975'eko Idiazabal-Saria. Ezkerretik: Goiburu, Aitola, Zeberio, Bitor Agirre, Ion Enbeita, Narbaiza, [atzean] Santi Zabala, Mendiburu eta Uztapide.

7/

Egun artako bertsolariak
geienak ziran gaztiak,
eta zer poza emango zien
saria irabaztiak!
Ikusi giñun saiatzen ere
batzuk bezela bestiak,
egun guziko galtzen du baña
bertso bat aldrebestiak.

8/

Bertsolariak ez balu izango
kezkarik edo arrikan,
egun artan e entzun bearrak
giñan bertso ederrikan;
baña ori ez duenik ez da
ez gazte ta ez zarrikan,
basarritako kontuak ondo
aztutzen dira karrikan.

9/

Basarritarrak izaten dira
bertsolari geientsunak,
jeneralean lan ortarako
berak dira jakintsunak;
pasadizuak esango ditut
an izan ziran batzuna,
pena aundia izango zuan
saririk jaso etzuna.

10/

Pesta polita ikusi gendun
Idiazabal'a juanda,
batzuk saririk gabe gelditu,
nunbait danentzat etzan-da;
aurtengo ori zuentzat oso
egun tristia izan da,
juaten segitzen baldin badezu
urrenguan zure txanda.

URA

A musical score for the piece 'URA'. The score is written on five staves in treble clef, with a key signature of one sharp (F#) and a 3/8 time signature. The notation includes eighth and sixteenth notes, rests, and a double bar line at the end of the fifth staff.

*«Irixten danian bat
alako lekura,
trago bat egin gabe
czin utzi ura.»*

(Lili'ko iturria, Zestua'n.)

(Foto A. Z.)

1/

Gauza bearrekua
sortu zan mundura,
iturri batetikan
ixurtzen dan ura;
irixten danian bat
alako lekura,
trago bat egin gabe
ezin utzi ura.

2/

Gauza bearrak asko
izaten dirade,
bero aunditan uren
premieran gerade;
orduan iturrian
pasa bazerade,
etziñan geldituko
andik eran gabe.

3/

Ura bear degula
nai adierazi,
ori gabe eltzerik
ezin da egosi;
premia nola dagon
dezute ikusi,
urik gabe gizona
ez liteke bizi.

4/

Zenbat aldiz garbitu
erropa zikiñak,
beste mirari asko
baditu egiñak;
urakin egin dira
errotan iriñak,
zenbat olako gauza
zaizka eragiñak!

5/

Ateratzen bazera
etxetikan jaian,
itxas-ertzera juan
pasiatu naian;
jendia erdi gorri
antxen dabil plaian,
ori ere gauz ona
bero dan garaian.

6/

Itxaso zabalean
makiña bat arrai,
danak izaten ditu
gañera emangai;
ta legorrian berriz
asko jateko zai,
beste iñon ez dago
bañan uretan bai.

Urola ibaia, Zestua'n.

(Foto A. Z.)

7/

Begi-bixta ona ta
badegu argia,
baña ez det ikusten
arrazoi garbia;
entzun det itxasuak
duen alderdia:
mantendutzen duela
munduen erdia.

8/

Erdia ez bada izan
dedilla laurdena,
asko ematen dula
gauza nabarmena;
beti izango degu
orren aitormena:
mundu onetan danik
sororik onena.

9/

Itxaso ta errekek
eta iturriak
Jaunak beren lekutan
zitun ezarriak,
iñor ez dedin egon
gose-egarriak;
bestela ikusi bear
giñuzen gorriak.

10/

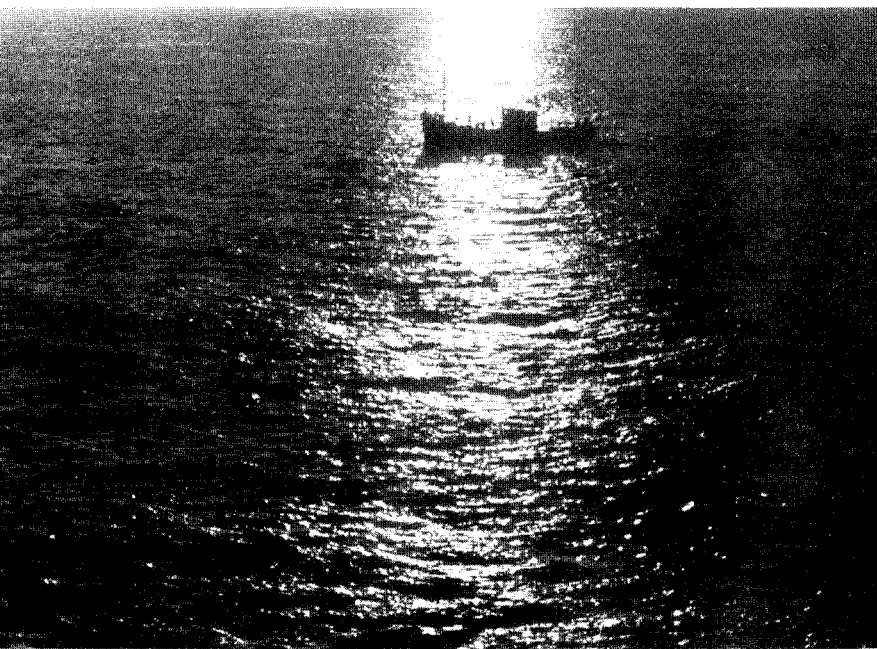
Arrai ederra pranko
badago uretan,
arrapatu izan da
itxaso baretan,
kabitu eziñikan
askotan saretan;
gero kaiara datoz
beren baporetan.

11/

Bateko legatz eta
besteko bisigu,
oiek itxasotikan
etortzen zaizkigu;
beti jateko pozak
egoten gera gu,
iñoiz aukerarikan
izaten badegu.

12/

Beste arrai-klase bat
berriz txitxardiña,
uretan bai al dago
beraren berdiña?
Arrapatu ezkeru,
zenbaitek gordiña
jango luke pozikan,
ain da klase piña.

Itxaso zabala.

(Foto Boni Otegi)

13/

Arrai eder askua
ez al da langosta?
Nik ezagutu ere
egiten det ozta;
orren prezioakin
ezin leike josta,
pozik jaten dana da
naiz-ta asko kosta.

14/

Len oso ezaguna
gendun izokia,
bi aldiz jan izan det,
ura zan jakia!
Arrai-klase ona da
ta ez da txikia,
egun aunditarako
oso egokia.

15/

Bakallaua ere
badakigu jaten,
nai zan guztian etzan
gaiñera izaten;
ori're itxasuak
diguna ematen,
ta bearrekua da
pamelia baten.

16/

Emengo erreketan
dagon amorraia,
jende geienak pozik
jaten dun arraia;
askok izaten dute
beregandu naia,
badu jateko oso
ona dan garaia.

17/

Itxaso zabal dana
betea da arraiz,
ez dakienak obe
jakitea garaiz;
guk klaserik piñenak
aitatu arren maiz,
bastuaguetatik
geiago jana naiz.

18/

Asi arrai guztien
izenak esaten,
ezin dira kabitu
liburuxka baten;
badakit au ez dala
egoki izaten:
piñenak aitatu ta
bastuenak jaten.

19/

Itxasuan badira
arrai on askuak,
erantsiko giñozke
pozikan eskuak;
pobriak gera eta
bildurtzen kastuak,
bestela libre ziran
gugatik bastuak.

20/

Ikusitzen dezute
gure jokaera,
ura zer dan esan det
gutxi gora-bera;
obeko degu garaiz
ixiltzen bagera,
eta eman dezadan
onen bukaera.

EREÑOZU'KO OMENALDIA

A musical score for the piece 'EREÑOZU'KO OMENALDIA'. The score is written on seven staves of music. The key signature is three sharps (F#, C#, G#) and the time signature is 2/4. The melody consists of eighth and quarter notes, with some rests and slurs. The piece concludes with a double bar line.

Ereñozu'ko eliza.

(Foto A. Z.)

1/

Omenaldi bat egin
«Ur-mia» bazkunak,
ta Ereñozu'ra giñan
goizetikan junak;
Lore-illaren laua
bezelako egunak
gutxi izan dira guk
pasa ditugunak,
ortarako laguntza
egin bear Jaunak.

2/

Goizeko amarretan
zefon erri-meza,
egiña gendun aruntz
juateko promesa;
oietik jaikitxian
estu eta presa,
juateko esan ziraten
iñola al baneza,
gogozko bide baten
korritzen erreza.

3/

Meza-ematallea
Don Juan apala,
banekin apaiz ori
bertakua zala;
laguntzen Aranalde
ta Aita Zabala,
entzuten ere etzan
jendetza makala,
esan bearra dago
portatu zirala.

4/

Itzaldia zan Aita
Zabala'ren kargu,
zenbaitek bezela ez
izketan bi ordu;
gauzak esplikatzeko
jakintza bear du,
eta etzuan iñoiz
memoririk galdu,
bertsolari zarraren
bititza azaldu.

5/

Dantzariak baziran
altare aurrian,
azaldu ziradenak
sasoi gogorrian;
dantza egiten zuten
itxura ederrian
ango txistularien
doñu xamurrian;
ez dakit jartzen zuten
ankarik lurrian.

6/

Txalapartaren otsa
aitzen zan koruan,
aiek jotzen baitzuten
gizonen moduan;
nik gauza oiek artu
nituan goguan,
nerbioso samarra
jarrita nenguan,
baña elizkizuna
ederra zeguan.

7/

Bertsolariak ere
elizan kantari,
aiek ere etziran
jolasian ari;
beren eskeintza egin
zioten Jaunari,
ta gauza seriua
izaten da ori,
galdetu besterikan
ez dago Berari.

8/

Elizatik ertenda
gero berriz plazan
zortzi bertsolariren
saiua izan zan;
gutxiñez jardun ziran
ordu bete pasan,
entzulearen paltik
egun artan etzan,
pozik entzungo ziran
geiago izan bazan.

9/

Ordu bi t'erdietan
gendun bazkaria,
«Ur-mia» bazkunian
ederki jarria;
jendiak kendu zuan
gose-egarria,
ni beintzat gustora naiz
etxera etorria,
naiko zer kontatua
badegu ekarria.

10/

Erregalo-denbora
iritxi zanian,
zillarrezko bandeja
zegon mai gañian;
aurrez jarria nengon
jakiñan gañian,
sekretario jaun bat
bazan bazkunian,
artxek eskeñi ziran
danen izenian.

11/

«Ekintza» taldearen
dantza bereziak,
nere esker beroak
ondo mereziak;
aietxek daude dantzan
ederki eziak,
junturaz bigun eta
jenioz biziak,
txoratuak giñuzen
an giñan guziak.

12/

Bola-txapelketa're
egun artan zegon,
eta jendia etzan
alperrikan egon;
an inguratu ziran
makiña bat gizon,
irabaztunarentzat
saria baitzegon;
bolari onak badaki
kontua non dagon.

13/

Entzutekuak ziran
trikitilariak,
egun guztian jotzen
jardun ziran biak;
geldikan ezin egon
ziran dantzariak,
ematen zutelarik
aideko txoriak;
nere omenaldirako
pesta gelegiak.

14/

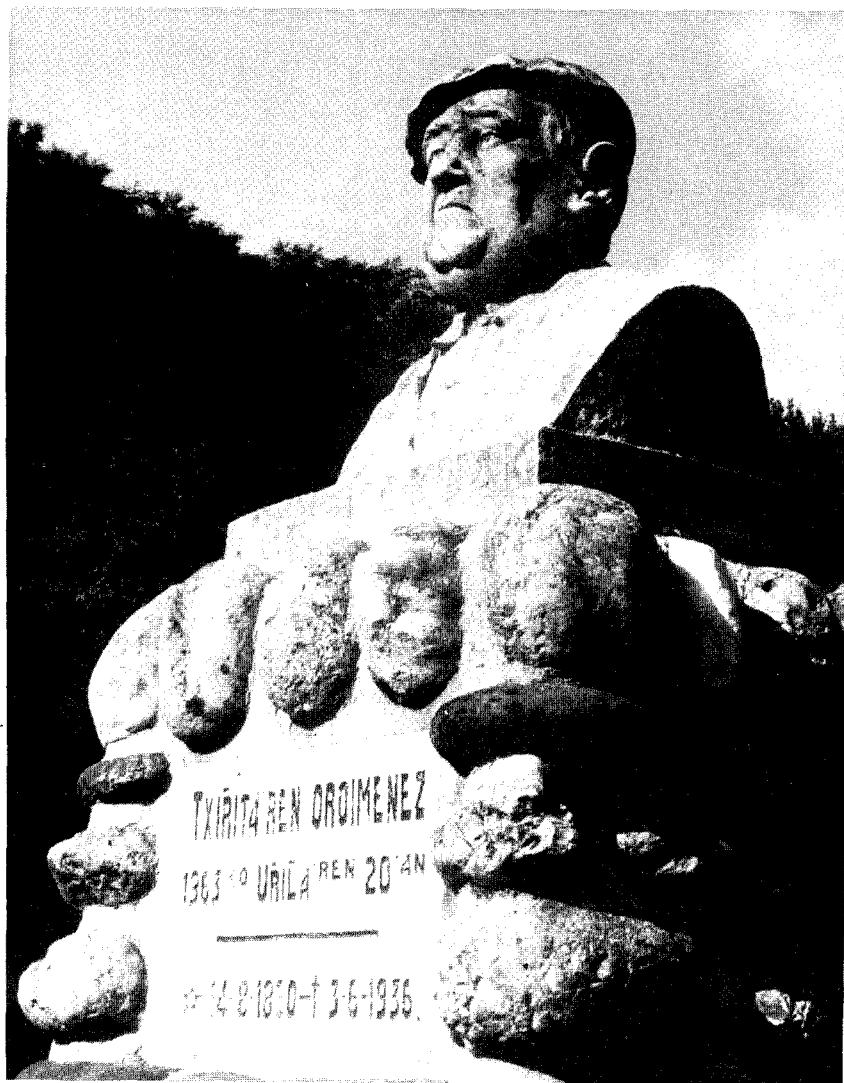
Beste bertso-saiua
zegen bazkaltzian,
Aranalde ta danak
plazara jua zian;
bertsolariak zeuden
umorez antzian,
parra egiten zuten
gaiak azaltzian,
apenas gelditu zan
babarik eltzian.

15/

Bertsotan segitzeko
nola geran zartu,
orrentzat sendagairik
iñon ez da sortu;
baña maitetasuna
dezute agertu,
olako kristauakin
ni ezin aspertu,
ara ereñozutar
guztiok eskertu.

16/

Egun ona izan zan
baña bai laburra,
juan giñanerako
bagendun bildurra;
Ereñozu'n badute
ortarako adurra,
«Bedeinkatua izan
bedi zuen lurra!»
Ura izan zan egun
artako agurra.

Txirritaren iduria eta oroitarria, Ereñozu'n.

(Foto A. Z.)

EGUNSENTIA

The image displays a musical score for the piece 'EGUNSENTIA'. It consists of six staves of music, all written in a single treble clef. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 2/4. The notation includes various rhythmic values such as quarter notes, eighth notes, and sixteenth notes, along with rests and bar lines. The music is presented in a clean, black-and-white format.

Egunsentia.

(Foto Boni Otegi)

1/

lñondik eman al banezazke
egunsentien berriak...
Amaika aldiz egon gera zai
noiz etorriko jarriak;
alaitzen ditu mendiak eta
era berian erriak,
au zer dan ezin esan lezake
nere memori urriak.

2/

Sortaldetikan asten danian
zerbait argitzen eguna,
nik esan gabe badakizute
poza artutzen deguna;
ikusirikan nola dabillen
aize epel da biguna,
alkarri esanaz: «Au da denbora
ederra datorkiguna!»

3/

Udaberriko zenbait goizetan
basuan egun argitzez,
jira danera begiratuta
dana beteta zugaitzez,
zu gogoratu zeradeneko
dana busti zera intzez;
egunsentien edertasuna
ez dago esaterik itzez.

4/

Egualdi ederra datorrenian
egunen mogimentuan,
basuan diran txori guziak
asiko dira kantuan;
oian pozikan egonagatik
ederkiago kanpuan,
euskal menditan bezelakoxe
pakia dagon lekuan.

5/

Arrats guzian egunaren zai
or daukazkigu loriak,
gorri edo zuri erakutsi nai
baidituzte koloriak;
gordian ezin egon dirade,
ain dirade dotoriak,
begiak piskat gozatutzeko
zer dira gauza obiak?

6/

Eperra ere zintzo asten da
egunsentian kantari,
bere musika ederrenian
kasku batian da ari;
nun bizitzen dan adierazi
entzuten dauden danari,
gero ziria sartuko dio
ondoren juaten danari.

7/

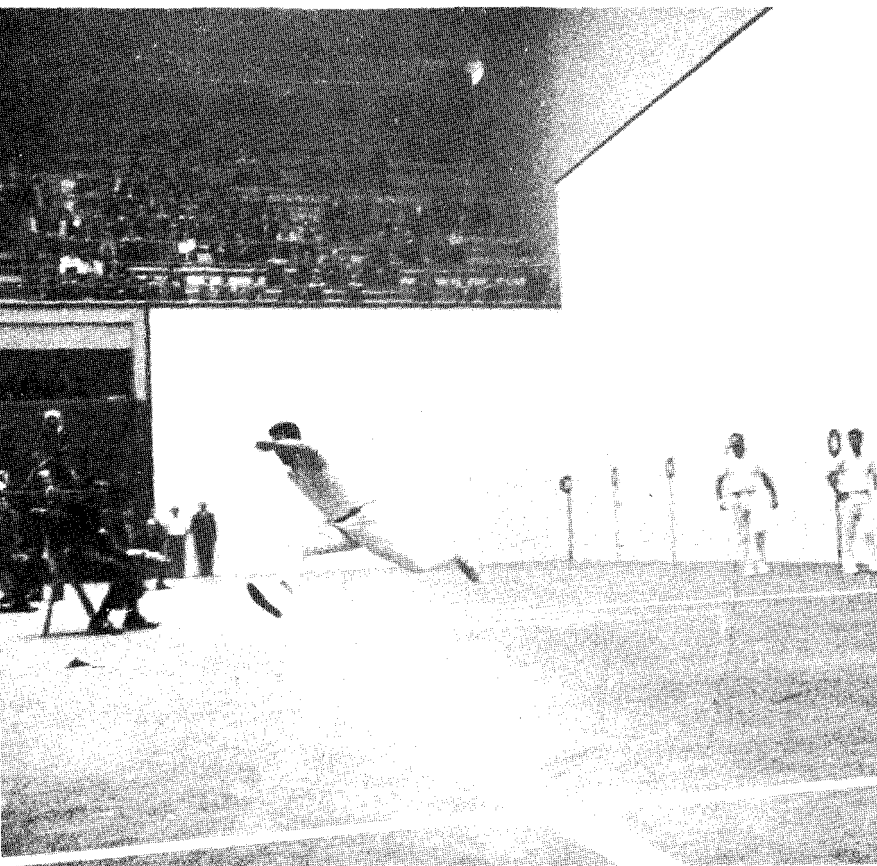
Klinikan ere askotan gera
gaixoaren zai egonak,
egunsentien galdera egingo
dizu an miñez dagonak;
gabaz tristetzen emakumiak,
bai eta ere gizonak,
eta eguna argitutzian
gaixoaren zorionak!

8/

Egunsentiak izaten ditu
milla alako alderdi,
ezjakin batek ezin lezazke
esan bear bezin garbi;
mendi-puntan zai egoten dira
zenbat bildots eta ardi,
gau illunaren ondorenian
nola jartzen duan argi.

PELOTA

A musical score for the piece 'PELOTA'. The score is written on seven staves of music, each containing two measures. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 3/8. The melody consists of eighth and sixteenth notes, with some rests and accidentals (sharps and naturals). The piece concludes with a double bar line at the end of the seventh staff.

Pelotariak.

(Foto Arturo Delgado)

1/

Pelota zenbat maitatzen degun euskaldunena dalako, gu geok ere egun batian emen sortu giñalako; pelotariak gure lagunak asko izan diralako, edo au baño politagorik joku bat ez dagolako.

2/

Bi-bitara lau izaten dira pelotariak askotan, batek pelota jotzen du eta bestia ez dago lotan; bista pixka bat ere bear du eta indarra besotan, apiziorik baldin badauka gozatuko da pelotan.

3/

Pelota nola egiña dagon dibertitzeko gaztiak, batzuek joka ari dira ta begira berriz bestiak; askori lanak ematen dizka ortan ondo ikastiak, ikasi ezkerro kezkarikan ez ogia irabaztiak.

4/

Guk euskaldunak nola ez degu pelota izango maitia, ume geienak jaio orduko lan ortan asten baitia? Naikua zendun egun askotan prontoi batera juatia, goizetik ikusiko zenduan atetaraño betia.

5/

Garai batian pelota gendun ogia baño naiago, gaur ikusten da fubolak nola dadukan indar geiago; zorioneko ostikoketa txit modan jarria dago, guk joku orren izenik ere ez giñekigun lenago.

6/

Zorioneko ostikoketa pelotaren kontrario, ikusitzen da gaztiak ortan daukatela amorio; orregatikan pelotazale asko dabilta serio, len esan degun joko-klasia indartu dala merio.

7/

Pelotarako gogo gutxi gaur
ta fugola indarrian,
emengo lengo pelotariak
daude erdi negarrián,
esanez: «Gure joko polita
dago leku ederrian!»
Fugol-kontuak poliki esan
alakuaren aurrian.

8/

Askok dute gaur pelotariak
ateratzeko ametsa,
ori lortutzen ez da izaten
guk uste bezin erreza;
garai bateko gizon aiek zer
ziran esan al baneza,
naiago nuke bizi balitza
orduko Mondragonesa.

9/

Mondragonesa zer zan esaten
asiko baldin banitza,
orretarako ezertxo ez da
bertsolari baten itza;
gizon luzia eta lerdena,
ematen zuen zugaitza,
berak sasoi zedukian
pelotan autsitzen gaitza.

10/

Beste bat sortu zan Azkoitia'n
da ez motiko motela,
udaberrian ziza zuriak
sortutzen diran bezela;
ez gendun uste Mondragonesa
iñork txautu zezakela,
baña Atanok jokatu eta
or kentzen dio txapela.

11/

Atano ori sortu zitzaigun
Azkoitia'ko partian,
pelotaririk onena bera
beste guzien artian;
iñork etzion irabazitzen
sasoi zeukan bitartian,
txapela berak iduki zuen
ogei eta bi urtian.

12/

Oi ta bi urtez txapeldun zegon
Atano irugarrena,
Eibar aldetik azaldua zan
kontrariorik txarrena;
beste guziak mendean zeuzkan
eta juan zan orrena,
noizbaiten galdu bear zuan da
txapela eibartarrena.

Aizarna'ko mutikoak pelotan.

(Foto A. Z.)

13/

Orrenbeste urte txapelarekin
ez al dirade geiegi?
Artzia ere kostatzen da ta
gero bear zaio segi;
makiñatxo bat kontrariori
emango zion arpegi,
batek bear zion irabazi ta
zan Eibar'ko Gallastegi.

15/

Ori ez dago sinistutzerik
aldamenetik esanda,
Gipuzkua au urte askuan
beti txapeldun izan da;
ixilik egon bearra dago,
beste aldera jua da:
aitortu bêrra daukagu orain
dala naparraren txanda.

14/

Urte askuan egondu giñan
gu txapel orren karguan,
segururikan ez dakit baña
beintzat denbora-morduan;
guregandikan aldendutzeko
orain ez dakit zer duan,
Gipuzkuantzat kontrariorik
etzan izaten orduan.

LORE-ILLA

The image displays a musical score for the piece 'LORE-ILLA'. It consists of six staves of music, all written in a single treble clef. The key signature is three flats (B-flat, E-flat, A-flat), and the time signature is 5/8. The notation includes various rhythmic values such as quarter notes, eighth notes, and dotted notes, along with rests and bar lines. The music is presented in a clean, black-and-white format.

Udaberria Aduna'n.

(Foto A. Z.)

1/

Lore-illak du guk esan ezin
gentzaken aunditasuna,
pentsatu utsarekin auxen da
poza ematen dezuna;
gorputzak oso indartzen ditu
eta eman osasuna,
mundu guzian banatuz du
alako alaitasuna.

4/

Zozua eta birigarrua
eta beste egaztiak
basuan antxe danak kantari
goizeko intzak bustiak;
gero egalak zerbait astindu
ikutzian eguzkiak,
zoriontsuak dira benetan
an diran txori guztiak.

2/

Lore-illa bai dala ederra
bat baldin bada ederrik,
zugaitz guziak ostuan daude,
ez dago esan bearrik;
alde danetik begiratuta
ezer ez dezu zuk txarrik,
ez da ill onek alaituko ez
duen gazte ta ez zarrik.

5/

Gure mendien edertasuna,
bikaña zera benetan,
aztu eziñik egoten gera
gu Euskalerra onetan;
egualdia eder samarra
etorritzen zaigunetan,
bat txoratuta geldituzen da
orrelako egunetan.

3/

Lore-illeko egunsentian
juan izan naiz mendira,
ta begi biak zabalik antxe
aspertu ezin begira;
zozua eta birigarrua
kantuz ai diran tokira,
zorionikan bada munduan
neretzat beintzat ori da.

6/

Txori gaxoak beren umiak
azten ai diran garaian,
lana egiten dute gogotik
astian bezela jaian;
umiak antxe daude kabian
zugaitzen goiko tantaian,
piska bat lumaz jantzitakuan
andikan atera naian.

7/

Ez al dezu zuk iñoiz ikusi
baso auetan kukurik?
Lore-illian ez da izaten
txori-klase bat muturik;
danak goizetan abesten dute
beren musika arturik,
bein asten dira eta ez dute
ixildutzeko konturik.

8/

Euskalerriko mendi auetan
zenbat txori ta egazti,
basakatuak eta azaiak
eta zenbat klase pizti,
Lore-illian danak ederki
da negu beltzian gaizki;
kanpua bizi bear duanak
oien berriak badazki.

9/

Lore-illian fruta-zugaitzak
oso era dotoretan,
ikusten ditut nolatan dauden
adar guziak loretan;
erreparatzen baldin badezu
sagar eta udaretan,
arritu eta gelditzen da bat
jantzi duten koloretan.

10/

Urtian ill bat bearreko da
beti itxura antzekua,
neguak auldu duen guztia
erabat konpontzekua;
fruta-zugaitza eta basuak
ta beste gañontzekua,
larru gorrian dagon guztia
jantzi ta apaintzekua.

11/

Askoz obia izango nuen
egon banintza ixilla,
baña asi naiz udaberriko
edertasunaren billa;
urtiak ditun beste guziak
lotsatuko ditun illa,
da aurten ere opa diogu
ondo etorri dedilla.

12/

Derrior pasa bearra dago
neguko egun tristiak,
txarrik ez balu iñoiz egingo
ez dira onak bestiak;
udaberrian alaitzen gera
zarrak bezela gaztiak,
artu egin bear gure Jainkuak
ematen ditun guztiak.

MARTIÑ ESTANKO

Martiñ Estanko esaten genion guk. Aizarna'ko gizon bat zan au. Martin Mujika zituan izen-abizenak. Martiñ Estanko, etxeak ematen zion izena zuan. Etxean estankoa zuten eta ostatua denbora berean.

Makiña bat aldiz bertsoan egiñak gaude etxe artako balkoitik Basarri ta biok, ta pozak joan ere egiten giñan gaiñera. Ain zan etxe konpianzazkoa. Ta Martiñekin itzegiteagatikan ere, pozik joango giñan. Ain zan gizon iztuna eta jatorra ura.

Aizarna'ko kale-kalean zegoan etxe ori; plazan bertan. Orregatik egiten genduan guk ango balkoitik bertsoan.

Istori aundiko gizona zan Martiñ ori. Opizioa ere Donostia'n ikasi zuala esan izan zuan berak. Amazazpi urterekin asi omen zan, da orain bezelako aukerarik etzan izango orduan automobillakin ere joan da etorri egiteko, eta oiñez egin bear joan da etorri.

Aizarna.

(Foto A. Z.)

Aizarna'tik Donosti ez dago gero atzaparrean, opizio bat ikastera oiñez ibiltzeko. Asi ta bukatu alaxe egin zuala esan oi zuan, da etzan gizon gezurtia Martiñ.

Esan bezela, astelenean oiñez etorri Donosti'ra, eta larunbatean atzera oiñez jira. Amak biderako jana jartzen zion lenengo aldetik: lauko ogiaren erdiarekin jartzen omen zion, eta ura askotan Donosti'ra baño len bukatu egi-ten omen zitzaion. Eta gero osoa; andik ere ez det uste asko sobratuko zanik.

Gizon aundia zan ura. Guk ezagutu genduanean, eun da bost kilotik eun da amarrera izaten zan. Apetito aundi-koa gañera. Zato ardoa ere beti izaten zuan berekin.

Lau ta erdiak edo bostetan irten Aizarna'tik, eta lau ordu bear izaten zituan Donosti'ra etortzen. Orio'ra bi or-
du, eta andik Donosti'ra beste bi ordu.

Atajoak ondo billatuta idukiko zituan arek: Aia'ko mendi oietan barrena Orio'ra, eta gero andikan, or Mendi-zorrotz'en barrena, Igeldo'tik edo orrela izango zan aren bidea.

Alegiña moztuta ere, naikoa luze izango zan. Azkar ibilli bear, lau orduan Aizarna'tik Donosti'ra etorriko bada.

Zaldi-kotxe oietakoak ibiltzen omen ziran Orio'tik Donosti'ra, eta, aiekin batean Orio'n ateratzen bazan, Do-nosti'ko Antigua'n Martiñ aurretik izaten omen zan.

Beste gertakari bat ere bazuan pasia Martiñek bide orretan. Aizarna'ko ezkonberri batzuek arekin etorri bear zutela Donosti'ra, eta astelen batean alkarrekin irten omen ziran.

Eta Martín zatoarekin ikusi zutenean, artu omen zu-ten berak ere zatoa, eta sarri samar bidean ikutu egingo zioten da nobioa zelebregarri. Nolabait ere, alkarri lagun-duta-edo, Donosti'raño etorri omen ziran. Gero kontuak

Donostia'n: Martin bera nobio egin bearrean gertatu etzanean, kontentu.

Orain San Martin'go plaza dagoan toki orretan, basarri bat omen zegoan orduan, eta *Barrio Gros* orain dagoan toki orretan, beste etxe bat bakarra. Donosti'k etzuan oraingo itxura aundirik edukiko, arek esaten zuanez. *Buen Pastor*'ko katedrala ere orduantxe asi omen ziran egiten. Orain larogei ta bost urteko kontuak dira auek.

Bi urte pasiak egin zituan Martiñek, Aizarna'tik Donosti'ra joan da etorri, opizioa ikasten. Arotza zan. Lertxundi ta Zaldua'rekin ikasi zuan arotzean. Bertan gelditu nai izan zuten, baña Aizarna'ra joan zan ostera.

Zer deskantsua artuko zuan, opizioa bukatu zuanean! Geroztik beti arotzean lana izaten zuan, ta beti zintzo jarraitu zion bere lanari.

Gero, esposatu egin zan. Andrea Oikia'koa zuan, elizaren ondoko etxe batekoa; Etxetxo edo ez dakit nola esaten zioten ere. Bere senideak Txabola'n eta Lasalde'n eta etxe oietantxe bizi izan ziran.

Amaika seme-alaba izan zituzten: sei seme ta bost alaba. Oraindik zortzi bizi dira; iru dira illak, da zeruan gerta ditezela.

Martiñ alaba zarrenari errietan asitzen omen zan iñoiz eta andreak ala esaten omen zion:

—Biok berdiñak zerate zuek!

—Eta zuk ala nai! —Martiñek atzera.

Errietan asitakoan ere, gizon serioa izango zan ura; baiña batere errietarik egin gabe amaika seme-alaba azeitzen, ez da errez.

Gu Zestua'ra periara illero joan oi giñan, —illaren azkeneko asteazkenean izaten zan peria—, eta askotan biltzen giñan an Martiñekin.

Ura basoak erosi ta saldu ta orrela ibilli oi zan, da nik ere iñoiz baso koxkor batzuek erosten nituan da arek kontseju onak ematen bazekian. Litro erdiren bat ardo atera eta jarriko zan patxara ederrean, da orduan arekin itzegiteak poz ematen zuan. Beti erakutsi egiten zekian arek.

Zenbait gizatxarrek kontra erakutsiko dizu, baña arekin etzegoan olako bildurrik. Izketan patxara ederrean jarduten zekian arek. Gizona ona alakoari esan izan diot nik. Baña, aserratzen zanean, bera ere ez omen zan gozoa.

Bera arotza zan da egur neurtzen ere ibiltzen omen zan, besterentzat ere, batzuetan. Ura egur neurtzen ari bazan, etzuan ez saltzalleak eta ez erosi zituan arotzak ere aitzaki aundirik izango. Gizcn jatorra zan ura ta zuzena.

Baña bein Zarautz'ko arotz batekin aserretu omen zan. Beti aitzakia ematen ari omen zan da aspertu zan entzuten. Koloreak zuritu omen zitzaizkion eta egur neurtzen zebilkian zinta utzi omen zuan. Berak neurtzeko esan omen zion.

Da ezetz; alakorik etzutela bear da jarraitzeko neurtzen; berriz ere alkarrekin tratatzeko moduan partitu bear zutela-ta.

Ezetz Martiñek: sekula geiago alkarri itzik egiteko moduan etzutela partitu bear, da ez omen zion geiago aitzakirik eman.

Esaera bada gizonik onena dala txarrena bein aserretu ezkerero, ta ez da gezurra.

Orain nerekin bizi dan anaia onek-eta, egin zioten baso bat Martin Mujika edo Estaño orreri. Piñudi bat zan, da bota ta zuritu egiteko kargua zuten artua, eta alaxe egin ere.

Ura baño gustoragoko nagusirik ez duala beñere izan esan oi du. Beti, basora joaten zanean, zatokada bat ardo eramango omen zuan baso-mutillentzat, eta egindako la-

*Martin Mujika'ren urrezko eztaiak, Loiola'n.
(Foto Kaito, Azpeitia)*

narentzat beñere aitzakirik ez omen zuan izaten arek. Gizon atsegiña zala makiña bat aldiz aditu diot gure anaiari.

Atzenean bukatu omen zuten basoa eta neurtu egin bear egurrak; metro kubikoa onenbesteko batean omen zuten tratua egiña eta zeñekin neurtuko ote zituan, ba, Martiñ Mujika orrek. Eta berak neurtzeko, nai baldin bazuan beintzat, esan omen zioten mutillak; eta alaxe neurtu ere.

Baña kontzientzira lana egin omen zuan arek. Zenbait gizonak, beretzat izan edo beste batentzat izan, berdin egingo du lana. Alakoak ez dira danak. Ura gizon serioa zan.

Merienda ederra eman omen zioten neurtu zituztenean, eta kontuak egin eta pake ederrean etxera.

Nik gizon danak onak ditutela esan didate, lengo liburua ikusi dutenak, eta arrazoia berealaxe emango dizut, irakurle, zergatik dan ori.

Ni bere bizitza esaten asten naizenean, gizon aukeratu da ura neretzako, ta orregatik beartua nago ondo itzegitera. Baña, ondo itzegiten badet ere, gauzak diran bezela esatea gustatzen zait, eta auek alaxen dira.

Julian Elorza ta Inazio Perez-Arregi jaunak oso lagunak omen zituan. Oiek biak lege-gizonak omen ziran.

Bein, Aizarna'n, auzia omen zeukaten basarritar batzuek Zestua'ko bañu-etxearekin, da baseritar oiek Martiñ Estankori laguntza eskatu omen zioten.

Ta zuzendua izango zan bere Donosti'ko lege-gizon oietara, Julian Elorza ta Perez-Arregi Donosti'koak baitziran, ta aiek lagundu ere bai eta auzia irabazi beintzat. Zestua'ko bañu-etxeak galdua izan bear zuan auzia.

Terreno batzuek zirala medio zuten auzi ori, eta Aizarna'ko basarritarrak gelditu ziran beren terreno oie-

kin, eta ala esan omen zuan Zestua'ko bañu-etxeko jere-
renteak, Don Pakok, Martiñengatik:

—*Ese casero ilustrado nos ha hundido!*

Larogei ta amalau urte zituan Martiñek il zanean, da andreak larogei ta amar. Biak ere mundu-aldi ederra pasa zuten. Martiñ 1967'garren urtean il zan, da bere emaztea, berriz, bi urte lenago.

Urrezko eztaiak, berriz, Loiola'n egin zituzten, Etxaniz'en jan-etxean, ta jende asko izan zuten. Oso pozik gelditu ziran.

Gizon bat bazan Aizarna'n, askotan aditu izan niona:

—Martiñ Estanko Madrill'ko semea izan balitz, gutxienez ministro egingo zan!

Pio Baroja'ren adiña berekoa zan, da, Zestua'n sendagille egon zanean, ezagunpide aundia zuan Martiñek. Aizarna'n iñor beartzen bazan sendagillearengana, Martiñ an joango zan bere billa. Orrelaxe konpontzen ziran beti.

Gero, Pio Baroja idazle pamatua izan zan. Zestua'n urte bete bakarrik egin omen zuan sendagille.

Martin, len esan degun bezela, apetito aundikoa zan, da sendagilleak gutxi jan bear zuala esanda zeukan. Baña etxean ostatua zuten, eta igande-goizetan, beti, mezetara joaterako gosari txiki bat eta bestea ateratakoan, da gutxienez libra bat ogi jaten omen zuan, da ezin egon jan gabe.

Batean, billoba txikia ta biak gelditu omen ziran, besteak lanera joanda, eta, biak sukaldean zeudela, ordurako ezindua izango zan-da, sillatik altxa ta maiera abitu omen zan. An, maiaren gañean, omen zeuden ogiak, eta artu ogia eta atzera sillara zijoala, erori egin omen zan sukaldearen erdi-erdian.

Billoba txikia kejatu omen zan, eta ez estutzeko esa-

ten omen zion aitajaunak, laste etorriko zirala besteak-eta. Baña arek, besteak etorri ziranerako, ogi osoa jan omen zuan.

Len kilo asko eta apetito aundia, gizon zarrarentzat ez dira ondo etortzen; eun da bostetik amarrera kiloak bazan len-eta. Donosti'ra oiñez joaten zaneko sasoia eduki bazuan... Berrogei ta bost edo sei kilometro egongo dira-eta. Baña gizona ez da betikoa; Jaungoikoa bakarrik.

Baña berak esaten omen zuan: arek jateko gogorik ez bazuan, berealaxe bukatuko zala ura.

Seme bat sastrea dauka Donostia'n. Il aurreko igandean, joan omen ziran andrea eta biak bisita bat egitera. Ordurako etsia artuta omen zegoan, da semeak esan omen zion:

—Berriz ere etorriko gera igandean!

Eta:

—Lenago etorri bearko dek, ni bizirik ikusi nai banauk!

Eta ostiralean il omen zan.

Berak esaten omen zuan iltzeko pozik zegoela, geroz ta gizatasun gutxiago ikusten zuala mundu onetan-da.

Orain zortzi urte dira il zala; andrea il zala, amar. Bizia pranko luzea izan zuten, baña aieri ere bukatu, eta nik opa diet zeruan gerta ditezela.

Aizarna.

(Foto A. Z.)

MARTIÑ ESTANKO'REN GIZATASUNA

The image displays a musical score for the piece 'GIZATASUNA' by Martiñ Estanko'ren. The score is written on seven staves, each beginning with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The notation includes various rhythmic values such as quarter notes, eighth notes, and sixteenth notes, along with rests and slurs. The piece concludes with a double bar line on the final staff.

1/

litzeko pozak jarria zegon,
aspertua zan bizitzen,
gazte zaneko gizatasunik
ez baizuen ikusitzen;
arrokeria ugaldtu eta
umiltasuna gutxitzen,
Martiñek etzun iñolaz ere
era orretan etsitzen.

2/

Ikusi egin bearra zegon
Martiñen gizatasuna,
alde batetik serio baña
bazuen alaitasuna;
amaika aldiz nintzan berari
izketan pozik entzuna,
gizona baizan alakoxia
txorakeririk etzuna.

3/

Larogei eta amalau urte
igaro zitun munduan,
gaztia zala indartsua zan
zugaitz mardulen moduan;
denbora pasa eziñik etzan
alako baten onduan,
pasadizuak esplikaturzen
ura asten zan orduan.

4/

Martiñ Estanko sarri ikusi
izan nuen nik serio,
len esan degun gizatasuna
galtzen ai zala merio;
alkar ikusi eziña zegon
gero eta ugario,
Mujika'k etzun alakuentzat
askok ainbat amorio.

5/

Martiñek zuan gauza bat ona:
gizonen gixa itzegin,
al baldin bazan lagun urkoai
ez ezertan e utsegin;
gorrotorikan txikienikan
baldin bazuan desegin,
bere gogoko etzan gauzikan
beste iñori ez egin.

6/

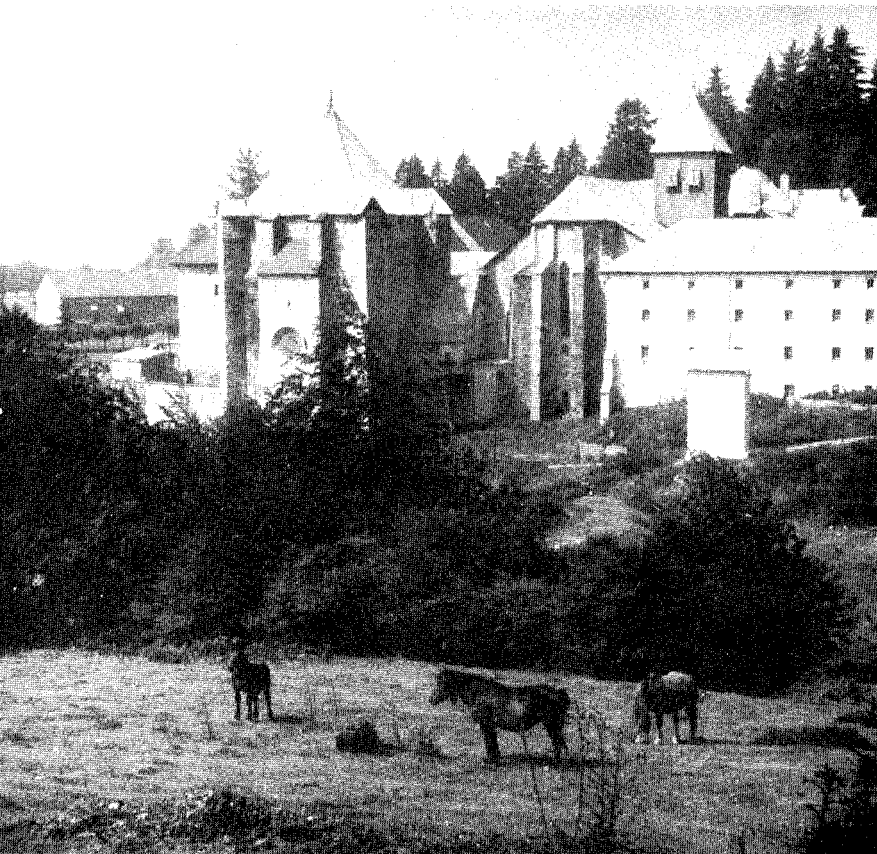
Len ere esan det amaika aldiz
da esango det berriz ere:
guztiak ziran arentzat onak
baña batzuk batez ere;
Martiñek zeñi etzekiela
egiten zekin mesere,
borondatia dadukanari
etzaio kosta ezere.

7/

Gizona ona berez danentzat
iñoiz ez da zorigaitzik,
Mujika'k etzun atera izan
iñoren aurkako itzik;
mesere billa bat juaten bazan
etzan etorriko utsik,
gero egiteko etzun utziko
egin al bazun laguntzik.

8/

Martin Mujika euskalduna zan,
euskeraz bere mintzua,
ez dakit nola izan liteken
alako gizon zintzua;
berrogei urte zenitularik
etziñan gizon mantsua,
orain opa det izan zazula
zeruetan deskantsua.

Orreaga.

(Foto A. Z.)

NAPARROA'KO MENDIETAN

Uztaillak ogei ta zazpi zituan da egualdi ederra zan; goiz argia, intza bikaiña. Santa Ana biaramona gaiñera ain zuzen; egun señalea.

Ibilli-aldi bat egin bear genduala pentsatu genduan, eta erten genduan goizean. Nere semea kotxearekin, aren lagun bat eta gu bi anai, lau lagun osatu giñan.

Nora abituko ote giñan, ba, eta Naparroa aldera joango giñala. Ta Oiartzun'dik atera ta Irun'dik barrena artu Bidaso'ko erreka ori eta Mugaire'raiño; andik Belate'ko gaiñera. An asi giñan pagadi ederrak ikusten. Naparroa'n sartu ezkeru, ori jakiña dago.

Andikan Ultzama'n bera Iruña'ra. Iruña'n nola igaroguk eguna, ordea? Ezta lotuta ere. Bero izugarria egiteko itxura zegoan. Alkarri esan genion:

—Joango al gera Burgete aldera?

—Bai, goazen!

Eta an goaz. Artu degu mendi alderako bidea, eta joan giñan lenengo beste mendi batera, nere semea-ta basaurdetan an izaten zirala-ta.

Ara iritxi giñanean, gosaldu egin genduan. Zortzi t'erdiak ziran eta gogoia egin zitzaigun. Gosaria, berriz, geok gendukan, eta, mendi ori ikusiaz, antxe piska baten egon. Baña mendi arlote samarra da ura: eizerako ona izango da, baña ez dago bestela balio aundirik, artea edo orrelakoa ikusten zan baña.

An, gosaltzeko ainbat denbora bakarrik egin genduan, eta, gosaldu genduanean, artu genduan berriz ere mendirako bidea, eta ogei ta iru kilometro zeuden andik Burgete'ra. Berealaxe iritxi giñan.

Toki ederra! Goian dago, baña zabal ederrak ikusten dira an. Erria ere oso polita; etxeak ederki zurituak eta kuriosoak daude.

Ango nekazaritza, berriz, lur-sagarra edo patata dala uste det; ortatik sail izugarriak ikusten ziran. Gaiñontzean, ganadua. An beiak kanpoan ikusten dira. Berak biltzen dute berentzako ainbat. Emen ainbat belar ebaki bearrik ez dago. An beiak mendian, antzu ta orrelakoak. Etxe aldean utzi esne piska bat jeizten zaiotenak, eta besteak mendira botatzen omen dituzte.

Len Baztan aldetik ere etortzen omen ziran beiak, eta zerria bezelaxe gizendu eta uda azkenean etxera. Orain gauzak gero ta estuago dijoaz, eta an ere, itxura dagoanez, ala joan dira. Eta orain dala bost bat urtez emendik, ez omen da kanpoko beirik ametitzen.

An mendi aberatsak daude: batetik pagadi ederrak eta bestetik larre ona. Emengo larreetan ez da beorrik txikienik ere ala gizentzen. Eta beiak, berriz, bota itzazu emengo mendietara; betizu txiki oiek izan ezean, beintzat, ez dago emen mantentzerik. An, berriz, kanpokoak galera-zi dituzte, itxura danez; baña orrek ez dū esan nai larreak len baño txarragoak diranik. Errikoak len baño obeak egongo dira; bei ederrak ikusten ziran beintzat ango zelaietan.

Burgete'tik urrena, *Roncesvalles* edo *Orreaga* dago. Or zazpi edo zortzi etxe daude danak ere. An ere gelditu giñan, ba, eta ostatu batean sartu giñan, gure oitura dan bezela.

Ta an aitonatxo bat, etxeko nagusia zala esan zigun, eta euskeraz nolako ederki egiten zuela gero! Luzaide'koa zala esan zigun bere jatorriz, eta ezkontzaz etorria zala orrera. Euskeraz egiten zuela nik esan nion, eta baietz, «Erdaraz baño obekio!» erantzun zidan.

Oso aiton argia zan. Larogei urte bazituela esan zuan, baña ez du ematen ainbeste ta gutxiagorik daduzkanik.

Erreiña Oiartzun'goa dauka etxean; oraintxe alargundu berria da andre ori.

An, erri artan, aproba asko egin zituala artoarekin—da esan zuan; etzala eltzen artorik esan zigun. Jakiña, uda motza izango da an. Ainbesteko alturan ez dago udara luzea izaterikan. Uda azkenean laiño otz bat sartzen omen da, eta andik aurrera ez omen du artoak lanik egingo.

Erri ortan iru pameli dira nekazariak. Gaiñerakoak, —danak ere ez dira asko—, zazpiren bat pameli eta erlijioso batzuek, kanonigo eta orrelakoak; amairuren bat danetara. Gero, beste gudari batzuek; aiek ere eguzkitan an ikusten ziran, egualdia beroa baitzegoan.

Beti ez dira an alako beroak izango. Ango etxeak nola estaliak dauden begiratu besterik ez dago. Arri losakin estaliak daude etxeak danak eta ixuri aundia dute. Ori, elurren bildurrak egindako lana zala esan genduan guk. Baña arritu egin giñan lenbiziko, etxe aiek ikusi giñuzenean.

An begiratu bat eman genduan, eta, piska bat aurretiago joanda, beste *puerto* bat dago, Ibañeta izenekoa, eta aruntz joan giñan.

An ermita txiki bat dago, aurreko erri ortako etxeak

Mañex, Orreaga'ko aitona.

(Foto A. Z.)

bezela estalia ura ere, arri losakin. Aizeak izango du indarra an.

Ermita orren gaiñeko aldean iturri bat dago, eta jendea asko zebillen joan da etorri.

Azpiko aldean etxe bat erdi egiñean, baña aspaldian lanik egin gabea. Geldi dagoan obra. Segitzeko baimenik ez edo zerbait orrela izango da.

Gero, Ibañeta'ko *puerto* orretatik ere beste *pista* bat bazegoan eskubitara, zazpi kilometrokoa, eta an gora abiatu giñan, eta aldapa izugarria. Bildurra ematen zuan an azpiko aldera begiratzeak ere, baña igo genduan beintzat ara ere.

An poste luze bat ikusten zan, da telebisioaren errepitidoren bat izango zala esan genduan guk.

Andik begiratuta, bazegoan zer ikusia. Ango pagadi eder aiek ikusi egin bear dira, gero beste bati kontatzeko ere. Bixta alako pagadiak. Ango mendietan badago aberastan ederra.

Burgete'k berak zer balio ote dauka pago utsetan? An, kamio-baztarretan, nunai ikusten dira pago ikusgarriak. Ango erri koskor aiek basoz ondo ornituta daude. Errian edozein obra egin bear dala ere, ez dago ezerren kezkarik iduki bearrik. Badago zerekin ordaindua.

Len esandako mendi orretatik, Prantzi aldeak ere ederki ikusten dira.

An egon giñan pixka baten, begiari atsegin ematen ezin asperturik.

Ardiak ere bikaiñak ikusten dira an, da geienak adardunak. Artzaiak ere bai beren kotxeakin, zakurra ere kotxean zaramatela. Garai baten etzan izango atsegin mendi artara igotzen, zazpi kilometroko aldapa latz ura oiñez igo bear zanean. Gaur beste erreztasan batzuek dituzte artzaiak ere.

«Nik uste baño erria politagoa da Espinal. Oso garbia eta txukuna, kamioa erditik pasatzen zaiola...»

(Foto A. Z.)

Mendi aietan geien-geiena arritu ninduan gauza zan, txabolarik ez nuala ikusi alerik ere. Ez dakit nora biltzen dituzten ardiak jeizteko edo beste edozer gauzetarako.

Beorrak ere badaude bikaiñak, emengo mendietan baño ederragoak, ipurtalde zabal askoarekin.

An egon-aldi bat egin ondoren, bera jetxi bearko genduala, eta bildurra ematen zidan neri an goitik bera abiatzeak, milla ta bosteun metroko menditik jetxi bear genduan-da. Ortzanzurieta zan mendi ori.

Abiatu giñan, ba, poliki-poliki. An, prenoak utsegin edo orrelako zerbait pasatu ezkeru, akabo zegoan: pago zarren bat jo ta zatituko giñan. Baña Jaungoikoak lagundu zigun eta ederki jetxi giñan Ibañeta'ra.

An ikusten dira usotarako lekuak ere. Akotatua egon bear du arek. Gipuzkoa'ko ta Bizkai'ko jendea omen da, an eizean egiten duana.

Gero Espinal edo beste erri koskor bat bada an, eta baneukan an gelditzeko gogoa ere, eta antxe pasa bear genduala esan ziguten. Arrua'ko nere lagun bat an egona zan, ba, luzaro: Juan Erentxun. Organista eta eskola-mai-xu ta sekretario ere ura izango zan Espinal'en. An pasaran gelditu giñan, da orduantxe meza nagusitako jendea atera zan.

An ere, piska bat egarrituak giñan da sartu giñan ostatu batera. Antxe, bermut bana artuaz, piska bat egon giñan.

Da erriari begiratu bat emian genion. Nik uste baño erri politagoa da Espinal. Oso garbia eta txukuna, kamioa erditik pasatzen zaiola. An ere beren elur-bildurra edo ori bazegoan; baña bestela erria patxarazkoa eta polita da.

Badakizu, altura aundia dago an da bildur bear elur-rarekin, Noiznai amabost bat egun edo illabete egingo

ditu an elurrak, eta kezka ematekoa da. Baña, bestela, nik uste baño erri politagoa.

An egona zan nere laguna, Juan Erentxun edo dalako ori, orain Donostia'n bizitzen da. Musikoa da ta pianoa jotzen edo orrela bizimodua ateratzen du.

Gure mendiko buelta eman genduan eta ordubata zan. Bazkaltzeko gogoa ere piska bat egin zitzaigun. Egualdia ederra zegoan, bero aundia, da andikan Ultzama'ra etorri giñan bazkaltzera.

An bazkaldu eta lasai. Preskatu giñan, kapeak artuta an mendian ikusitako gauzai beste pasara bat eman genien; eta, piska bat preskatu zuanean, artu gure kotxea eta etxera etorri giñan.

NAPARRU ALDE ORTAN IZAN NAIZ LENGUAN

1/

Naparru alde ortan
izan naiz lenguan,
aspalditxuan beti
juateko nenguan;
Burgete alde ori
ikusi genduan,
nolako garbia ta
txukuna zeguan.

2/

Etxiak ikusitzen
ziran zurituak,
an ere badituzte
beren merituak;
kaliak kristalaren
gixa garbituak,
gu aieri begira
oso arrituak.

3/

Burgete, Orreaga
edo Ibañeta'n,
eta an inguruko
mendien gañetan,
aspertu ezin angó
baso bikañetan,
exerita jarriak
paguan zañetan.

4/

Alde ortan badira
milla edertasun,
ez dakit nik bezela
ikusten dituzun;
ardiaren orruak
mendian oiartzun,
alde baten egin da
bestian erantzun.

5/

Ango mendietako
beorren taldiak,
zabal askuak beren
ipurdi aldiak;
da aiekin batian
badira zaldiak,
zer esanik ez dago
berriz artaldiak.

6/

Mendi-punta aietan
larriak edarrak,
ardi adardun batzuk
ez dira melarrak;
indarra dauka nunbait
an dagon belarrak,
trabatu bildurrik ez
otiak da larrak.

7/

Gustatu zitzaidala
ez dago zalantzik,
alderdi ark ez dauka
Gipuzkua'n antzik;
emen ez da an bezin
mendi aberatsik;
pagadi ederrak an,
ez da piñu beltzik.

8/

Errekak ere oso
garbiak dirade,
arrituta begira
egonak gerade;
ikusiko dituzu,
juaten bazerade,
fabriketako zikin
askorikan gabe.

9/

Asko gustatu zaigu
ango parajia,
oso pozikan egin
gendun biajia;
bañan au esateko
badet korajia:
euskerak badaukala
naikua ajia.

10/

Zar batzuek euskeraz,
ixillik bestiak,
lotsa ematen die
izketan astiak;
ajola gabe daude
oraingo gaztiak,
lanak emango ditu
ondo ikastiak.

11/

Biajatzia ona
izaten da neurriz,
gustatu zitzaidala
aitortzen det egiz;
noizik beinka ona da
aldatzia erriz,
urrengo uda aldera
juan nai det berriz.

12/

Ortzanzurieta'ra
gu juan lenago.
aize presko ederra
an noiznai badago;
berriz aruntz juateko
txoratua nago,
agur gero artian
bizirik banago.

LIBURU AU ZARAUTZ'KO ITXAROPENA ETXEAN
EGIÑA DA. • MOLDIZTEGI-LANAK
1976-11-15'AN BUKATU ZIRAN

1009207

B0-2182

